

Membrii împărăției lui Dumnezeu

Dumnezeu voeste ca toti oamenii sa se mantuiasca si sa vie la cunoștința adevărului (I Tim. 2, 4). Pe toti ne cheamă la împărăția și mărirea Sa (I Tes. 2, 12). Ușa împărăției Sale este deschisă tuturor: buni și răi, drepti și păcătoși, bogăți și săraci, împărați și ostași, bătrâni și tineri, bărbați și femei, învățați și neștiutori, stăpâni și slugi... Toți suntem chemați să intrăm în raiul împărăției lui Dumnezeu.

Mai mult: Domnul Iisus Hristos aseamănă împărăția lui Dumnezeu cu „țarina”, în care, pe lângă grâu, crește și neghina (Mat. 13, 24—30); cu „năvodul”, în care se adună tot felul de pești, buni și răi (Mat. 13, 47—50); cu „nunta”, la care se strâng tot felul de oaspeți, buni și răi (Mat. 22, 2—14). Pildele acestea: cu neghina, cu năvodul și cu nunta fiului de împărat, vreau să ne învețe și să ne arate: Cine sunt membrii împărăției lui Dumnezeu, adică toți oamenii botezați, și buni și răi, și drepti și păcătoși. Toți suntem chemați să fim cetățenii împărăției lui Dumnezeu.

Mântuitorul Hristos a mers și mai departe: a mâncat la masă, împreună cu vameșii și cu păcătoșii, iar când a auzit că fariseii cătesc împotriva Lui, pentru purtarea aceasta, El a rostit către ei: „Nu cei sănătoși au trebuință de doctor, ci cei bolnavi; că n'am venit să chem la pocăință pe cei drepti, ci pe cei păcătoși” (Mc. 2, 16—17).

Urmează din aceste cuvinte că Dumnezeu voeste ca toti oamenii să se mantuiască și mai ales cei păcătoși. De aceea împărăția Lui cuprinde pe toți creștinii botezați, și buni și răi, după cum și sfântul Pavel apostolul scrie: „Într-o casă mare nu sunt numai vase de aur și de argint, ci și de lemn și de lut; și unele sunt de cinste iar altele de necinste” (II Tim. 2, 20).

Nu trebuie să ne mire învățătura aceasta, despre membrii împărăției lui Dumnezeu, deoarece este evanghelică.

Bunătatea lui Dumnezeu cuprinde pe toți; iubirea Lui caută mai ales pe cei rădăciți, pe cei bolnavi și pe cei păcătoși, ca să-i mântuiască.

Apoi mai este știut, că oamenii nu sunt nici curățaiți, nici osândiți ca diavolii, dar toți sunt ispitiți, cum și Adam cu Eva și chiar Iisus

(Continuare în pag. a 2-a)

Prot. Dr. Ilarion V. Felea

NICOLAE COLAN și LIMBA ROMÂNĂ*

La 100 de ani de la naștere (28 noiembrie 1893) și la peste un sfert de veac de la moarte (15 aprilie 1967), după ce a trecut prin multe slujiri, cele din urmă fiind cea de episcop al Vadului, Feleacului și Clujului (1936—1957) și de Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului (1957—1967), la care am mai adăuga alte două demnități la fel de importante, ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor (1938—1939) și membru al Academiei Române (o. 1938, plin 1942), mitropolitul Nicolae Colan pare a trece în uitare.

Regimul ateu de până la revoluția din decembrie 1989 a stăruit cu tot dinadinsul să aștearnă acest vâl de uitare peste oamenii Bisericii, chiar dacă ei au însemnat ceva și în cultura românească. Biserica, deși supravegheată atent, nu i-a uitat totuși, ori de câte ori a putut-o face, și a căutat să le mențină prezența vie în conștiința generațiilor prezente. E de ajuns să ne amintim, selectiv dar nu exhaustiv, de Istoria (de fapt Istoriile) părintelui Mircea Păcurariu, de studiile profesorilor Ștefan Porcescu de Iași, Gabriel Cocora de la Buzău, de cărți precum *Dascăli de cuget și simțire românească*, *Nume și fapte mari în cultura românească*, *la Buzău*, *Miron Romanul*, trei cărți despre *Miron Cristea*, *Lazăr-Leon Asachi în cultura română*, semnate de cel care va semna și această comunicare, *Papa Șapcă*, semnată de episcopul Gherasim Cristea de la Vâlcea și de multe alte cărți și studii publicate în editurile eparhiilor și în revistele teologice ale vremii, care ne arate prea mult spațiu pentru a le aminti pe toate.

Datorită părintelui pr. prof. dr. Alexandru Moraru, cu puțin înaintea revoluției din 1989, în același an, a apărut și o *Monografie Nicolae Colan* (Cluj-Napoca, 1989, 631 p.), ocupându-se mai ales

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLAMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

* Comunicare prezentată la 28 nov. 1993 în orașul Sântu Gheorghe, la un Simpozion cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naștere.

M. Eminescu despre Răscoala din 1784

Se împlinesc anul acesta 210 ani de la Răscoala din 1784, condusă de Horia, Cloșca și Crișan, împotriva aspirării sociale și naționale. Despre dansa și ecoul ei s-a scris mult. În articolul de față vrem să relevăm un aspect din creația poetică și social-politică a lui M. Eminescu despre acest eveniment, căci poetul a fost și un mare învățat, așa cum sublinia și N. Iorga: „Eminescu stăpânea cu desăvârșire cunoștința trecutului românesc și era perfect inițiat în istoria universală”.

Poetul a fost „un pasionat al istoriei” (Damian Hurezeanu), iar cartea și lectura istorică o preocupare constantă a vieții lui. Studiile istorice de la Viena și Berlin, intenția de a-și trece doctoratul cu o teză din istoria românilor, fac din el un teoretician al istoriei. Istoria românilor e integrată întregii lui activități poetice și social-politice.

Încă de tânăr, cutreierând Ardealul, poetul a venit în contact cu viața maselor populare, frământate anterior de revoluția de la 1848. Deși trecuseră aproape două decenii de la acest eveniment, urmele ei stăruiau încă în conștiința oamenilor. Poetul a sesizat acest lucru și și-a propus să zugrăvească poetic o serie de momente din istoria Ardealului.

Astfel: Răscoala din 1784 și uriașa figură a lui Horia avea să le rețină într-un ciclu de poeme,

horiadele, ca și Revoluția de la 1848, moșii, Avram Iancu și Andrei Mureșanu. Toate aveau să formeze subiecte literare. Romanul *Geniu pustiu*, scris între 1868—1871, e o mărturie vie a acestor oameni și evenimente.

În acest timp, a scris și poezia *Horia*, redactată în două versiuni. Reproducem un fragment:

... Horia pe-un munte ialnic stă
călare:
O coroană sură mușilor se pare,

Iar Carpații țepeni îngropați în
nori
Iși viau prin tunet gândurile lor.

Eu am — zise-un tunet — suflet
mare, greu,

Dar mai mare suflet bate-n
pieptul său;

Fruntea-mi este albă ca de ani o
mie,

Dar a lui nume mai mult o să fie.

Nalți suntem noi mușii — zise-un
vechi Carpat,

Dar el e mai mare, că ni-l
împărat...

Cunosător temeinic al istoriei naționale, cercetător asiduu al documentelor istorice, naționale și străine, interpret atent al evenimentelor, el scoate în relief, ori de câte ori are ocazia, semnificațiile adânci ale acestora, învățăminte istorice.

Mai târziu, în epoca redactoratului de la *Timpu*, într-un amplu studiu istorico-politic, publicat în ziar în vara anului 1878, M. Eminescu scria: „... vom face dar, mai ales după documentele istorice adunate de răposatul Eudoxie Hurmuzachi, o dare de seamă asupra faptelor hotărâte care se-au petrecut în țările din Orientul Europei de la anul 1700 până în zilele noastre...”, adică inclusiv până la Războiul de Independență din 1877.

În acest studiu, el se oprește și asupra cauzelor Răscoalei din 1784 și a urmărilor ei. Analizând situația social-economică a secolului al XVIII-lea din Ardeal, poetul afirma: „Moldoveanul și munteanul puteau să migreze, deși voievozii își dau toată silința să-l oprimească la granițe; ardeleanul era însă „glebae adscriptus”, legat de pământ, supus unui singur stăpân, care avea dreptul de a-l ține legat. Împotriva mai ales acestui drept s-au ridicat moșii și mocanii sub Horia și Cloșca, și îndată ce li s-a dat voie să migreze, ei și-au părăsit căpeteniile, și în loc de a se bate au început să se mute”.

Astfel imaginea lui Horia și Răscoala din 1784 se integrează în poezia și opera politică a lui M. Eminescu, căci așa cum scria el „fără cultul trecutului nu există iubire de țară”.

Grațian Jucan

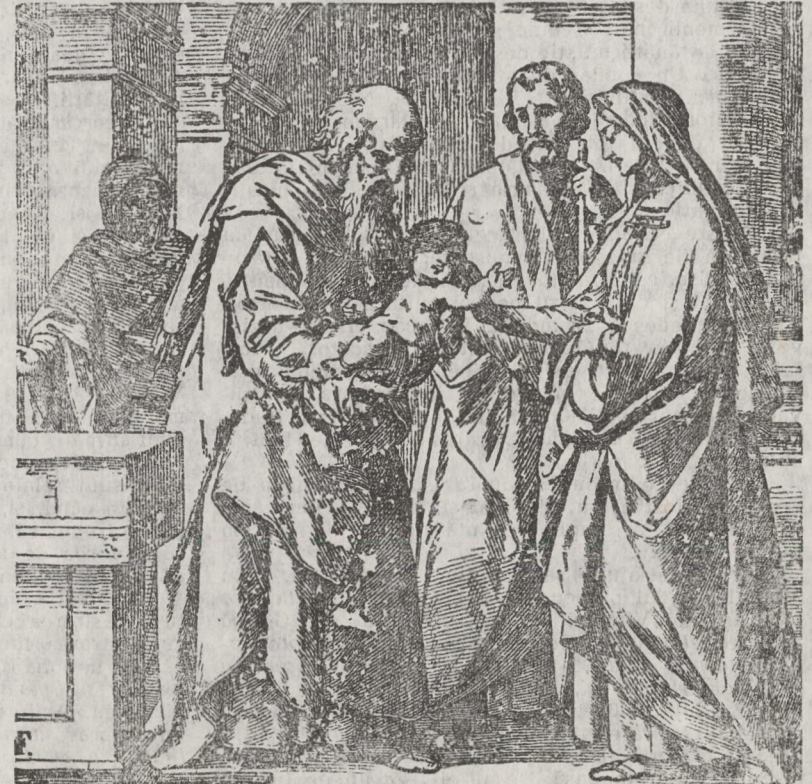
ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI

Rînduiala Legii

Încă de la Nașterea Sa, Mântuitorul a respectat întru toate „rînduiala Legii” (Lc. 2, 21—49) pentru că n-a venit să strice Legea, ci să o desăvârșească (Mt. 5, 17). Astfel, când s-au împlinit opt zile de la naștere, i s-a dat numele Iisus, precum prevedea Legea pentru orice prunc care se naște. Când s-au împlinit apoi „zilele curățirii”, la patruzeci de zile a fost dus la templu pentru a fi pus înaintea Domnului, deși El este Domnul Domnului”. La doisprezece ani merge din nou la Ierusalim „după obiceiul preznicului”. La treizeci de ani se botează, deși nu avea nevoie de botez pentru că El este Cel ce botează cu Duhul Sfânt și cu foc. Mereu a fost văzut la templu rugându-se, deși este fără de păcat și sfințenia intrupată. Întru toate împlinește Legea și ne dă pildă ca precum a făcut El așa să facem și noi, care ne-am numit cu numele Său.

Legea este un îndreptar practic, o poruncă morală, o normă de orientare în lume și viață. Izvorul ei este rațiunea, mintea luminată. Oriunde este lege, este o dovadă despre o ființă cu minte, care a rânduit-o.

Cel mai mare legiuitor este Dumnezeu. El a stabilit legile veșnice după care se mișcă lumea și se dezvoltă viața. El a dat poruncile de care ascultă sti-

hile lumii și care fac cu putință viața oamenilor.

Ascultarea și îndeplinirea legilor este una dintre cele dintâi și mai mari datorii morale ale creștinului. A ține legea în-

seamnă a ține religia și poruncile ei, așa după cum și Hristos le-a ținut, cu toată dragostea și cu toată sfințenia. Căci „legea este sfântă și porunca sfântă și bună și dreaptă” (Rom. 7, 12).

DE PE POZIȚII DIFERITE

Ne este cunoscută tuturor pilda cu fiul risipitor. A fost rostită de Mântuitorul nostru Iisus Hristos și ni s-a păstrat în sfânta Evanghelie de la Luca (15, 11—32). Este o pildă duiosă și plină de învățăminte. În ea este vorba despre un tată și doi fii. Fiul cel mic și-a cerut partea sa de avere și a primit-o. Apoi a plecat într-o țară îndepărtată, unde și-a cheltuit averea „vieuind în destrăbălare” (15, 13); „a cheltuit averea cu desfrânatele” (15, 30). După ce a cheltuit totul, a ajuns în mare mizerie, a ajuns chiar să pască porcii (15, 15). În această situație fiind, și-a adus aminte de belșugul din casa tatălui său, de tatăl său, fața de care a greșit. Și-a adus aminte de bunătatea tatălui său și spera să fie primit ca unul dintre servitorii tatălui său. Deci, „venindu-și întru sine, și-a zis: „Căți argați ai tatălui meu au prisos de pâine, iar eu aici pier de foame! Scula-mă-voi și mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: „Tată, greșit-am împotriva cerului și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă chem fiul tău. Fă-mă ca pe unul din simbrășii tăi” (15, 17—19). Cu această hotărâre, în cuget și în simțire, fiul pribeg a pornit spre casa părintească. „Ci pe când era el încă departe, l-a văzut tatăl său și s-a înduioșat și a alergat (la el), a căzut pe grumajii lui și l-a sărutat. Atunci i-a zis feciorul: „Tată, greșit-am împotriva cerului și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău” (15, 20—21). În fața acestei mărturisiri, tatăl, care deja îl îmbrățișase și îl sărutase, ca pe propriul său fiu, „a rostit către slugile sale: „Aduceți degrabă haina cea mai bună și îmbrăcați-l cu ea. Și puneți-i înel în deget și încălțăminte în picioare. Apoi, aduceți vitelul cel mai gras de-l tăiați. Și să mâncăm și să ne veselim. Căci acest fecior al meu era mort și a înviat, era pierdut și s-a aflat” (15, 22—24). Și așa a început veselia pricinuită de întoarcerea fiului care a fost risipitor, dar care s-a întors recunoscându-și greșeala. Pilda ar fi putut să se sfârșească aici. Tatăl făcuse tot ce l-a stat în putință, ca să simtă fiul ce s-a întors, precum și toți din casa lui, că el, ca tată, a primit pe fiul său, chiar în situația în care acesta a fost înainte de plecare. Și era firesc să fie așa, de vreme ce fiul cel mic plecase „ca fiu” și a rămas „ca fiu”, în conștiința tatălui său. Tatăl știa că are „un fiu”, care a plecat din casa părintească. El știa că „fiul său” petrece într-o țară departată. El, ca tată, aștepta pe „fiul” dus în pribegie. Când acela s-a întors, tatăl l-a primit, nu ca pe unul dintre „simbrășii”

săi, ci ca pe propriul său fiu, că doar „fiul său” s-a întors.

Nu tot așa a făcut „fiul rămas acasă”, fratele fiului risipitor. Ci acela, întorcându-se de la câmp și aflând de veselia care se desfășura în casa lor și de pricina acelei veselii, „nu voia să intre” și chiar era nemulțumit de veselia care era în toi (15, 28). Tatăl său, însă, ieșind afară „il îmbrăna”. Atunci fiul rămas acasă, vărsându-și veninul nemulțumirii, al mâniei și al urii, a zis către tatăl său: „Tată, atâția ani (sunt) de când îți slujesc și niciodată n-am câșcat porunca ta. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când veni acest fecior al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai junghiat pentru el vitelul cel îngrășat” (15, 29—30).

La acestea, tatăl a răspuns: „Fiule, tu pururea ești cu mine și toate ale mele sunt ale tale. Se cădea însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta, mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat” (15, 31—32).

Luând aminte la acestea, este firesc să ne punem întrebarea: cine avea dreptate? Avea dreptate tatăl primitor? — atât de primitor, încât pilda ar putea fi numită „pilda cu tatăl primitor”. Avea dreptate fiul care s-a întors din pribegie? Sau avea dreptate fiul rămas acasă?

În ce-l privește pe fiul risipitor, întors acasă, conștient de greșeala ce o făcuse, el a zis către tatăl său: „Tată, am greșit împotriva cerului și înaintea ta; nu sânt vrednic să mă numesc fiul tău”. Ceva asemănător spunea și fiul rămas acasă: „Când a venit acest fecior al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele...” Poate a vrut să spună mai departe și chiar spunea în gândul lui: Nu-l recunosc ca frate, pe acest risipitor și nu vreau să mă veselesc de venirea lui.

Avea dreptate fiul rămas acasă, când spunea că cel întors din pribegie și-a risipit averea. N-avea dreptate însă să nu-l recunoscă drept frate al său, că doar chiar fratele lui s-a întors. Și n-avea dreptate să renunțe la veselia ce se făcea pentru întoarcerea celui ce își risipise averea.

Dar adevărata dreptate avea tatăl primitor, care și el știa că cel întors acasă își risipise averea, dar cu toate acestea, avea în vedere că, cel ce s-a întors, era propriul său fiu. Acela a fost „fiu” la plecarea și „fiu” și la întoarcere, „fiu pentru totdeauna”. Avea dreptate tatăl să spună, fiului rămas acasă, că din pribegie s-a întors „fratele tău”.

Tatăl, vorbind despre fiul ce s-a întors, a zis: „Fiul meu acesta era mort și a înviat, a fost pierdut și s-a aflat”.

Fiul rămas acasă îl vedea pe fratele său nu ca pe unul ce a fost mort și a înviat, ci ca pe unul ce a murit și este mort. Pe când tatăl se gândea mai puțin la faptul că cel întors acasă a fost mort, și mai mult avea în vedere că acela este viu, că a înviat.

Deosebirea de vederi în privința celui venit acasă, după ce și-a cheltuit averea, venea de pe urma faptului că cel doi, adică tatăl și fiul rămas acasă, priveau chestiunea de pe poziții diferite. Tatăl îl avea în vedere pe fiul său de pe poziția de tată, se gândea la el cu inimă de tată. Fiul rămas acasă nu-l privea pe cel întors de pe poziția de frate, ci punea accentul pe partea negativă și nu se gândea că cel venit acasă își schimbase și el poziția și atitudinea, față de vremea în care plecase din casa părintească. La întoarcerea sa, fiul cel mic zicea: „am greșit”; zicea mai departe: „Nu sunt vrednic să mă numesc fiu”.

Adevărata dreptate o avea tatăl, care vedea și răul și binele, dar accentul îl pune pe partea bună: fiul a înviat, fiul s-a aflat. „Se cădea să ne bucurăm”. Tatăl vedea pe fiul venit acasă de pe poziția de tată, cu inimă de tată; îl recunoștea calitatea de fiu, dorea să-l aibă lângă el. Și pentru că avea inimă de tată, nu l-a pus în studiu, nu l-a cercetat pe fiul care se întorcea, ci l-a îmbrățișat și l-a sărutat. Așa face inima de tată, și doar tatăl, tată era. Tata, când e de iertat, iartă. Iartă, — nu stă la îndoială. „Se cădea să ne veselim...” Așa s-a întâmplat atunci, așa se întâmplă totdeauna și pretutindeni, unde inima de tată e în lucrare.

Să luăm aminte! Tatăl, din pilda cu fiul risipitor, tatăl primitor, este însuși Dumnezeu, care iartă pe păcătoșii ce se pocăiesc, pentru că El este „Tatăl nostru”. Cel din ceruri și este mai bun decât părinții cei pământești, care totuși știu să dea fiilor lor cele bune (Luca 11, 11—13). Să ne facem numai vrednici de iertare și ierțati vom fi, pentru că Tatăl este gata să ierte pe fiii care se întorc la El.

Sfârșesc aceste considerații cu un cuvânt al unui monah, din mănăstirea noastră de la Sâmbăta, trecut la cele veșnice înainte cu aproape douăzeci de ani. Este vorba de monahul Nichita, care zicea: „Dragă, pe om, dacă-l cauți de bun, bun îl găsești iar dacă-l cauți de rău, și rău îl găsești”. Să ne ajute bunul Dumnezeu, să sporim în bunătate, ca să putem vedea binele și văzându-l, să-l prețuim și să-l înmulțim.

Arhimandritul Teofil Părdian

Am primit la Redacție

Vă trimitem alăturat scrisoarea-răspuns a Dnui ILIE ILAȘCU la mesajul, Gramata, Crucea Patriarhală și darurile care i-au fost trimise cu ocazia Crăciunului de către Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST:

„Ascultând radioul în ajunul Crăciunului, 6 ianuarie 1994, am aflat că din bunăvoința Prea Fericirii Voastre s-au deplasat spre Tiraspol două înalte fețe bisericesti, reprezentând Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, pentru a se întâlni cu mine și cu ceilalți frați de suferință. Tot în acea zi, am auzit citindu-se scrisoarea pe care ați adresat-o către inimile noastre. Am fost toată ziua în așteptare, ca seara, chiar în ajunul Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos să ni se comunice de către un gardian că au sosit solii Bisericii Ortodoxe Române și că se află la câțiva metri de celula mea. Mi s-au adus apoi coletele cu mărind și tot ce ați trimis pe adresa mea. Mi s-a mai comunicat că scrisoarea, gramata și Crucea Patriarhală le voi primi mai târziu. Și într-adevăr, la 10 ianuarie, conducerea pușcăriei mi le-a adus.

Nu am gândit niciodată că voi întâlni în cale o soartă atât de crudă, care este de fapt și soarta întregului neam românesc. Pur și simplu, atunci când mi-a cerut-o vremea, am făcut tot ce am putut. Nu am îngenuchiat în fața dușmanului de neam, când el mi-o cerea. Numai cu ajutorul lui Dumnezeu și prin credința în El am izbutit să ținem capul sus, fiind mândri că ne-am născut și suntem români.

Vă mulțumesc din suflet pentru susținere, pentru rugăciunile înalte către Dumnezeu pentru eliberarea noastră. Fiind creștin, îmi voi duce crucea până la capăt, fiind de neam, glie și Biserica străbună. Îmi îndoi genunchii Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST și Vă sărut mâna și crucea sfântă. Toate sunt trecătoare, numai Dumnezeu și credința în El sunt veșnice”.

ILIE ILAȘCU
Raionul Grigoriopol, satul Hrinaia
Pușcăria nr. ... celula 31
MOLDOVA

BIROUL DE PRESĂ ȘI COMUNICAȚII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

(Urmate din pag. 1)

de perioada de până la alegerea lui ca Mitropolit al Ardealului. E, de altfel, și cea mai importantă. Atunci s-a putut desfășura liber, chiar dacă între 1940—1944 a trebuit să lupte cu persecuțiile regimului horthyst, ocupant al unei părți din Transilvania, în urma Diktatului de la Viena (30 august 1940), căci episcopul Nicolae Colan a rămas la Cluj cu turma sa.

Cartea părintelui Al. Moraru a fost exact ce ne trebuia pentru a scoate din anonimatul în care era aruncat un om mare al Bisericii și al culturii românești. Ea a umplut un gol imens. Avem acum monografia Șaguna, Miron Romanul, o scurtă monografie Ioan Mețianu, și avem câteva studii și un volum omagial închinat lui Nicolae Bălan. Așteptăm o monografie cuprinzătoare dedicată lui Nicolae Bălan, cel puțin ca aceasta a părintelui Al. Moraru dedicată lui Nicolae Colan. Mai apoi se va cere și una despre Nicolae Mladin.

Oamenii mari trebuie scoși din uitări nedrepte. Generația tânără nu știe despre Nicolae Colan aproape nimic. Un sondaj de stradă, chiar și în Cluj și Sibiu, printre tineri, ar fi dezolant. Nicolae Iorga sau Simion Mehedinți, sau Vasile Pârvan și câți alții, s-ar dovedi tot atât de necunoscuți, și nu numai printre tineri. O jumătate de secol de întunecare planificată a lăsat urmări cumplite în educație și informație.

Despre Nicolae Colan cel puțin trei lucruri ar trebui să fie indeobște cunoscute: cât și ce a făcut pentru Biserica străbună, cât și ce a făcut pentru Neam, cât și ce a făcut pentru cultura românească. Am auzit adesea zicându-se, în conversații dezinvolte și puțin răutăcioase, între conducători, deci între mai apropiații de Biserică: a fost membru al Academiei Române pentru că a rămas în Transilvania sub horthystii! Opera lui se reduce la o traducere a Noului Testament, care a fost de fapt o stilizare!

Iată de ce trebuie neapărat să ne apropiem de ceea ce a fost el cu adevărat și, măcar acum când, dacă ar trăi, ar împlini o sută de ani, să-i facem puțină dreptate.

Ar fi de ajuns să amintim, deocamdată, din câmpul larg al preocupărilor lui teme ca: *Eclipsei nuvelei* (în „Viața ilustrată”, 1938, nr. 2), *Ce să luăm cu Eminescu* (Idem, 1939, nr. 11), *Despre poezia trăsnită* (Idem, 1942, IX, nr. 3), *Pomenirea lui Caragiale* (Idem, IX, 1942, nr. 6), volumul *Medalioane* (Cluj, 1940, 129 p.) și am mai putea adăuga multe altele care ni-l arată prezent în literatură, în aceeași măsură în care a fost prezent în literatura bisericească, religioasă. De altfel teza lui de licență în litere s-a ocupat de „Stilul lui Dimitrie Cantemir în scrierile lui românești”.

A scris mai mult de 1000 de studii și articole, numai până în 1936, după cum ne spune unul din bio-bibliografi săi. (Iosif E. Naghiu, „Revista Teologică” XXVI, 1936, nr. 11—12).

Latura activității lui asupra căreia m-aș simți ispitit să mă opresc eu astăzi este, precum e ușor de prevăzut din cele spuse până acum, cea din urmă din cele trei enunțate mai sus, deși, celelalte două ar merita în egală măsură o oprire și asupra lor. Așadar: *Nicolae Colan și limba română*. Altfel spus: *Nicolae Colan, omul de cultură* sau, și mai altfel, *Biserica în cultura românească, prin Nicolae Colan*. Ideea mi-a fost sugerată — e ușor de ghicit — chiar de Nicolae Colan, care și-a intitulat discursul de recepție la Academia Română: *Biserica neamului și unitatea limbii românești* (28 mai 1945). După elogiul pe care l-a făcut înaintașului, pe al cărui fotoliu a fost ales, Nicolae Titulescu, a dezvoltat tema de mai sus, din care ne vom și desprinde în principal ideile mai importante ale crezului său. (Textul a fost tipărit în broșură și e reproduș în cartea părintelui Alex. Moraru, p. 564—579).

Ca ministru al „Educației cultelor și artelor” a organizat un Congres al profesorilor secundari de limba română (iunie 1938) unde a avut o intervenție care ar merita citată în întregime. El constată că tineretul nu mai știa nici citi, nici scrie, nici vorbi românește. Cere grai limpede și limbă corectă „Graiul preoției e un grai de la Dumnezeu; graiul limpede e un rod al ostenelei cărturărești”. Îi admonestează pe cei care sunt la curent cu ultimele noutăți literare dar nu știu unde să pună punct, și unde virgulă. Critică „prejuziciile și încălcările stilistice cu care unii scriitorii își ascund puținătatea veritabilei inspirații”.

Limba era pentru dânsul unul din factorii de formare și de dăruire a comuniunii unui grup uman care sfârșește prin a se numi neam, națiune. Dacă națiunea alcătuiește limba, sau limba alcătuiește națiunea, e aproape o întrebare fără rost, pentru că procesul e simultan cu dublu sens. O colectivitate din aceeași familie, mai întâi mică apoi mai mare, își stabilește firesc mijlocul de comunicare și, în același timp, acesta devine elementul care unește, solidarizează, perpetuează familia, mijlocul de comunicare fiind liantul principal care va exprima chemarea sângelui și comuniunea de simțire, instinctul de apărare reciprocă și, în același timp și în cele din urmă, va produce intrarea în cultură. *„In deobște cunoscutele legături care unesc pe lili aceiași națiuni într-o comunitate organică”, scrie Nicolae Colan, sunt: obârșia, limba, credința religioasă și pământul. Evident, acestora li se adaugă și alte lize de legătură, cum sunt conștiința aceiași trecut și a aceorași aspirații, cu un cuvânt conștiința aceiași destin”*.

Nicolae Colan remarcă atunci că nu toți factorii enumerați mai sus au importanță egală sau exclusivă. Mai credea încă în minunea păstrării conștiinței de neam și după pierderea limbii, dacă cel în cauză își păstrau credința ortodoxă. S-au petrecut într-adevăr și astfel de „minuni” (p. 570) dar în cea mai mare parte n-au durat. Acest lucru îl putem constata noi, cei de azi, după jumătate de secol de la ultimele încercări de maghiarizare prin schimbarea limbii. Cei mai mulți și-au schimbat în cele din urmă și religia și naționalitatea. Nicolae Colan se referea chiar la românii din secuime. „Se știe că pe urma atât de îndelungate și atât de crâncenelor vitregii prin care au trecut trații noștri din regiunea secuzată, o bună parte din ei și-au pierdut limba, fără să-și piardă totuși conștiința lor națională. Faptul — vecin cu minunea — s-a petrecut din puterea credinței ortodoxe, la care acești trați au continuat să liină ca la cel mai sănt bun al sufletului lor dosădit”.

E adevărat că la început credința ortodoxă le-a mai păstrat conștiința românească dar, cu timpul, la mulți, la foarte mulți, pierderea limbii a dus și la pierderea credinței și la schimbarea bisericii către care își îndreptau pașii. Au început să meargă la bisericile în care auzeau slujba în limba nouă care le-a fost impusă. Ici colo, din propria experiență pe teren, din convorbirile pe care le-am avut în unele sate din zona Sfântul Gheorghe am mai găsit și vorbitori de ungurește la bisericile ortodoxe. Unii mai rupeau câteva cuvinte românești, spuneau printre lacrimi că sunt români, dar că nu înțelegeau slujba românească. M-am întrebat cât vor mai dura

NICOLAE COLAN și LIMBA ROMÂNĂ

unii ca aceștia. Mi s-a sugerat să le facem slujbe ortodoxe în ungurește, ca să menținem prin ortodoxie sentimentele de apartenență la națiunea română, dar numele lor sunt maghiarizate și declinul sentimentelor pare inevitabil. Adevărată soluție e preotul și învățătorul român care să-i reînvețe românește, măcar pe cei care se știu și se vor români.

Pe vremea lui Nicolae Colan, în 1945, pericolul era la început, prin cele petrecute între 1940—1944, distrugerea bisericilor ortodoxe, trecerea forțată a ortodocșilor la confesiunile maghiare și rămânerea lor în acele confesii, fenomen incurajat și de regimul de după 1945, deși N. Colan credea că va urma o restaurare românească. În jumătatea de secol de după aceea, maghiarizarea a dus la rezultate pe care Nicolae Colan nu avea cum să le bănuiască în 1945, când înima lui se bucura de revenirea Ardealului de Nord la sânul Patriei și credea într-o reparare a nedreptăților și la instalarea normalității.

Încercările de maghiarizare din secolul al XVII-lea, prin calvinism, au reușit în mică parte, și au reușit mai ales printre cei cu averi. Încercările de maghiarizare prin legile de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX (până în 1918), au avut și ele mai puțin succes, pentru că și ortodoxia și în general și uniaticismul, au rezistat maghiarizării. Acolo unde odată cu maghiarizarea numărul li s-a impus românilor și schimbarea confesiunii, trecându-i la confesiuni maghiare (luterani, calvini, unitarieni și catolici de rit latin), maghiarizarea a fost mai reușită. Perioada Diktatului de la Viena (1940—1944), printr-o teroare fără egal, iar mai apoi prin frica de întoarcerea maghiarilor, a avut urmări cumplite în zonele secuzate.

În corespondența lui Nicolae Colan aceste realități sunt relate pe viu, după cum se produceau, unde și când, și, de acest aspect din corespondența lui ar trebui să ne ocupăm în chip deosebit, pentru că e vorba de mărturie directă. Ba chiar ceea ce afirma el era un fel de avertisment.

Nicolae Colan n-a fost un naiv. El știa că, totuși, păstrarea credinței numai în alianță cu limba, cu păstrarea limbii, numai acestea împreună pot păstra naționalitatea, și numai împletirea lor putea garanta, amelor, și limbii și credinței, supraviețuirea. Amintesc un text în care el atrage atenția asupra „slujbei covârșitoare pe care o împlinesc limba în păstrarea și dezvoltarea conștiinței de neam”.

De ce e așa? Pentru că limba e mai mult decât grai de comunicare. E un dat fundamental al ființei omenești, pe care o exprimă într-un fel anume, în felul originar în care a fost creată ființa umană de către Dumnezeu. *„Limba națională... ascunde în sine, ca într-o cutie magică, întreaga viață a unui popor, cu trecutul lui cel mai îndepărtat, cu pământul care l-a hrănit și care i-a încăntat privirea, cu împrejurările sociale în care a viețuit, cu îndelungul lui zilnic, cu credința care l-a mângâiat în vreme de restriște și care i-a îndrumat năzuințele, cu toată civilizația și cultura la care a izbutit să se înalțe, din treaptă în treaptă de-a lungul veacurilor”*.

Fiind rezultanta atător determinări, e de la sine înțeles că limba e o sinteză care adună în ea un tot sufletesc și rotunjeste o personalitate și un destin. Noi ne exprimăm prin ea, ea ne exprimă pe noi, vorbește despre noi. Acest lucru nu i-a scăpat celui care îi talmăcea rosturile în cel mai înalt for academic. Astfel el arată că, limba contribuie „la lămurirea creștinismului nostru, la dezvoltarea originii noastre etnice, și la dăinuirea noastră pe strămoșescul pământ al Daciei Traiane”. Chiar sub ocupația horthystă fiind, a dat circulare îndrăznețe pentru a cere preoților să oficieze în limba română: *„Limba oficială a Bisericii noastre e cea românească”* (Circulara 1531/1941). La 10 iunie 1941 scria: *„Biserica noastră cu nici un preț nu poate renunța la dreptul și datorita ei față de limba românească”* (la Alex. Moraru, p. 419).

Nicolae Colan a militat pentru o limbă română frumoasă, curată, „bătrânească”. Nu i-au plăcut neologismele, decât acolo unde a fost absolut nevoie de ele. Cerea „traze limpezi și lipsite de zorzoane”, pentru că numai acestea pot da mărturie despre o minte disciplinată și despre un suflet curat „fără ascunzișuri și fără lumuri”. Refuza în vorbire și „podoabele stilistice inutile”, „încărcătura” și „încălcătura”. *„Când aud așa ceva la cineva, scrie el, îmi vine să mă întreb: oare cât de curată este romanitatea lui?”*

El descoperă o legătură organică între limbă și caracter, între limbă și națiune.

Limbile îndreptătesc națiunile, mai spune el. Cincizecimea înseamnă prețuirea lui Dumnezeu pentru toate limbile și națiunile pământului. A dat apostolilor darul vorbirii în limbi. Orice discriminare între limbi și națiuni este așadar un păcat.

El critică deschis teoria așa-ziselor limbii sacre: ebraica, greaca, latina și slavona. Toate limbile sunt capabile să vorbească despre și cu Dumnezeu. N-am avut nevoie de slavonă ca să slujim lui Dumnezeu, de aceea încercarea de a o impune nici n-a durat.

Combate și pe cei care susțineau și pe atunci că având o limbă de sorginte latină, ar fi fost bine să trecem la catolicism. Nicolae Colan vedea în aceasta, ceea ce și era de fapt, o încercare de a ne deznaționaliza. *„Rămânerea noastră în ortodoxie a fost rodul credincioșiei noastre față de nestrămbata învățătură a Mântuitorului; dar ea a fost, în același timp, și rodul instinctului de conservare națională a Românilor asaltați aproape fără încetare și cu toate mijloacele de vecinii noștri de la Apus, ca și de patronii lor din Burgul Vienei”*.

Biserica Ortodoxă și-a avut rolul ei în plămădirea unității limbii românești și, prin aceasta, și în lucrarea de zidire a unității naționale. A fost cel mai firesc lucru ca transilvăneanul din Araci (cu numele mai vechi Arpăc) să facă apel la manuscrisele maramureșene, opere ale preoților și călugărilor cărturari — marii începători, marii cititori de limbă și de scris românești — și apoi să amintească de Diaconul Coresi (1558) de *Noul Testament* tipărit la Bălgrad de Mitropolitul Simion Ștefan (1648), de Varlaam și Dosoftei, de Chesarie al Râmnicului și de *Mărturisirea Ortodoxă* a lui Petru Movilă. Asupra a două momente ale limbii românești se opreste îndeosebi: *Cartea românească de învățătură* a mitropolitului Varlaam (Cazanlia), și *Biblia lui Șerban Cantacuzino*, sau „*Biblia de la București*”. În ultimii ani s-au scris multe studii asupra „*Bibliei de la București*”. Eu însumi am încercat un mic eseu în „*Dascăli de cuget și simțire românească*”.

Este interesant de știut cum a apreciat acum o jumătate de veac Nicolae Colan traducerea Bibliei de la 1688, care va provoca mai târziu multe controverse, mai ales cu privire la traducători,

Iată ce scrie el: talmăcirea a fost făcută „mai ales” de frații Șerban și Radu Greceanu, dar adaugă: „dar și cu ajutorul altor cărturari nu numai pedepsili (de la paidevo = a învăța) întru a noastră limbă, ci și de limba elinească având știință”. Și adaugă:

„Iscusiții talmăcitori ai acestei cu adevărat monumentale lucrări s-au folosit de toate experiențele înaintașilor lor și, înzestrați fiind cu știința trebuitoare, și cu un minunat simț pentru frumusețea graiului românesc, prin ostenelele lor frățești au pus temelie neclătită, pentru veacuri, limbii noastre literare”.

Mai departe îi dă dreptate lui Enăchiță Văcărescu: „Enăchiță Văcărescu avea dreptate scriind în prefața *Gramaticii sale* că „limba românească de la anul 1688 s-a început... de când s-a talmăcit în limba noastră legea veche și legea nouă sau științele Biblii de către răposatul Șerban, prințul Cantacuzinul cel vrednic de pomenire și de laudă Domn”.

Ceea ce apreciază Nicolae Colan îndeosebi la aceste cărți este „graiul poporului”, limba curată, pe înțeles. Chiar citează din Sfântul Pavel acest verset care, de la Coresi încoace, va fi folosit de toți traducătorii din primele momente de trecere de la slavonă la române: I Cor. XIV, 19, că adică e mai de folos a grai în biserică cinci cuvinte cu înțeles, decât zece mii în limba străină.

Era de așteptat ca cel care va fi la un moment dat, pentru zece ani, urmașul lui Șaguna, să fie impresionat de cuvintele acestuia cu privire la limba traducerii Bibliei. Va cita din prefața Bibliei șaguniene din 1856—1858 pasajul de cea mai mare importanță, observațiile cele mai judicioase ale marelui mitropolit: *„Limba Bibliei pentru un popor numai odată se poate face; dacă s-a învins odată piedea cea mare a traducerii credincioase și înțelese, și dacă poporul a primit limba aceea, așa zicând, în însăși limba sa, atunci următorii n-au de a face altă limbă; limba Bibliei nu e făcută, ci e luată chiar din gura poporului; și așa traducătorul nu este decât un răsunet, nu numai al limbii ci și al simțirii și, peste tot, al chipului, al cugetării poporului... Nici unul dintre conducătorii de mai târziu nu poate fi părtaș laudei ce se cuvine celor care au alinit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc, ci toți de mai târziu au preînțeles și au îndreptat numai unde aceea ce traducătorii cei dintâi, ca nemernici ahea al unui veac n-au putut să îndrepte. Dar nici n-au avut lipsă a îndrepta, fiindcă pe vremurile lor a fost bine și desăvârșit așa. Iată limba noastră e pom viu... ramurile bătrâne și fără suc se usucă și cad, mlădițe tinere ies și cresc; trunza se vestejește și se scutură, dar alta nouă îl împodopește; toate ale lui se fac și prefac. Iată tulpina rămâne totdeauna aceeași”*.

Această introducere plină de observații judicioase, încărcată cu metafore, e rezultatul muncii și observației traducătorului. E de mare mirare că, la capătul primilor zece ani după venirea în Transilvania, Șaguna, despre care dușmanii lui — căci avea și din acestia — spuneau că nici nu știa limba română, a tipărit o *Biblie tradusă, adusă la limba zilei de el însuși*. Acest lucru nu trebuie trecut cu vederea. Limba Bibliei lui Șaguna îi va fi folosit și lui Nicolae Colan la propria traducere a Noului Testament.

Principiul lui Șaguna a fost acela al urmării „dezvoltării firești a limbii”. Al limbii bisericești, evident, dar nu mai puțin al limbii în totalitatea ei, căci aceasta a devenit limba poporului — culeasă din popor și restituită poporului — și, în felul acesta a devenit limba-model, limba standard, limba tuturor, „limba unității noastre naționale”, cum observa pe bună dreptate Nicolae Colan.

Câteva lucruri aș vrea să mai rețin din discursul academicianului Nicolae Colan, importante pentru geneza culturii noastre, ca și pentru dezvoltarea limbii românești.

Nicolae Colan nu se înscrie printre simplificații și zeflemisitori, când abordează legăturile noastre cu Bizanțul. Nicolae Iorga și-a spus de mult și definitiv cuvântul în legătură cu aceasta (Byzance après Byzance), dar nu sunt puțini cei care spun că n-am primit nimic de la Bizanț, ba chiar că acesta n-a făcut rău și că ar fi fost mult mai bine dacă intram cu totul, prin cultură și religie, în sfera Occidentului.

Câteva lucruri aș spune în legătură cu aceasta, care nu sunt luate în seamă de cei care ne deplâng soarta căderii sub un Bizanț mai întâi ne-productiv, și apoi căzut el însuși sub servituțle otomane care l-au anulat. Mai întâi aș aminti că Bizanțul i-a produs pe marii Sfinți Părinți care ne-au talmăcit filosofia grecească și ne-au introdus într-un univers de care nu ne putem lipsi nici astăzi. În al doilea rând aș aminti că chiar și după căderea Bizanțului, el a continuat să fie productiv și a dat nume marii culturii universale. Unii au ajuns în Occident, alții au venit în Tările Române. Nicolae Colan amintește de o adevărată „năvală” de greci în Principatele Române, care era cât pe ce să înlocuiască la noi slavona cu greaca. Dar noi am știut să fim selectivi și să ne vedem de interesele noastre. Le-am luat învățătura, dar de limbă ne-am debarasat, tot așa cum ne-am debarasat și de cea slavonă. Aveam limba noastră.

Al treilea lucru care se scapă din vedere în legătură cu Bizanțul și cu bizantinismul nostru, e

că Bizanțul a fost pentru noi o *sursă culturală suplimentară*. Nu una exclusivă, cum se sugerează. El nu ne-a împiedicat să ne folosim de cultura occidentală și de limbile lui. Nu ne-a împiedicat să studiem în Occident și să traducem ceea ce era bun de tradus, pentru îmbogățirea noastră. Așa că adevărul e tocmai invers decât se încearcă de către unii să se acrediteze, și am putea da exemple nenumărate despre cât ne-a dat Bizanțul și cât ne-a dat Occidentul, în același timp. Occidentul însuși, când a redescoperit Bizanțul pe care îl abandonase, a început să-l frecventeze asiduu, tot așa cum Renașterea și Umanismul secolului al XVI-lea și-a făcut o glorie din întoarcerea către cultura clasică grecească. E de ajuns să ne îndreptăm doar o clipă privirile către Erasmus de Rotterdam și către Nicolaus Olahus, românul nostru, și către idealurile lor și ale epocii.

Toate aceste considerații ne-au fost sugerate de declarația lui Nicolae Colan că „*odată cu organizarea Bisericii Române din Principate, au început și legăturile noastre cu Bizanțul ortodox și cu străduțuirea lui culturală*”. Acestea încep înainte de căderea Bizanțului, dar vor continua și după aceea și, în fapt, nu vor înceta niciodată, până azi. Filocalia vine din sfera spiritualității bizantine.

Un alt lucru pe care socotesc că e bine să-l reținem, dintre punctele de vedere susținute acum jumătate de veac de Nicolae Colan, este acela cu privire la *îmboldul traducerilor în limba poporului* a Sfintei Scripturi și a altor cărți. Se susține îndeobște că rolul cel mare în această privință l-ar fi avut *Reforma* care, în locul limbii latine, a introdus limbile vorbite ale tuturor popoarelor. Influența s-a întins repede până la noi, îndeosebi și în primul rând în Transilvania. E pomenit adesea *Catehismul românesc* din anul 1544 (Sibiu). Problema nu e foarte importantă, decât pentru cei angajați în protocronism, ca formă de mândrie națională, cum că n-am mers întotdeauna agățați de căruța altora. Nu pentru a îndreptăți protocronismul ne-am oprit la părerea lui Nicolae Colan. Dacă în ceva suntem protocronici, de ce n-am fi, și cu ce am supăra prin aceasta pe cineva? E o problemă de pură cronologie. Cu îndatorirea de a nu o urmări cu orice preț și acolo unde nu este, și că nu se va inventa sau forța nota.

În problema impulsului primelor traduceri în românește în secolul al XVI-lea, Nicolae Colan nu respinge ideea că acesta ar fi putut fi provocat și de Reformă. Fără să știe de pe atunci cât de mult va interesa la un moment dat problema, și câte controverse va genera, Nicolae Colan avansează totuși și o altă idee, anume îndemnul din afară către români era și *îndemnul inimii lor*, al românilor. Ba chiar adaugă: „*ori pentru că nu mai din aceasta*”, adică din îndemnul inimii lor. Căci ideea traducerii „*pe înțeles*”, cum va scrie Coresi, fără să spună că l-a provocat cineva, era în aer, o voiau toți, toate popoarele. Exact în timpul acela au început peste tot scrierile și traducerea în limbile fiecărui popor. Cred că tocmai acest lucru l-a avut în vedere Nicolae Colan când nu s-a aliniat numaidecât teoriei influenței Reformei.

În sfârșit, un ultim lucru, printre altele multe pe care le-am putea reține asupra formării și dezvoltării limbii, în gândirea lui Nicolae Colan, ar fi și cel pe care îl vom numi de îndată. El vorbește mereu de *influența Bisericii și a limbii bisericești* — de altfel pe linia convingerilor lui Mihai Eminescu, Goga și Mateevici — *asupra formării limbii române în general*.

S-ar putea lăsa impresia că e un exclusivist în această privință, și că vrea neapărat să impună accentul pe rolul Bisericii. Desigur face și acest lucru. Dar am văzut mai înainte că sursa principală pe care o recunoaște e *limba poporului*, de unde a luat-o Biserica. Dar el mai adaugă ceva, cu obiectivitate și realism: „*Ar li nedrept, desigur, să ne socotim însemnătatea literaturii lumesti pentru dezvoltarea limbii române*”. Amintește cronicile, cronografele, cărțile populare. Nu renunță însă la convingerea că, rolul principal cu privire la structurarea limbii române pe tot cuprinsul pământului românesc, revine totuși cărților bisericești. Am zice cu Alex. Mateevici: „*limbii vechilor Cazanii*”.

E convingerea cea din urmă a lui Nicolae Colan. Dacă ar avea cumva vreo importanță — cel puțin ca un omagiu adus celui pe care îl comemorăm — am adăuga și convingerea noastră cu privire la impulsul primelor traduceri în românește: e aceeași ca și a lui Nicolae Colan.

Sperăm ca în curând să-i împlinim și lăsmăntul testamentar: să-l aducem și se odihnească la Mănăstirea Sămbăta, lângă prietenul său Nicolae Bălan. Așa și-a motivat dorința, ca pe un suprem omagiu adus prieteniei.

Am dorit, domnilor, cum am mai făcut și cu alții, să înscrim în *galeria clericilor, cititori de limbă și cultură*, din rândul celor mari pe care istoria culturii noastre îi pomeneste cu cinste, pe încă unul: Mitropolitul Nicolae Colan al Ardealului, Crișanei și Maramureșului.

1.XI.1993.

Membrii împărăției lui Dumnezeu

(Urmare din pag. 1)

Mântuitorul au fost ispitit. Satana intră și în rai ca să amăgească și să înșele.

Din astfel de pricină, deși toți oamenii sunt chemați la nunta împărăției lui Dumnezeu, nu toți primesc invitația și nu toți rămân între hotarele și la masa bunătaților ei. Ei singuri se leapădă de ea.

Afară din împărăția lui Dumnezeu sunt farișei fățarnici și bogatii nemilostivi. Farișeii mincinoși, pentru că nici ei nu intră nici pe alții nu lasă să intre (Mat. 23, 13); bogatii nemilostivi, pentru că iau pe umeri poveri cu care nu pot intra prin ușa cea strâmtă (Mat. 19, 23—4; 22, 2—14; Mc. 10, 23—4).

Și unii și alții nu sunt fiii împărăției, pentru că nu vreau să intre în ea (Luca 14, 15—24); sau dacă intră, nu aduc roadele ei. Prin fațetele lor rele (înșirate la Galateni 5, 19—21), singuri se așează afară de hotarele ei și deci singuri se fac vinovați de pierderea ei.

Sunt, în schimb, membri buni ai împărăției lui

Dumnezeu săracii curați la inimă (Mat. 5, 3—8; Lc. 6, 20), copiii nevinovați și oricine se aseamăna cu ei (Mat. 18, 1—5; Lc. 18, 16). Unii ca aceștia, cei buni, se numesc fiii lui Dumnezeu, iar ceilalți, cei răi, se numesc fiii neascultătorii, ai mâniei și ai răsvăritării (Mat. 13, 38; Efez. 2, 2—3; 5, 6; Col. 3, 6). Cât sunt pe pământ, și cei ouni și cei răi viețuiesc împreună, ca grăul cu neghinele, până la secerișul de la sfârșitul veacurilor (Mat. 13, 37—43). Judecata lor se ține de Dumnezeu.

Până atunci, noi să luăm aminte, ca să nu rămânem afară de împărăție, ca fecioarele nebune, care s-au dus la nuntă cu candelă stinsă și goale de untdelemn al faptelor bune (Mat. 25, 1—13), nici să rămânem afară de ea sau să ne lepădăm de ea, ca farișeii fățarnici sau ca bogatii nemilostivi, ci smeriții și nevinovații cum sunt copiii cei buni, să ne facem ascultători la chemările ei și vrednici de binefacerile ei.

Omule, ești fiu de Împărat și moștenitor de tron dumnezeesc; ești cetățeanul împărăției care nu va avea sfârșit. Grijește să nu pierzi cununa și moștenirea care te așteaptă!

MÂNDRIE CONFESIONALĂ (II)

Am rămas dator cu un răspuns la cele afirmate de Monseniorul George Guțiu în scrisoarea-protest adresată papei Ioan Paul II, în care se afirma categoric: „Unirea de la 1700 ne-a adus școli și cultură în limba națională”.

Acest lucru apare și în cuvântul festiv rostit în ședința solemnă a Academiei Române, consacrată aniversării a 75 de ani de la unirea din 1918, în locul mitropolitului-cardinal și „academician” (fără operă) Alexandru Todea. Alți gazetari catolici orientali nu uită, de fiecare dată când au ocazia, să preamărească școlile Blajului și pe oamenii de cultură pe care i-a dat modestul târg de altădată de pe Târnavă. Unii cititori sunt înclinați să-i creadă, pentru că ortodocșii nu se laudă niciodată cu oamenii lor de cultură, cu școlile lor, cu tipăriturile lor, considerând că acestea sunt lucruri de la sine înțelese, încât nu este nevoie să fie trambitate la toate colțurile de stradă.

Considerăm, totuși, că unele explicații se impun. Adică, până la 1700 românii — inclusiv cei din Ardeal — n-au avut școli și cultură? Chiar și în perioada numită de unii a „slavonismului cultural” am avut oameni de cultură începând cu autorii analelor și cronicilor în limba slavonă până la Udrishte Năsturel, ultimul reprezentant de seamă al acestei orientări culturale. Mitropoliții Varlaam și Dosoftei ai Moldovei n-au fost oameni de mare cultură, ale căror lucrări — Cazania și Psaltirea în versuri — stau la baza prozei, respectiv a poeziei culte românești? Dar cronicarii moldoveni, Grigorie Ureche, Miron Costin și Ion Neculce sau muntenii Mihail Moxa, Constantin Cantacuzino Stolnicul, Radu Greceanu, Radu Popescu — care au scris în românește — n-au fost oameni de cultură? Dar enciclopediștii Nicolae Milescu și Dimitrie Cantemir, cu studii la „marea școală” a Patriarhiei ecumenice n-au fost oameni de înaltă cultură? Oare nu toți acești cronicari și istorici au subliniat, în lucrările lor, originea noastră romană și continuitatea noastră pe teritoriul vechii Dacii?

Articolele publicate în presa catolică-orientală au în vedere mai cu seamă pe „corifeii Școlii ardelenne”, de care se face atâta caz. Dacă ar fi corect ar menționa și pe acești precursori ai iluminismului ardelen menționați mai sus. Nimeni nu contestă meritele lui Inochentie Micu, Samuil Micu, George Șincai, Petru Maior și ale cărturarilor uniți — clerici sau mireni — din secolul al XIX-lea! Dar să nu se uite că Inochentie Micu și-a extras argumentele sale privind originea romană și continuitatea noastră în Dacia (în cunoscutele sale memorii înaintate Curții imperiale din Viena, în care cerea emanciparea națiunii române) dintr-un manuscris al lucrării lui Dimitrie Cantemir „*Historical vechimii romano-moldo-valahilor*”, pe care l-a cumpărat la Viena! Să nu trecem cu vederea nici faptul că Samuil Micu a tradus o serie de lucrări din literatura patristică greacă, iar Petru Maior, în „*Procanonul*” său, combătea primatul papal, prețind infailibilitatea a papei (nesemnificativ) și dorința acestuia de stăpânire universală, susținând învățătura ortodoxă despre infailibilitatea și puterea Bisericii!

Dar oare Biserica din Transilvania n-a avut cărturari după 1701? Este adevărat că numărul lor a fost redus, din moment ce această Biserică a fost, practic, desființată după 1701 (până în 1761, când Curtea din Viena a numit în fruntea ei un episcop ortodox sârb), iar preoții și călugării ei erau aruncați în închisoarea de la Kuřstein ori expulzați în Țara Românească și Moldova. Și totuși, au fost desuți cărturari ortodocși chiar și în acest veac de maximă oprire a Ortodoxiei, între care: protopopul Radu Tempea II din Brașov, autorul lucrării „*Istoria bisericii Sf. Nicolae din Scheii Brașovului*”; Dimitrie Eustatievici, fiu de preot brașovean, cu studii la Kiev, primul director al școlilor primare ortodoxe din Transilvania (alături de Gheorghe Șincai, care conducea școlile unite), autorul primei Gramatici românești cunoscute (1757); protopopul Radu Tempea V din Brașov, cu o Gramatică românească tipărită în 1797; medicul oculist Ioan Piuariu Molnar, fiul preotului prigonit de uniți Ioan din Sadu („popa Tunsu”), care a tipărit o Retică la Buda în 1798 și a retipărit, tot acolo, Mineiele de la Râmnic, cu cunoscutele lor prefețe în care se puneau problema originii și a continuității noastre; preotul rășinăren Sava Popovici, cu lucrări teologice și istorice rămase în manuscris. Șirul acestora continuă cu Gheorghe Lazăr din Avrig, Ioan Batac, fiu de preot din Alămor, scriitor și traducător, cu bănanenii Constantin Diaconovici-Loga, Paul Iorgovici (cu studii la Viena, Roma, Paris și Londra), preoții Ioan Teodorovici din Pesta, protopopul Ioan Tomici din Caransebeș, protopopul cronicar Nicolae Stoica din Mehadia și alții, la începutul veacului al XIX-lea. Oare aceștia nu aparțin iluminismului românesc? Fără îndoială că dacă tinerii ortodocși ar fi fost sprijiniți de autoritățile de stat cum erau cei uniți, desigur numărul cărturarilor ortodocși ar fi fost mult mai mare.

Mereu ni se amintesc nume de cărturari și patrioți români din veacul al XIX-lea aparținători Bisericii unite: Timotei Cipariu, George Barițiu, August Treboniu Laurian, Alexandru Papiu Ilarian, Andrei Mureșanu, Ioan Micu Moldovan etc. Nu apare în acest pomelnic doar Nicolae Densușianu, fiu de preot unit din Densușul Hunedoarei, probabil pentru că a descoperit manifestul de unire din 7 octombrie 1698, pe care l-a supus unei analize cri-

tice, ajungând la concluzia că ieziții n-au urmărit altceva decât „supunerea poporului român catolicilor și desființarea Bisericii române de Alba Iulia”. Oricum, nimeni nu se gândește să conteste meritele acestora, iar numele lor au intrat definitiv în panteonul marilor oameni de cultură ai neamului nostru.

Dar să nu-i uităm nici pe ortodocși, căci și ei au același drept de cinstire din partea posterității. Trecând peste numele oamenilor de cultură din Țara Românească și Moldova, toți ortodocșii, nu pot fi omiși nici ardelenii — din care o parte au activat dincolo de Carpați — pe care publicațiile catolice îi trec deliberat sub tăcere. Consemnăm, între ei, pe sălișteanul Dionisie Romano, îndrumător al învățământului și episcop de Buzău, Nicolae Nițon Bălășescu (din Hașag — Sibiu), fruntaș al revoluției din 1848 (membru în „Comitetul permanent” ales la Blaj), primul director al Seminarului din București, organizatorul învățământului românesc din Dobrogea, autor a numeroase manuale didactice, preotul rășinăren Sava Popovici-Barcianu, membru corespondent al Academiei, autorul unui masiv Dicționar român-german și german-român, ca și al unor manuale pentru studiul limbii germane, profesorii de teologie din Sibiu: Nicolae Poșea, mai târziu episcop de Caransebeș, membru activ al Academiei Române, Ioan Popescu și Zaharia Boiu, membri corespondenți ai Academiei, ziaristul Nicolae Cristea și naturalistul Daniil Popovici-Batcianu (memorandiști), Petru Șpan, cunoscut pedagog, Ilarion Pușcartiu, istoric și membru onorar al Academiei, iar la începutul veacului nostru: Nicolae Bălan, Ioan Lupas, Silviu Dragomir, Romulus Căndeș, Onisitor Ghibu, și alții, membri activi sau, onorari ai Academiei. În Banat, istoricii Ioan Sârbu, preot și Gheorghe Popovici, protopop la Lugoj, membru de onoare al Academiei, iar în Bihor-Arad, Vasile Mangra, membru activ al Academiei, mai târziu istoricul Gheorghe Ciuhandu, membru de onoare al aceluiași for cultural.

Se fac mereu referiri la școlile Blajului, întemeiate în 1754. Dar nici un istoric sau teolog ortodox nu le-a contestat meritele. Numele unor profesori, ca și lucrările lor sunt amintite pe larg și în manualul de Istoria Bisericii Române pentru Facultățile de Teologie (vol. II, p. 607—610 și vol. III, p. 254—256 și 293—294). Se vorbește despre școlile Blajului, ca și când ortodocșii n-ar fi avut școli în tot trecutul nostru. Pe lângă cele mai multe mănăstiri și schituri din Transilvania existau și școli românești, dar odată cu distrugerea lor de către generalul Bukow, au dispărut și școlile. La școala românească cu vechi tradiții de pe lângă biserica Sf. Nicolae din Scheii Brașovului, au învățat preoții Iane și Mihai, traducătorii în românește ai „Cazaniei” lui Coresi din 1580—1581, sau Teodor Corbea, versificator al Psaltirii și autor al unui Lexicon latino-român, cei șase preoți Radu Tempea, sau dascălii și preoții din familia Duma.

În 1850 se înființează Gimnaziul ortodox din Brașov care poartă până azi numele marelui său ctitor, Andrei Șaguna. În permanență a avut profesori de seamă care, prin munca lor, dar și prin activitatea ulterioară a elevilor, au contribuit din plin la progresul culturii românești. Cităm doar câteva nume: Gavril Munteanu, membru activ al Academiei Române, Ioan Meșotă, Ioan Lapedatu, Valeriu Braniste, Vasile Goldiș, Ciprian Porumbescu, George Dima, Virgil Onișiu, membru corespondent al Academiei, Andrei Băseanu, membru activ al Academiei și președinte al Asteii, editorul de documente Sterie Stinghe, profesorul de științe exacte Aurel Ciortea, Iosif Blaga, Tit Liviu Blaga, mai târziu Axente Banciu, istoricul Candid Mușea și atâția alții. Până în prezent Gimnaziul brașovean a dat culturii românești peste 40 de academicieni, iar școala teologică din Sibiu aproape 20 (profesori și foști studenți), cifre cu care Blajul nu se poate mândri.

Numele lor ar trebui pomenite mereu și totuși, ortodocșii nu o fac, câtă vreme Biserica catolică orientală nu pierde prilejul de-a aminti „urbi et orbi” de școlile Blajului. Adevărul este că în afară de Timotei Cipariu și Ioan Micu Moldovan, Blajul n-a avut dascăli de prestigiu celor de la Brașov! Doar dacă îi menționează și pe tendențiosul Augustin Buna sau pe marele denigrator al lui Eminescu, Alexandru Grama!

În acest context, am considerat că în fața mândriei deșănțate catolice, trebuie să-i spună cu vântul și Biserica Ortodoxă și să prezinte cititorilor câteva nume de cărturari ortodocși. La numele de mai sus, ar trebui adăugate și numele câtorva iluștri fii de preoți ortodocși: Andrei Băseanu, Vasile Goldiș, Ilarie Chendi, Octavian Goga, Aron Cotruș, Lucian Blaga, Emil Cioran, acad. Remus Răduț, acad. Caius Iacob (fiul profesorului de teologie Lazăr Iacob) și atâția alții.

Poate că aceste nume le vor spune ceva și fraților catolici orientali și vor mai schimba profilul periodicelor lor, care, până acum n-au făcut altceva decât să denigreze Ortodoxia și să prezinte aceleași teme de mult perimate privind rolul „istoric” al Blajului. Ar fi timpul să scrie și articole serioase de teologie, din moment ce sunt perioade bisericești. Ne îndoim, pentru că nu are cine să le scrie. Sau le scriu în unghurește, cum făcea canonicul de tristă pomenire Augustin Lauran de la Oradea!

Pr. Prof. Mircea Păcurariu

Valoarea creștină a bunurilor

Sf. Scriptură ne dezvăluie că Dumnezeu l-a creat pe om „din trup și suflet” (Eccl. 12,7). Prin trup, omul este legat nemijlocit de sfera lumii materiale: procurarea hranei, adăpostirea, îmbrăcătul, etc., toate acestea constituindu-se ca datorii firești pe care omul trebuie să le îndeplinească pentru a-și putea asigura o viață decentă. „Cele mai de seamă lucruri din viața omului sunt: apa, pâinea, hrana și o casă pentru adăpost” (Sirah 29,24), același lucru accentuându-l și Sf. Grigorie de Nisă. „Nu e cu putință să fie omul tare fără hrană îndestulătoare care să-i susțină puterea”. Neglijarea sau ignorarea acestor trebuințe ar duce firește la dispariție.

Important pentru creștin este păstrarea măsurii în aștinerea bunurilor, aceasta fiind confirmarea respectului pe care omul și-l datorează sieși, și implicit se respectă pe sine ca făptură a lui Dumnezeu. Sf. Scriptură recomandă în acest sens cumpărarea și păstrarea echilibrului în viață, ca măsură sigură în vederea dobândirii mântuirii, și în virtutea acestui fapt, nu condamnă bunurile materiale, care nu sunt dăunătoare în sine, dău-

nătoare fiind doar reaua lor folosire, care duce la pervertierea sensului major al vieții omenești — mântuirea. Este întru totul legitimă satisfacerea trebuințelor naturale. „Căci nimeni niciodată nu și-a urât trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încalzește, precum și Hristos Biserica” (Efes. 5,29), însă transgresarea anumitor limite duce la distrugerea subiectului, provocând o gravă ruptură în integritatea lui. „Grija față de trup să nu o prefațeci spre poftă” (Rom. 13, 14).

Există o intercondiționare logică și firească între bunurile materiale și viața umană, viața nefiind posibilă fără bunuri, iar bunurile presupun viața, dar având doar un rol funcțional. Viața umană înțelesă în expresia ei majoră de „îmbogățire în Dumnezeu” este cauză și scop în sine, bunurile fiind numai un mijloc auxiliar prin care noi accedem înspre această țintă. „Noi suntem scopul fără sfârșit al tuturor lucrurilor” (Pr. D. Stăniloae, T.D.O. Pg. 15).

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. N. Stoia

GEORGE UCENESCU psalt și compozitor de muzică bizantină

Investigarea fondului de carte veche aparținând bibliotecii bisericii Sf. Nicolae din Scheii Brașovului ne-a prilejuit, în varii momente, și identificarea unor notații muzicale de tradiție bizantină copiate pe foile albe (forțat) ale unor cărți de cult și semnate, în majoritatea cazurilor, de psaltul și compozitorul de muzică bizantină George Ucenescu (1830—1896), cel pe care istoria muzicii românești îl recunoaște ca pe un strălucit elev al „domnului Anton Pann” de la București.

După mai bine de o sută șazececi de ani de la naștere (Sibiu, 1830) și de nouăzeci și opt de ani de la moartea sa (Brașov, 25 ianuarie 1896) scrierile vremii ca și cele din anii care i-au urmat vorbesc, cu insistență, despre faptul că, George Ucenescu nu a fost doar o fire trecătoare ci una implicată cultural și artistic în cele mai diverse activități inițiate și patronate de Școlile centrale române și, în aceeași măsură, de către Comitetul parohial al bisericii Sf. Nicolae din Scheii Brașovului. Și după cum o dovedesc unele însemnări, George Ucenescu a fost apreciat atât de înalții prelați Andrei Șaguna, Ioan Popazu cât și de cărturarilor și dascălii Brașovului de odinioară precum: Andrei Băseanu, Andrei Mureșanu — cu care va colabora la varianta cântecului patriotic „Deșteaptă-te române” —, de Gh. Bogdan-Duică, de muzicienii Gh. Dima, Ciprian Porumbescu, Nicolae Popovici, de inițiatorii corului vocal de la biserica Sf. Nicolae, profesorii Pantelimon Dima și Dr. N. Pop.

Între cei care l-au prețuit nu trebuie uitat nici Varlaam Barancescu, profesorul său de psaltichie, și nici folcloristul și criticul muzical Nicolae Filimon (1819—1865) pe care îl va întâlni la București pe când psaltul brașovean studia la școala de muzică a lui Anton Pann.

Cel dintâi care a identificat „enigmaticile” compunerii muzicale, în notație bizantină, semnate de George Ucenescu a fost profesorul Ion Colan, directorul bibliotecii muzeului din Scheii între anii 1957—1968, și care va publica în anul 1964 și un inedit mănunchi de scrisori autograf aparținând compozitorului român Ciprian Porumbescu (*Mitropolia Ardealului*, Sibiu, nr. 6, 1964, p. 447—455). De la acest brașovean, autor și al unor importante studii și cărți referitoare la faptele de cultură ale românilor transilvăneni, informația a trecut în atenția muzicologului Viorel Cosma cel care o va și insera în lexiconul *Muzicienii români* publicat în 1970 la Editura Muzicală din București.

Pe vremea când etnomuzicologul Vasile D. Nicolescu (1919—1982) își adăncea investigațiile sale în legătură cu *Manuscrisul nr. 3497* de la Biblioteca Academiei Române, respectiv *Carte de Cânturi cu note de psaltichie scrise de G. Ucenescu, student al domnului Anton Pann, la 1852, 567 cânturi*, profesorul Ion Colan va pune la îndemână cercetătorului bucureștean, între alte documente de interes muzicologic, și exemplarele de carte veche între scoartele cărora George Ucenescu își încrustase cea mai mare parte din creațiile sale de muzică psaltică. După o descifrare sumară a respectivelor cântări, ca fiind talmăcitor al semiografiei bizantine, Vasile D. Nicolescu remarca: „Practica muzicală legată de strană și, în special, de școală, precum și lipsa unei tradiții românești de compoziție în acea vreme a Brașov i-au stimulată (compozitorului George Ucenescu) sensibilitatea creatoare, determinându-i în același timp și mijloacele și procedeele de creație și realizare artistică” melodiiile sale simple și clare proprii oricărui începutului, împrejurări în care trebuiau cântate de elevi” (*Manuscrisul Ucenescu. Cânturi*, București, Editura Muzicală, 1979, p. 21—24).

Preocupându-ne ideea cunoașterii mai îndea-proape a travaliului compunerii (sau prescurtării) cântărilor semnate de George Ucenescu avem să arătăm și noi în anul 1986 că, în ansamblul lor, aceste bijuterii muzicale, aparțin „liniei de dezvoltare a muzicii psaltice românești impusă, în principal, de scrierile lui Anton Pann (*Studii și do-*

cumente de muzică românească, București, Editura Muzicală, 1986, p. 139).

Respectându-și contractul încheiat cu Comitetul parohial al bisericii Sf. Nicolae din Scheii Brașovului de „a învăța pe copiii de la școlile române centrale din Groaveri arta muzicii bisericești sub orele ce i se vor rândui și după planul ce i se va da, iar până se va pune aceste la cale are dânsul a pregăti totdeauna cu silită privată în arta psaltichiei șase tineri (sub. n.) pe care îi va da reprezentarea” (*Acte, documente și scrisori din Scheii Brașovului*, București, Editura Minerva, 1980, p. 230. Test ales și stabilit, note de Vasile Oltean. Prefață de Alexandru Dutu), George Ucenescu se va dovedi un vașnic continuator și dinamizator al muzicii psaltice tradiționale compunând sau „scurtând” pentru elevii săi numeroase cântări cu aplicabilitate atât în procesul de învățare dar mai ales pentru practica de strană. Astfel, în perioada 1853—1880, deci în paralel cu elaborarea lucrării „*Tratat teoretico-practic de muzică eclesiacă gr. orientală*” George Ucenescu va compune alte câteva zeci de cântări diverse (heruvice, axioane, stihiri, tropare, irmoase, svetelne, polielee etc.), caligrafiate îngrijit și în spiritul veșțiilor copistați din secolele ce l-au precedat; tuturor acestor „opusuri”, ca și cântărilor selecționate din cărțile Ieromonahului Macarie, Anton Pann, Petru Lampadarie, Grigore Protopsalt, George Ucenescu le va aplica, în principal, „delăturarea” greutăților de natură ritmică și melodică. Este aici locul a remarcă probitatea științifică a bizantinologului român Sebastian Barbu Bucur atunci când apreciază: „O piesă românită va avea atâtea variante câți autori, în funcție de pregătirea și talentul fiecăruia în parte, unul modificând puțin melodia, altul (alții) ritmul, unul într-un loc, altul într-alt loc, unul scurtând, altul prelungind melodia, unul punând o silabă sub o anumită notă muzicală, altul sub altă notă etc., astfel încât piesa respectivă nu poate fi identică, și autorii nu pot fi confundarea în cazul când acestia au și-au semnat transpunerea sau prelucrarea. Așadar, atunci când se identifică precis o piesă muzicală ca fiind românită de un autor declarat... este exclusă posibilitatea afirmației că concomitent sau ulterior, aceeași piesă — sau chiar o carte întreagă — a mai putut fi românită identic și de către alți autori anonimi (Filotei sin Agăi Jipei, *Psaltichie românească. II*. Anastasimatar, București, Editura Muzicală, 1984, p. 61).

În legătură cu datarea cântărilor ucenesciene apreciem că, acestea aparțin celor mai fericiți ani din activitatea didactică și de creație a compozitorului, interpretului și profesorului George Ucenescu respectiv, 1853, 1854, 1858, 1860, 1870, 1871, 1878 și 1880. Credem însă că, așa după cum și-a dovedit neastăpărul în domeniul creației, al folclorului și nu în ultimul rând a impulsivității vieții muzicale brașovene, George Ucenescu a mai compus și după anul 1880. Oricum, ultimii 16 ani, până la trecerea sa întru cele veșnice, nu puteau fi atât de săraci în preocupări de creație. Cercetările muzicologice ulterioare sperăm că își vor spune cuvântul.

Ce date oare, ne-ar putea furniza, în acest sens, *Manuscrisul românesc nr. 63* aflat la Chilia românească Sf. Ispote de Muntele Athos având ca titlu: „*Compuneri muzicale grecești și românești ale cântăretului... George Ucenescu, student al Domnului A. Pann, Tloma] VII, București, 1852?*” (Sebastian Barbu Bucur, *Contribuții românești în domeniul culturii muzicale bizantine la Muntele Athos*, în: *Mitropolia Ardealului*, Sibiu, nr. 2, 1989, p. 45—51). Oricum, muzica de tradiție bizantină era stăpânită de George Ucenescu în profunzime și cu talent îndată ce și Atestatul semnat de Anton Pann spunea că el, ucenicul de la Brașov, „a urmat regulat cu toată sărugița părțile bazului teoretic și practic al acestor sisteme, împreună cu elopia, compunerea și ortografia, cât și toate

(Continuare în pag. a 5-a)

Constantin Catrina

Cimitirul ortodox din Tașaul (Dobrogea), profanat de buldozerele dictaturii comuniste, în vara anului 1952

— Mărturia unui martor ocular —

La Editura Fundației Culturale Române, din București, scriitorul și poetul Andrei Ciurunga a publicat, în anul 1992, „*Memorii optimiste*. Evocări și versuri din închisori” (176 pagini), din care prezentăm, mai jos, mărturia-document a autorului despre profanarea cimitirului ortodox din Tașaul (Dobrogea), în vara anului 1952. Cimitirul era profanat de buldozerele dictaturii comuniste, care includeau suprafața acestuia în șantierul numit Tașaul al Canalului Dunăre-Marea Neagră, cu o ură și desconsiderare, pentru cei răposați, tipică celor fără Dumnezeu. Dar, iată cum este inserată scena profanării cimitirului ortodox din Tașaul, de către Domnul Andrei Ciurunga, martor ocular al acestuia, în cartea sa: „Un singur moment, cu adevărat cutremurător, petrecut într-o dimineață la Tașaul, merită a fi evocat. Alături de noi, dar în afara cordonului de soldați, lucrau și câțiva civili, așa cum le spuneam noi oamenilor liberi de la Canal, niște salariați care manipulau un excavator. Bineînțeles că randamentul lor nu se compara cu al nostru. La un moment dat, acest monstru cu dinții uriași de oțel a intrat într-un cimitir, scormonind cu bărbia mormintele vechi de zeci, poate de sute de ani. Chemați în ultima clipă, oamenii satului — și mai cu seamă femeile — n-au mai avut timp să-și dezgroape morții și să-i mute pe alte mealeguri mai liniștite. Atunci am văzut o scenă de apocalips: gura excavatorului rupând din mor-

minte și ridicând în înaltul cerului cranii, femure și coaste de om, pentru a le prăbuși apoi fără menajamente, amestecate cu pământ, ierburi și bucăți putrede de sicriu, în vagoanele care așteptau să-și încarcă spre Mare. La o distanță de câțiva metri de excavator, un preot, chemat și dânsul în grabă, stropea de zor cuva monstrului de metal, în timp ce femeile boceau smulgându-și părul din cap. Un cranu s-a rostogolit din înalt direct în vagon, câteva oase subțiri de copil au lunecat dintre dinții excavatorului între sine, ca într-un joc de-a v-ați ascunselea cu „nenea”, care-i stărnise la joacă. Un muncitor le-a ridicat cu lopata și le-a aruncat peste celelalte. Zburda se terminase... Când peste ani de zile, le-am povestit prietenilor de-aferă această întâmplare, au refuzat să mă creadă, așa ceva, ziceau ei, nu se putea petrece nicăieri în lume și niciodată. Nu m-a mirat neîncrederea lor. Cum să-i convingi pe bieții oameni, care n-au făcut nici-o zi de închisoare, de asemenea grozăvii, când nouă, celor trecuți prin anchete, torturi, foame și frig, nu ne-a venit să credem când am aflat de ororile ce se petrecuseră în închisoarea de la Pitești, în timpul „reeducării” conduse de criminalul Turcanu, unealta securității? Și totuși, profanarea acelor morminte s-a petrecut în realitate, în vara anului 1952, pe șantierul numit Tașaul al Canalului Dunăre-Marea Neagră...” (paginile 57-58).

Desigur, și multe alte cimitire

ortodoxe au fost profanate de excavatoarele și buldozerele dictaturii comuniste-ateiste în România. Din păcate, însă, nu dispunem, până în prezent, de nici-o lucrare, din care să putem cunoaște, cu exactitudine, numărul și numele cimitirelor ortodoxe profanate, din ordinul autorităților comuniste, de la acaparea puterii de către comuniști și până la Revoluția din Decembrie 1989. De altfel, despre necesitatea publicării unei astfel de lucrări aminteam, deja, într-un articol publicat în anul 1991, precum și în altul apărut în anul următor, 1992, și ne întrebam, în ambele, când se vor putea oare cunoaște numele și numărul cimitirelor ortodoxe profanate în anii comunismului. Și, după cum se vede, tot așa ne putem întreba și la sfârșitul anului 1993.

Pr. dr. Ioan Dură

1) „*Pătimirea Bisericii Ortodoxe Române în cei patruzeci și cinci de ani de comunism. Pe când se va rupe tăcerea?*”, în „*Mărturie ortodoxă*”. Revista Comunității ortodoxe române din Olanda. Haga, An. X, 1991, nr. 14, Ianuarie-Februarie, p. 15. De notat, totodată, că același articol a fost publicat și în: „*Din Documentele Rezistenței*”, București, 1992, nr. 4, p. 13-21.

2) „*Câte cimitire are Biserica Ortodoxă Română și necesitatea întocmirii unui nou Regulament pentru organizarea și funcționarea acestora*”, în revista „*Ortodoxia*”, XLIV, 1992, nr. 3-4, 189-190.

Răspuns la scrisoarea unor cititori tineri:

Doctrina despre Reîncarnare și Poziția Bisericii Ortodoxe față de ea (I)

Problema existenței sufletului după moarte reprezintă una din cele mai interesante și acute preocupări ale omului din cele mai vechi timpuri și până azi. Vechimea problemei este atestată și confirmată de vechimea religiilor în care ea este prezentă. Și toate marile religii ale lumii, mai vechi sau mai noi, au formulat-o în diverse feluri în așa fel încât uneori influențe dintr-o religie pătrund în cealaltă și pericolul confuziei ideologice, doctrinare poate deveni cu adevărat dăunător pentru suflet.

În religiile care propovăduiesc mântuirea sufletului, faptul de a avea o doctrină clară despre suflet este esențial. De aceea amestecul de doctrine și practici religioase, sincretismul religios, este văzut ca un pericol pentru suflet. O doctrină clară despre suflet, explicabilă de, compatibilă cu, confirmată de celelalte doctrine din aceeași religie, este un lucru capital pentru o religie care propovăduiește mântuirea sufletului. Dimpotrivă, o religie care nu este clară și precisă, care creează confuzie și îndoială nu mai poate avea un caracter mântuitor ci destabilizator, pierzător de suflet.

Ori o religie care nu are în vedere mântuirea sufletului, nu mai este o religie ci o filozofie, cel mult un sistem de gândire, o ideologie, care duce la formarea unei mentalități ce nu are nimic de a face, necesarmente cu mântuirea sufletului. Așadar o religie care învață despre și predică existența conștiinței, personală a sufletului după moarte, care predică în același timp existența unui Dumnezeu personal, conștient, iubitor, trebuie, neapărat pentru a fi eficientă și a-și împlini menirea să fie clară în doctrinele ei, în acest caz, aceea despre suflet.

Parafrazându-l pe filosoful și teologul contemporan A. Heschel putem spune că o doctrină despre stele nu va influența și modifica cu nimic viața stelelor, în timp ce o doctrină despre om, despre suflet, influențează și schimbă viața omului, de aceea este atât de important să știm ce credem, să ne definim credința, să fim clari în înțelegerea ei. Pentru că, parafrazând un proverb românesc de astă dată, putem zice: spune-mi în cine crezi, sau cum crezi și am să-ți spun cine ești; într-adevăr credința cuiva creează un mod de viață, un mod de a înțelege lucrurile, deci are o influență, un impact major în viața omului.

În acest articol voi prezenta pe scurt învățătura despre suflet potrivit cu două mari doctrine religioase, una fiind cea din religiile orientale, mai cu seamă hinduiste, cu ecouri și în alte religii sau filozofii, și cealaltă fiind cea din religia creștină, bazată pe Sf. Scriptură ca fiind cuvântul revelat al lui Dumnezeu și mai precis, potrivit învățării de credință a Bisericii Ortodoxe.

În această lucrare ne vom referi la marile tradiții hinduiste ce învață doctrina reîncarnării, nu la nenumăratele secte, grupări și mișcări care în decursul mileniilor au apărut pe lângă aceste tradiții principale.

1. Problema originii sufletului

În budism și alte religii hinduiste în primul rând problema originii sufletului (și a lumii) este foarte neclară, nedezvoltată și mai mult decât insuficient sistematizată chiar de teologii diferitor curente și mișcări religioase mai mult sau mai puțin tradiționale. Pur și simplu întregul accent cade pe viața de aici și pe cea de dincolo, doctrina despre viața de aici fiind mai clară decât doctrina despre viața de dincolo, decât eshatologia.

În creștinism, potrivit învățării ortodoxe, în primul rând există o doctrină clară despre începuturi, despre originea tuturor lucrurilor, despre proveniența sufletului. Dumnezeu în calitate de creator, cauză necauzată, este originea tuturor celor văzute și nevăzute, cum zicem în Simbolul Credinței. Acest Dumnezeu este însă un Dumnezeu personal, adică spirit pur, cu rațiune, conștiință, voință, simțire. În mod deliberat, din dragoste, Dumnezeu creează pe om după „chipul” său, dându-i omului, în

calitate de „chip”, aceleași daruri pe care Dumnezeu le are: libertate, rațiune, voință, simțire, numai că în mod limitat, ca unei creaturi ce este și care niciodată nu poate fi identică cu Creatorul, dar care poate intra în strânsă și totală comuniune cu Creatorul.

În acest caz, dacă sufletul vine de la Creator, e clar că se întoarce la Creator. Mai mult decât atât, omul a fost făcut nu ca să plece de la Creator, și ca apoi să poată fi vorba de o întoarcere la El, ci ca să fie permanent cu Dumnezeu în Împărăția Sa. Dacă însă a avut loc căderea, atunci mântuirea constă în revenirea la Creator.

2. Soteriologia

În cadrul religiilor hinduiste, dacă nu există o doctrină clară despre originea sufletului, este aproape de așteptat că nu este nici o doctrină clară despre destinul final al sufletului, despre mântuire. Cum am menționat, despre originea sufletului aproape că nici nu se vorbește în teologia acestor religii. Cât despre destinația lui finală, despre mântuire, aceasta este o problemă pe cât de confuză pe atât de contradictorie.

Un lucru fundamental ce trebuie menționat aici e faptul că, potrivit acestor religii, ciclul reîncarnărilor unui suflet, *samsara*, nu are început și nici sfârșit. (Dacă nu are început, cum se explică originea sufletului?). Atunci dacă reîncarnările nu au sfârșit, cum de, pe de altă parte, se afirmă că prin fapte bune, *karma*, evlavie și credință (sau numai prin unele din acestea trei, în funcție de religie, mișcare religioasă sau de sectă) sufletul se poate elibera de reîncarnări și intra în Nirvana?

Șirul nesfârșit de reîncarnări — afirmație clară în teologia acestor religii, — exclude direct posibilitatea intrării în Nirvana, posibilitate însă afirmată la fel de clar. Ori în Nirvana nu poți intra decât eliberat de trup sau de viața cu dorințe și suferințe. Așadar infinitatea reîncarnărilor și Nirvana se contrazic, se exclud reciproc. Cu alte cuvinte, reîncarnările au loc datorită faptului că cel ce a murit nu s-a eliberat total de dorințe, iar dorința atrage după sine suferința, așadar e nevoie de o altă viață pentru ca suferința să se concretizeze, să aibă loc. Dorințele sunt însă strict legate de fapte căci faptele sunt faptele dorinței, fie ele bune sau rele. Și în acest caz, aceasta produce reîncarnarea; și pentru că nu este viață trupească fără fapte sau dorințe, șirul reîncarnărilor nu are sfârșit. Asta e logic. Dar nu salutar. Ilogic este faptul că se mai vorbește de Nirvana ca stare de totală eliberare de dorințe. Dar cum să scapi de dorințe și fapte fiind în trup când una din caracteristicile fundamentale ale vieții trupești este dorința? Ceea ce e și curios e faptul că chiar și dorința de bine, dorința de mântuire e negativă, deci duce la reîncarnare. Chiar dacă prin fapte bune cineva se reîncarnează într-o viață de nivel superior, totuși, reîncarnarea rămâne ca un fapt al trupului, al lumii fizice, ceea ce înseamnă că implică suferința (chiar dacă mai puțină) și în plus, asta nu face ca șirul reîncarnărilor să se diminueze căci ciclul acestora este nesfârșit.

Cum s-ar spune, reîncarnările sunt un cerc vicios, reprezintă o situație fără ieșire, și atunci problema Nirvanei nu mai are sens. Pe de altă parte însă se propovăduiește faptul că Buda ar fi atins eliberarea totală de dorințe chiar din viața aceasta pământească, la fel ca și alți sfinți. În acest caz deci reîncarnările nu reprezintă un ciclu etern așa cum însă e afirmat cu claritate. Deci *samsara*, ciclul renașterilor e etern ori nu? Dacă nu, de ce se spune că da? Dacă da, cum poate ca cineva să-l întreprind?

Dacă acest ciclu e etern, atunci Nirvana e o simplă iluzie, *maya*, așa cum budiștii susțin că lumea aceasta ar fi. Și dacă reîncarnările se petrec etern, atunci nu există mântuire. Mântuirea este complet exclusă. Cu alte cuvinte doctrina despre

reîncarnare nu dă nici o șansă purificării spiritului pentru că oricum orice viață pământească, pământească fiind, e prin definiție imperfectă, decăzută, coruptă. Reîncarnarea fiind o pedeapsă, mântuirea nu poate veni din pedeapsă! Și oricât va fi pământeșul pământeș acesta rămâne imperfect, de aceea reîncarnările sunt eterne. Dar în acest caz a vorbi despre Nirvana ca mântuire, salvare, eliberare este nonsens. Mai mult decât atât, o astfel de contradicție doctrinară, soteriologică nu face decât să ducă la disperare. Așa cum spune și E. Cioran care vede reîncarnarea ca o „dezolare sub-temporală, anihilare graduală, înmormântare în repetiție oarbă, demoralizare și opacă” (*The Fall into Time*, Quadrangle Books, Chicago, 1970, p. 178), ori ca o „generare de timp mort, bălăcire în asfixierea devenirii” (*ibidem*, p. 174).

Potrivit învățării creștine ortodoxe, dacă există un început și acela e la Dumnezeu, există și un sfârșit și acela e tot la Dumnezeu. Există o cădere de la fața lui Dumnezeu, dar Dumnezeu fiind iubire (1 Ioan 4,8) a trimis un Mântuitor pentru om, a rânduit niște metode, căi pentru ridicare, salvare, mântuire. Astfel, cel ce voiește, mergând pe căile prescrite, după cum Dumnezeu îi poruncește, se poate mântui, întoarce din nou la Dumnezeu. Totul are un sens. Un sens existențial care este în concordanță profundă cu celelalte doctrine creștine precum și cu cea mai elementară și fundamentală logică omească.

Credința creștină vine cu un remediu supranatural la problema ieșirii din cercul vicios al păcatului (din cercul vicios karmic). Așa cum sufletul are origine supranaturală, așa și destinația lui finală e supranaturală; în alte cuvinte, pentru păcate, dacă sunt recunoscute cu regret și hotărârea de a nu le mai face, Dumnezeu a rânduit iertarea divină care blochează perpetuarea păcatului și a efectelor sale negative și astfel sufletul, prin propria sa cunoștință, credință și pocăință își dobândește salvarea. Nimic nu este predestinare negativă, iremediabilă. Totul este bazat pe liberă și înnobilită colaborare a omului cu Dumnezeu.

3. Nirvana

Religiile hinduiste despre care vorbim nu predică existența unui Dumnezeu. Deci sunt de fapt ateiste. Unele din ele predică existența unor zeități (Șiva, Vișnu și altele), însă cu atribute și existențe limitate întrucât realitatea supremă în aceste religii este dincolo de aceste zeități, este concepută ca ceva impersonal și e numită în funcție de religie, Brahma, Unul, Realitatea Ultimă, ori cu alte numiri. Totul este însă impersonal. De aceea și Nirvana este o stare impersonală; Nirvana înseamnă stingere; Buda însuși fiind întrebat ce este Nirvana, n-a putut explica, ci a spus că e ca stingerea unei flăcări careia i s-a terminat combustibilul ce o ținea aprinsă. Deci intrarea în Nirvana este o intrare în stingere, anihilare, desintegrare totală, dispariție fără urmă, ceea ce nu poate genera decât disperare existențială. Acest gen de doctrină de fapt nu implică nici o credință în nici un Dumnezeu. Este o doctrină ateistă pur și simplu.

Potrivit doctrinei creștine Dumnezeu este, cum am spus, personal și locul unde se întoarce sufletul ce se mântuiește se cheamă Împărăția lui Dumnezeu sau a cerurilor, sau sânul lui Avraam sau cu alte numiri. După moartea cuiva, potrivit credinței creștine, sufletul acelei persoane merge direct în rai sau iad, așa cum se vede clar din pilda bogatului nemilosiv și a săracului Lazăr (Luca 16, 19-31) fără a mai trece prin nici un fel de stadii intermediare, reîncarnări sau altceva de felul acesta, și acolo așteaptă judecata viitoare după cum e descris de Sf. Evanghelie (Matei 24, 25).

După învățătura creștină deci, ispășirea pedepsei pentru păcate nu se face într-o nouă viață trupească pământească ci în iad.

În afară de acesta se vede cu claritate că doctrina creștină este o învățătură personalistă, înobilitoare, pozitivă, constructivă. Nu implică nicidecum o depersonalizare de genul celei implicate de o teorie a reîncarnării în animale, plante, chiar minerale, deoarece în creștinism, omul este chip al lui Dumnezeu și dacă Dumnezeu l-a adus pe om de la neființă la ființă, cum zicem în rugăciunile de dezlegare de la slujba înmormântării, Dumnezeu fiind iubire, nu mai întoarce ființa la neființă ci doar ajută ființa decăzută să-și recapete locul într-o viață divină în comuniune cu Creatorul ei pe veci.

Chiar păcătind omul nu poate distruge ființa, persoana, sufletul său. Omul a fost chemat de la neființă la ființă și transformarea ființei în neființă nu mai este posibilă; aceasta o zice clar Sf. Apostol Pavel: „Căci darurile și chemarea lui Dumnezeu nu se mai pot lua înapoi.” (Rom. 11,29). Cât privește sufletul său, omul îl poate „pierde” în sensul de pierdere de pe calea cea bună la cea rea, îl poate „desfigura”, întunece, dar caracterul conștient al sufletului — trăsătura sa fundamentală — rămâne, căci altfel, dacă de pildă sufletul n-ar fi conștient de suferința pedepsei în vesnicie, iadul nici n-ar mai reprezenta o pedeapsă!

Așadar învățătura despre caracterul personal al lui Dumnezeu și al sufletului omenesc în religia creștină și consecvența acestei doctrine cu toate celelalte din creștinism, fără nici o confuzie sau contradicție, arată de departe superioritatea creștinismului față de sus-amintitele religii.

4. Rolul faptelor bune

Ce este clar în doctrina acestor religii orientale despre suflet este că viitorul, evoluția sufletului depinde de viața de aici, de faptele, intențiile, credința, evlavia avute în această viață.

Spre deosebire de religia creștină, doctrina despre intenții și fapte, *karma*, nu implică o judecată externă a unui zeu sau divinități oarecare, ci fiecare faptă generează fructe bune sau rele, după cum e fapta, iar faptele și efectele lor vor atrage după sine reîncarnarea sufletului acelei persoane, după moartea sa, într-o altă ființă, umană sau neumană, la un nivel mai sus sau mai jos pe scara existențială. Cu privire la fapte însă, ca un criteriu al reîncarnării, această doctrină în fond presupune o lege naturală, existențială injustă. Să presupunem că un copil se naște handicapat: cum poate fi acel copil vinovat de ceea ce sufletul lui ar fi făcut într-o altă viață, când nu copilul a trăit ci altă persoană? Căci persoana nu e numai sufletul, nici numai trupul ci ambele împreună. Cu ce sunt eu vinovat de ceea ce sufletul meu (de fapt nici nu pot zice că sufletul e al meu) a făcut într-o altă viață fie în condiții culturale, geografice, religioase similare fie cu totul deosebite de cele în care trăiesc eu azi? Căci uneori ceea ce e bine într-o religie ori cultură e rău ori negativ într-o alta și invers. În fond ce lege este aceea sau ce fel de Dumnezeu ar fi acela care m-ar pedepsi pe mine pentru ceea ce sufletul meu (de fapt nu al meu) a făcut într-un alt trup — fiind o altă persoană — într-o altă viață? Această lege injustă nu poate produce decât o panică existențială în fața unui orizont închis, cum zice E. Cioran (*op. cit.*, p. 71).

În creștinism, faptele din viața aceasta contează într-adevăr, dar ele vor fi luate în considerare la judecata lui Dumnezeu și în funcție de ele sufletul va fi în comuniune cu Dumnezeu ori în afara acestei comuniuni, ori „în întunericul cel mai din afară” (Matei 25,30).

Dacă există un Dumnezeu personal, dacă El dă porunci pentru felul cum trebuie trăită viața, dacă El îți dă un timp în care să-ți trăiești viața potrivit acestor porunci, este logic și de sine înțeles că El va cere și socoteală despre felul cum ai împlinit poruncile și va decide soarta sufletului după moarte, așa cum Sf. Evanghelie relatează cu claritate (Matei 24-25).

Pr. Dr. Theodor Damian

FUGIȚI DE LENE!

„Lenea este dascălita multor răutăți”

(Sirah 33, 42)

La polul opus omului harnic, care-și câștigă pâinea cu cinste și omenie, se află omul leneș, trândavul care se infruptă din rodul muncii și sudoarea altora. Aceasta este ființa cea mai urâtă sub soare, monstrul care degradează speța umană, făptura care folosește viclean inteligența și voința sa și se lasă pradă tuturor păcatelor și vicliilor.

Leneșul este rușinea neamului omenesc. Și-ntr-adevăr, dacă munca poartă în sine germele îndumnezeirii și pe om îl face colaborator al lui Dumnezeu, prin contrast, lenea denaturează sensul superior al existenței umane și duce la deminizarea vieții. Ea face din om ființa cea mai nesuferită pe pământ și în ceruri, pentru că — așa cum spune Schiller — în timpul lenei asupra noastră stăpânește duhul cel rău.

Lenea este dușmanul cel mai mare al propriei noastre bucurii și fericiri, pentru că taie dragostea de viață și avântul de muncă al sufletului, prin care ne realizăm ca ființe superioare, ca și capodoperă a creației, așa cum ne voiește Dumnezeu. Lenea întuneacă chipul lui Dumnezeu din om; ea paralizază întreg efortul lui creator, sâdește neîncrederea în biruința muncii și distruge progresul omenirii, sub aspectul său spiritual și material, individual și social. De aceea spune Ben. Franklin că lenea distruge

omul (și societatea) la fel cum rugina roade fierul neîntrebuințat, iar în urma ei vin numai sărăcia și mizeria, foamea și viciile. Lenea însemnează biruința legilor inferioare din om. Ca atare ea coboară în animalitate, la desfigurarea chipului lui Dumnezeu în noi, la negarea demnității și valorii noastre de coroană a universului.

În armonia cosmică și-n organizmismul social în care toți muncesc, de la mica furnică și albină până și până la om și inger, leneșul face notă discordantă revoltătoare. El este un element negativ, factor dizolvant care oprește în loc mersul societății către prosperitate, către belșug și fericire. De aceea societatea îl disprețuiește și îl aruncă din sânul său, căci îi voiește răul. El numai consumă și nu pune în loc nimic.

Pe lângă aceste nenorocite efecte, creștinul are datoria să disprețuiească și să fugă de lene pentru că pe plan duhovnicesc, religios-moral ea arde din rădăcina toate virtuțile, încet și sigur. Mai mult, împreună cu păcatul mândriei luciferice, lenea este izvorul tuturor vicliilor și fărâdelegilor și face groaznice ravagii între cei tineri care se cred fericiti să nu lucreze nimic și lasă să treacă timpul fără ocupații serioase. Unii ca aceștia în loc să-și valorifice talentele prin muncă, sunt la fel cu sluga cea vicleană și leneșă din parabolă, pentru că le cheltuiesc în lucruri

ușurative și fără pret, atât pentru ei cât și pentru societate, care-și pune mari nădejdi în fiecare din noi.

Lenea este climatul optim în care se propagă și crește sămânța răului. Ea slăbește trupul și sufletul. De aceea un pustnic o numește „perina necuratului și patul său de odihnă”.

Pe lângă lenea trupului există și o lene a sufletului care este foarte primejdioasă. Pentru că dacă nu-i dăm sufletului nutremânt sănătos, dacă nu-l punem la ocupații serioase, mintea rătăcește și se complăce în fel de fel de combinații, imaginații și lucruri vicioase. Omul gândește, vorbește și chiar făptuiește toate relele și blestemățiile. Pe drept inteligența a fost comparată cu o piatră de moară care macină în continuu tot ce găsește. Dacă pui grâu iasă făină albă, dacă pui neghină iasă făină neagră, iar dacă nu pui nimic, roata se învârtă goală și se uzează singură. Dar niciodată ea nu stă pe loc. De aceea Iisus Sirah spune cu multă judecată: „Lenea este dascălita multor răutăți” (33, 27). Ea împiedică asemănarea noastră cu Dumnezeu.

Din istoria civilizației și a culturii, învățați că nici un om de seamă n-a fost leneș și că numai prin efort susținut a ajuns să stăpânească știința și prin ea forțele naturii. La fel sunt Sfinții care au intrupat virtuțile. Lenea trage în jos, munca duce spre înălțimi. Așa este de la Dum-

nezeu, alta de la diavol. Iată-l pe marele Pasteur. El se scula regulat la ora 4 dimineața, iar când omul de serviciu îi aranja patul zicea: Haide, Dle Pasteur, trebuie alungat demonul lenei.

Cu 2000 de ani în urmă Aullius Cornelius Celsus, medic învățat, spunea: „Trândăvia subzește corpul și duce la bătrânețe, munca îl întărește și-l duce la tinerete prelungită”.

Dacă munca pe pământ este fericire, în schimb lenea este cauza amarăciunii. Lessing zugrăvește acest adevăr spunând: Dacă Dumnezeu ar ține într-o mână adevărul și-ntr-alta căutarea adevărului și mi-ar cere să aleg, i-aș răspunde: „Dcume păstrează pentru Tine adevărul și dă-mi mie căutarea lui, căci este mai bună pentru mine”. Deci omul înțelept prețuiește munca și disprețuiește lenea.

Pe această linie sănătoasă, de condamnare a lenei merge Sf. Scriptură. Ea neagă dreptul la muncă a celui leneș și implicit îi contestă dreptul la viață. Iar înțel. Solomon mustră aspru pe cel leneș, dându-i exemplul micii și neobositei furnici, zicând: „Du-te la furnică leneșule și uită-te la hărnicia ei, ca să ajungi înțelept... Până când vei mai sta culcat?... Puțin somn și sărăcia va veni peste tine”, și nevoia și necazul va năvăli ca un războinic (Prov. 6,6). Cel ce are urechi de auzit să audă!

Pr. Prof. Simion Radu

In memoriam

† Pr. ic. stavr. col. (r) Ioan Boțocan

După o lungă și grea suferință a trecut la cele veșnice la data de 8 decembrie 1993 preotul pensionar Ioan Boțocan, fost paroh ani îndelungați al Catedralei mitropolitane din Sibiu.

Adormitul întru Domnul s-a născut la data de 13 aprilie 1911, în comuna Vaideieni, jud. Vâlcea, din părinții Adam și Ioana, fiind unicul lor copil.

După ce urmează Școala primară în satul natal, se înscrie la Seminarul Teologic „Sf. Nicolae” din Rm. Vâlcea. După absolvirea cursurilor se căsătorește cu tânăra Maria Jinariu, căsătoria fiindu-le binecuvântată cu 9 copii, dintre care 8 sunt încă în viață.

Urmează apoi cursurile Facultății de Teologie din Cernăuți, după care va urma și cursurile Facultății de Drept din Cluj. În anul 1934 este numit preot în localitatea natală Vaideieni, începând construcția monumentalei biserici parohiale de aici.

În urma unui concurs destul de pretentios este numit preot militar la Turda, fiind apoi la scurt timp înrolat și împreună cu unitatea militară participă activ la marile lupte ale celui de al doilea război mondial. Ziua de 9 mai a anului 1945, ziua capitulării Germaniei naziste îl găsește în munții Tatra din Cehoslovacia, împreună cu ceilalți soldați din unitatea sa.

În anul 1947 este trecut în rezervă cu gradul de colonel, iar un an mai târziu este numit preot misionar și paroh la Catedrala mitropolitană din Sibiu la altarul căreia va sluji până la pensionarea sa din anul 1989.

Pentru merite deosebite, conducerea bisericească l-a distins cu rangul de iconom-stavrofor.

În ziua de vineri, 10 decembrie 1993 a fost prohodit de către un sobor de preoți și diaconi în frunte cu I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie al Ardealului, în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

La sfârșitul sf. slujbe, cuvânt de mângâiere a rostit I.P.S. Mitropolit Antonie, care a făcut un portret în cuvinte alese al celui care a fost părintele Boțocan Ioan, subliniind activitatea deosebită a celui plecat în vesnicie, activitate concretizată în dorința de a ține trează credința strămoșească în sufletul enoriașilor, dorința pentru bine, adevăr și frumos și pentru telul vieții creștine care este dobândirea mântuirii.

În continuare a vorbit P.C. pr. Gheorghe Streza, parohul Catedralei mitropolitane din Sibiu și P.C. pr. Mitea Constantin din partea parohiei Sibiu Iosefin, din care făcea parte răposatul.

După terminarea cuvântărilor și după îndatinata sărutare frățească, purtat pe umeri de către soborul preoților slujitori și plans de membrii numeroasei sale familii și de către toți credincioșii prezenți la sf. slujbă, scriul părintelui Ioan Boțocan a fost dus spre veșnicia odihnă în cripta familiei din cimitirul Central din Sibiu. Dumnezeu să-l odihnească și veșnică să-i fie pomenirea.

Arhid. Visarion Bălțat

MONAHISMUL ORTODOX* (II)

— Sensul și misiunea lui în viitor —

Monahismul, școala croismului moral suprem

Monahismul este școala lepădării de sine și a devotamentului în slujba lui Dumnezeu, dus până la jertfă. În scopul acesta el cere înfrânarea completă a celor mai puternice instincte care îl leagă pe om de pământ. Toți creștinii sunt obligați să tindă către perfecțiunea morală — sunt însă și chemări excepționale care se îndreaptă de sus numai către puțini aleși. În decursul activității sale pământești, Mântuitorul a împărțit normele vieții creștinești tuturor care au venit să-l întrebe ori să-l asculte cu gând curat, dar numai către foarte puțini s'a adresat cu apelul: „Vino, urmează mie”. Pe această chemare specială se bazează monahismul. Ambele aceste chemări, atât cea către viața comună și general obligatorie, cât și cea care iese din comun și se înfrână cu jertfă, trebuie să existe în sânul Bisericii. Cea din urmă are să răsară ca o floare crescută din bogăția spirituală a celei dintâi, dată de roua harului dumnezeesc. Aceasta nu înseamnă că viața creștinească ar fi împărțită pe două planuri diferite și reprezentând valori diferite — cum greșit interpretează protestanții morală șaturilor evanghelice, care stau la temelia monahismului, — ci viața monahală înseamnă o slujbă deosebită și o jertfă pe care o iau de bună voie asupra lor cei ce se simt chemați pentru ea. Monahismul reprezintă o idee care face parte din programul moral al Evangheliei, dar pentru a cărei realizare se cere să renunțe în mod liber la lucruri care altfel sunt legal permise și în sine bune. În ortodoxie nu există doctrina că numai monahii ar fi în stare să pășească întru toate pe urmele lui Hristos. Sfinții pe care îi venerază Biserica noastră au aparținut tuturor stărilor sociale. Urmarea lui Hristos e posibilă în orice stare socială, fiindcă ea e în funcție de răvna sfântă ce o ai pentru împărăția lui Dumnezeu, iar această răvna va ști să găsească în orice situație din viață și în orice problemă a misiunii ce îndeplinești pe pământ teren pentru punerea în lucrare a silințelor către perfecțiunea morală. Luând în considerare măsura în care împrejurările externe pot să favorizeze aceste silințe, fără îndoielă starea monahală prezintă forma de viață cea mai avantajoasă. Dar tocmai din acest motiv acordăm toată admirația noastră aceluia care trăind în vârtejul vieții, nu se lasă influențat de ispitele ei, ci își păstrează înima ca un sanctuar consacrat lui Dumnezeu și ca un templu al împărăției lui, zidit înălțur. Fără luptă continuă împotriva ispitelor dinlăuntru și dinafară spre păcat, nici creștinii de rând și nici monahii nu pot urma lui Hristos. Împărăția lui Dumnezeu nu-i cade nimănui de-a gata, ci se câștigă numai printr-o luptă conștientă de ființele ei și purtată cu încordarea tuturor puterilor.

Valoarea ascezei

Școala acestei lupte este ceea ce înțelegem sub asceză. Asceza înseamnă exercițiu [de la askeo = a exercsa, a se exercsa], adică exercițiu îndreptat către destoinicia morală. Exercițiul este un progres sistematic în cele mici, fără de care nu putem ajunge la progres în cele mari. Pentru a te apropia de ființele îndepărtate ai nevoie să faci pași mulți. Cel ce vrea să câștige biruința în război, trebuie să facă exerciții de luptă în timp de pace. Dacă am putea suprima din noi înclinările spre

rău prin o singură decizie a voinții, asceza ar fi de prisos. Dar fiindcă aceasta este o imposibilitate, urmează că e necesară lupta dusă printr-un exercițiu neîncetat pentru înfrânarea binelui și pentru combaterea răului, adică e necesară asceza atât pentru cei care au îmbrăcat cinul monahal, cât și pentru cei care trăiesc în lume. Biserica reprezintă acest activism practic al împărăției lui Dumnezeu.

Sensul pozitiv al monahismului

În slujba acestui activism trebuie să stea monahismul prin chemarea sa excepțională în sânul Bisericii. Dintru începuturile sale el s'a înfățișat ca o mișcare de renaștere religioasă, ca un covârșitor simțământ pentru frumusețea bunurilor și pentru mărirea obligamentelor spirituale, ca o cunoaștere morală mai adâncă și pentru care exercițiile ascetice nu erau decât mijloace de chezuire a libertății interioare, în sfârșit ca o incontestabilă exuberanță de putere nouă. Contactul viu cu lumea supranaturală a fost izvorul acestei puteri. Focul sacru pogorit pe pământ în ziua Cincizecimii a alimentat-o neconștient. Prin această „putere de sus” devine tare cel ce se devotază cu desăvârșire lui Dumnezeu nu numai cu ceea ce are, ci și cu ceea ce este. Căci, în definitiv acesta este scopul pozitiv al monahismului: să concentreze în Dumnezeu și să-i închine Lui toată ființa celor ce din voință liberă intră în cinul monahal, disciplinându-le viața în așa fel, ca gândul la Dumnezeu să o povătuiească și să o domine până în cele mai mici amănunte ale ei. Cele trei voturi monahale: sărăcia de bună voie, fecioria statornică și ascultarea necondiționată, care stau în sprijinul acestui scop, tin de esența monahismului; ele nu sunt rezultatul evoluției acestuia. Renunțarea la bunurile materiale, discreta trecere sub tăcere chiar și a elementelor necesității de trai și utilizarea bunurilor ca și cum nu le-ai poseda — aceasta înseamnă sărăcia de bună voie. Renunțarea la viața familiară, alipirea pătrunsă de devotament până la uitarea de sine, încălzită de iubire curată și de profundă adorațiune către Hristos Mântuitorul — acesta este sensul fecioriei monahale. Iar ascultarea de superior, departe de a fi o scoborâre, este mai vădită o dovadă a personalității puternice în spiritul pildei Celui ce „s'a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte — și încă moartea pe cruce” (Filip 2, 8). Voturile monahale, ca și toate exercițiile ascetice — în concepția monahismului ortodox — nu-și au scopul în sine, ci sunt numai mijloace de a păstra sufletul liber pentru lumea spirituală și pentru netrecătoarele comori ale ei. Renunțările ce se cer sunt condiții pregătitoare ale entuziasmului religios. Sf. Vasile cel Mare spune adeseori că sunt mici și neînsemnate lucrurile la care renunță monahii, în comparație cu bunurile spirituale spre care se îndreaptă arderea lor. De aceea, nu în renunțări zace țări monahismului, ci în elementul pozitiv cel animat și care este strădania către sfințirea întregii personalități prin viața ancorată în Dumnezeu.

* Din cuvântarea mitropolitului Dr. Nicolae Bălan, rostită la deschiderea adunării episcopale a Arhiepiscopiei Sibiului, în 18 V 1930. Text publicat în „T.R.” — nr. 40 din 27 sept. 1936.

GEORGE UCENESCU — psalt și compozitor de muzică bizantină

(Urmare din pag. a 3-a)

poemile melodilor stihirice, irmologice, papadice și calofonice și perfecționându-se în toată cunoștința acestei arte, cum și în regulile versificației fapt pentru care oriunde se va arăta să i dea cinstea cea cuvenită de cântăreț desăvârșit și de profesor al acestei arte” (Acte, documente și scrisori din Șcheii Brașovului..., p. 230).

În 17 cărți bisericești (13 minee și câte un Octoih, Triodion, Penticostar și Triod) tipărite între anii 1779 și 1856 în tipografiile de la Râmnic, Buda și Sibiu se află un număr de 54 de cântări ucenesciene, de diferite dimensiuni, atât de puțin cunoscute muzicologiei noastre.

Ca și în unele manuscrise din secolele XVIII-XIX și George Ucenescu va scrie cu cerneală neagră numele, semnele consonante, textele literare iar cu cerneală roșie semnele timpurale, ftoralele, mărturiile, ehurile, titlurile cântărilor, numele autorilor, unele însemnări tipiconale și personale, prima literă din incipitul textului literar iar dintre consoane, în mod expres, eteronul; scrisul copistului este plăcut, îngrijit, fără ștersături. Doar în trei situații George Ucenescu va întrebuița, de exemplu, și cerneala violetă pentru compozițiile sale.

Obligat a se desfășura pe o pagină sau pe o secțiune de pagină albă, aleasă pentru trebuințele scrisului său, George Ucenescu își va derula travaliul compozitional pe câte 9, 11, 13, 14, 15 și chiar 22 de rânduri muzicale; în toate cazurile grafia scrisului său dovedindu-l ca pe un copist de talent ceea ce ne face să și-i atribuim un loc meritat între acei precursori (să nu-l uităm, de exemplu, pe Ioan sin Radului Duma Brașovean) care au împlinit o mare operă în traducerea de cărți, de cultivare a limbii române, a tradițiilor strămoșești.

Textul literar este scris în limba română cu alfabetul chirilic de tranziție; majoritatea cântărilor fiind marcate, la începutul primului rând, prin literă mare supradimensionată, încadrată sau nu de conturul unor vignetă ornamentate floral (în tehnica penitei); în alte locuri litera de început, fiind patronată de o figură sau scenă biblică.

După autori, cele 54 de cântări aparțin, în primul rând, lui George Ucenescu (39) iar celelalte fiind prelucrări după Anton Pann (5), Petru Lampadarie (3), Ieromonahul Macarie (3), Grigore Protopsaltul (1), Visarion Monahul (1), Dimitriță Protopsaltul (1), Ioan Popazu (1); majoritatea cântărilor fiind compuse și prescurtate după trebuințele rânduielilor de cult și în sprijinul momentului etapei de instruire a elevilor școlii de psaltichie din Șcheii Brașovului.

Având, deci, un caracter didactic pronunțat compozițiile psaltice ucenesciene sunt însoțite, în ansamblul lor, de mai toate semnele și indicațiile ce definesc euhul (modul sau glasul), tempo-ul, prilejul și locul (strana) în care trebuiau să fie interpretate.

Un alt amănunt: cântările transmise de George Ucenescu, o parte din ele, sunt însoțite și de unele însemnări personale importante. O primă categorie o reprezintă acele cântări cărora li se precizează data și împrejurarea în care au fost elaborate. De exemplu: „Anti-acșionul intrării în Biserica compus astfel pentru școlarii miei. 20 Noem[brie], [1858. George Ucenescu, Psalt și Profesor de musica Bisericească”; „Dictat, cântat de patronul meu Proto[popul] Ioan Popassu și scris de protejatul său George Ucenescu, Psalt și prof[esor] de musica Bisericească”; „Pentru delătura greului iar

melodia rămâne ca de la Pa hromatic] și Di doriu”; „Anti-acșionul Adormirii Maicii Domnului. Scurtat pentru școlarii miei la anul 1856. în 30 iulie. George Ucenescu, Psalt, elevul D[omnului] A. Pann”. Cea de a doua categorie de însemnări, de această dată în afara textului muzical, o reprezintă și cele câteva însemnări ale unor psalți precum „Toma Brenciu cantor 1897”; „I. Tânjar 1897”; „Gheorghe Birea devinut cântăreț definitiv la anul 1888/9 și a fost provizoriu 3 ani”.

Deși însemnările lui George Ucenescu sunt extrem de concise valoarea lor informațională și muzicologică este deosebită. Astfel, pornind de la propria însemnare ca prietenul său, „Călugărul diaccon Filaret Dumbravă născut în Moldova, 13 ani cântăreț la biserica Sfântul Nicolae din Brașov astăzi la ora 11 și 3 pătrare a încetat din viață și în 17 s-a înmormântat în 1885” mai aflăm din Registrul de decese al aceleiași biserici, pe anii 1874-1896 că, hierodiaconul și cântărețul Filaret Dumbravă a locuit în Curtea bisericii la nr. 1388 și a murit de tuberculoză în etate de 54 ani”.

Sumara incursiune în descifrarea cântărilor de tradiție bizantină aparținând lui George Ucenescu ne înfățișează, în principal, unitatea creației psaltice în „faza modernă a muzicii de cult de tip bizantin” (Școala muzicală de la Putna — Ms. nr. I—26, București, Editura Muzicală, 1981, p. 65) pe care psaltul a perpetuat-o la strana și în școala din jurul bisericii și de aici, prin elevii săi, în câteva alte localități din sud-estul Transilvaniei precum: Stupinii-Brașovului, Săcele, Târlungeni, Codlea, Ghimbav, Făgăraș, Zărnești, Cristian (Brașov), Sibiu.

Conștient de locul și gradul său de pregătire teoretică și practică, să nu-i uităm direcțiile de activitate: interpret, compozitor, folclorist, profesor de psaltichie, el, George Ucenescu va fi mereu considerat ca un nume de referință pentru dezvoltarea muzicii de sorginte bizantină, pe pământul transilvan, a legăturilor acesteia cu tradiția cântării psaltice de la București, Buzău, Târgoviște, Câmpulung Muscel.

Fiți milostivi

Luca 36. Fiți milostivi, așa cum și Tatăl vostru e milostiv.

Nepăsători nu fiți la greul nimănui.
La boala grea a omului, cum alta nu-i.
La pasărea cazând în zbor înalt pe guri.
La râni cu vechi deprinderi ca de primitivi.

Fiți milostivi.

De toți ce altor rele fac să vă ierți,
Profund îndușoșiți la răul lor să fiți.
Când alții sufer, voi cu ei să suferiți.
Când semeni vouă sunt izbiți de guralivi,

Fiți milostivi.

Netrebniți dacă sat cu lovitură grea
Din obicei necazuri mari făcând cuiva,
Voi să-i luați necazul care-l apăsa.
Părtași să-i fiți când sunt alții intempestivi,

Fiți milostivi.

Petre Pascu

Cu gândul și sufletul spre frații noștri de pe alte meleaguri

10 ani de la moartea Preotului Vicar Teodor Misarăș din Ungaria

... „Credința în Dumnezeu au mărturisit-o înaintașii noștri împreună, în același grai, dovedind astfel stransa legătură dintre toți românii de pretutindeni. Această legătură a servit-o Biserica strămoșească, tipărită cărți religioase în limba vorbită de popor, necesare la altar și la strană. Din vechile tiparite din Țara Românească, Moldova și Ardeal au ieșit o mulțime de cărți, care au fost răspândite și întrebuițate în toate bisericile din toate părțile locuite de români. Astfel aceste cărți au ajuns până la cele mai îndepărtate biserici ale ortodoxiei românești, cum este și cea din Körösszegapáti, aparținătoare Vicariatului ortodox român din Ungaria...”

(Din „Ortodoxia”, anul XXV, Nr. 2, pag. 300)

Teodor Misarăș, vechiul coleg și prieten mai mare, din timpul când era student la teologia ortodoxă română din Cluj, (iar eu elev la liceul ortodox din același oraș), acum îmi prilejuiește trista ocazie de a scrie despre el la împlinirea unui deceniu de când ne-a părăsit pe veci.

Pe Teodor Misarăș l-a deplâns familia, Biserica, prietenii și miile de credincioși din satele românești din Ungaria. El n-a fost un preot oarecare, ci un slujitor de o aleasă vocație, atât al Bisericii ortodoxe, cât și al culturii românești din Ungaria.

Vorbind despre el acum, când nu mai este printre noi, îmi vin în minte o parte din evenimentele trăite împreună. Unul dintre acestea (luat la întâmplare) se referă la vizita lui la Oradea spre a merge împreună cu manuscrisul tezei sale de doctorat la un distins cărturar, preotul Petre Bologa din comuna Apa, județul Satu Mare, istoric de seamă al trecutului vieții religioase a românilor din vestul țării.

Vrednicul cărturar din Apa a citit și îndreptat manuscrisul tezei de doctorat, teză care ar fi urmat să fie susținută, după îndreptările și adăugirile făcute, dar nemiloasa moarte n-a așteptat. Și lucrarea sa, care l-a așezat în rândul eminentilor istorici ai culturii românilor din Ungaria, a văzut lumina tiparului numai post-mortem, în anul 1990. A fost publicată la Budapesta cu titlul: *Din tradiția comunităților bisericești ortodoxe române din Ungaria*. Cartea aceasta reprezintă mulți ani de zăbavă a autorului său și este o contribuție valoroasă la afirmarea culturii și a școlii românilor de aici, ea fiind în același timp și o prețioasă istorie a circulației cărților religioase slavone și românești dincolo de hotarul actualei țări. Se știe că acolo unde a existat o comunitate etnică a fost și biserică, precum și cărți și școală a acelei etnii.

Teodor Misarăș a demonstrat, fără putință de tăgadă, în cartea sa, ideea că pe teritoriul din Ungaria în care viețuiesc români, aceștia, la fel ca și frații lor de dincolo de graniță, au avut întotdeauna o biserică și o cultură comună și unitară peste tot unde s-a grăit și scris românește.

Acum, la un deceniu de la moartea sa, credem că nu trebuie să lăsăm să se aștearnă colbul uitării peste meritele sale, ci considerăm că este necesar să întreprindem găsirea unor forme viabile de cinstire a sa și să propunem crearea „Fundatiei Teodor Misarăș”, cu sediul în Giula. În felul acesta i s-ar putea redă cartea, precum și alte studii care au mai rămas de la el, iar din banii adunați ar crește capitalul fundației spre binele dezvoltării culturii românilor din Ungaria. Fiica răposatului Teodor Misarăș — D-na Doina Luță — în anul 1994 credem că va rezolva partea juridică a actelor necesare înființării fundației și apoi, în fața a două, se vor alcătui listele de subscripție, în vederea adunării banilor, atât de la confracții din Ungaria, cât și de la cei din România.

Dr. Petre Pușcașu

Biruește răul cu bine : IOSIF ȘI FRAȚII SĂI

(LECȚIE DE RELIGIE)

1. Organizarea clasei pentru lecție (rugăciunea de intrare în clasă, ștergerea tablei, pregătirea dispozitivelor și a materialului didactic pentru lecția următoare, notarea absențelor etc.).

2. Verificarea temei și a cunoștințelor predate în lecția trecută.

3. Legătura cu lecția precedentă, sau cu cunoștințele anterioare.

După cum vă amintiți, în ora trecută am vorbit despre Iacob. Știm deci că el a avut doisprezece fii cu cele două soții ale sale, Lia și Rahila, și cu cele două roabe ale acestora. Cel mai iubit fiu a fost Iosif, fiul Rahilei.

4. Comunicarea subiectului lecției noi și a obiectivelor urmărite (se va scrie pe tablă).

Așadar, astăzi vom vorbi despre „Iosif și frații săi”, învățând că totdeauna este folositor să biruim răul cu binele.

5. Dirijarea învățării. Comunicarea noilor cunoștințe.

Să vedem, dragi copii, de ce Iosif este o personalitate așa de marcantă? După cum spuneam, Iosif avea unsprezece frați. Dintre aceștia Iacob îl prefera pe Iosif și chiar îl răsfăța puțin. Îi dădea o îmbrăcăminte multicoloră, frumoasă ca aceea a unui print. Iosif și Benjamin, fratele mai mic al lui Iosif obișnuiau să stea acasă lângă tatăl lor, pe când frații mai mari se duceau pe câmp, păzind oile.

Odată, Iosif avusese un vis ciudat. Se făcea că era pe câmp cu frații săi. Grăul era deja secerat și urma să fie legat în snopi. Iosif a legat un snop și l-a culcat pe pământ. Dar deodată acesta s-a ridicat, iar snopii fraților săi l-au înconjurat și i s-au înclinat. Iosif a povestit visul fraților săi. Aceștia când îl auziră s-au supărat, zicând: „Ți-ar conveni ca noi să ne înclinăm ție, iar tu să fii stăpân peste noi, făuritorul de vise, încrezutu!”

Altădată, Iosif visase ceva și mai neobișnuit. Soarele, luna și unsprezece stele de pe cer coborâră și i se închinăru lui. Și când povesti acest vis, până și tatăl lui se supără și îi zise: „Măi băiete, ce fel de vise sunt acestea? Doar nu cumva crezi că noi toți, cu mama ta și frații tăi ne vom înclina ție? Așa ceva este imposibil!” Nu, nici Iosif nu credea una ca asta, dar totuși era visul lui.

Intr-o zi, plecară departe cu oile și seara nu mai veniră acasă. Atunci, Iacob îl trimise pe Iosif să vadă cum le merge și să se întoarcă degrabă să-i dea vești despre ei, pentru a-i alunga neliniștea. Cu toate că știa cât de mult îl urăsc și-i doresc răul, ascultă și se duse. După ce rățaci vreme îndelungată pe câmpiile întinse, întâlni un om care-i arătă drumul cel bun către frații săi. Aceștia văzându-l venind, îl recunoscură încă de departe.

„Priviți!” — ziseră ei, „vine făuritorul de vise! În sfârșit îl avem în mâinile noastre, iar tatăl nostru este departe. Știți ce vom face cu el? Il vom omori și-l vom arunca în fântână, iar tatăl lui va ști doar că l-a sfâșiat un animal sălbatic. Vom vedea noi, atunci, ce se va mai alege din visele sale.” Însă la intervenția lui Ruben, cel mai mare frate, au stabilit să-l arunce în fântână fără a-l omori. Acesta intenționa să revină pentru a-l scoate și a-l duce tatălui lor, acasă. Așadar, îl prinseră pe Iosif, i-au luat haina cea frumoasă și-l aruncară în fântână. Apoi se așezară și începură să mănânce. Trebuia să fi fost foarte răi ca să poată sta liniștiți și să mănânce în timp ce fratele lor plângea. Nôroc că nu era apă în fântână și Iosif nu se înecă. Dar nici nu mai putea ieși afară. Pereti fântânii erau prea înalți și mult prea netezi. Iar tatăl lui nici nu bănuia nimic și era așa departe pentru a-l ajuta! Lui Iosif îi era frică și plângea. Atunci se gândi la Tatăl care este în ceruri. Dumnezeu îl vedea cu siguranță. Numai El îl mai putea ajuta. Iar când Iosif se gândea la Dumnezeu, nu-i mai era așa frică. Nu trecu mult până frații săi îl scoaseră afară. Dar nu din milă față de el, ci pentru a-l vinde unor negustori care veneau dintr-o țară îndepărtată. Iosif plângea de ți rupea inima și striga: „Ajutor! Ajutor! Vreau să mă întorc la

tatăl meu!” Fraților săi, însă nu le era milă, și nici nu le era teamă de minciună. Au tăiat un ied, au stropit haina lui Iosif cu sângele acestuia și o trimiseră tatălui lor, printr-o slugă, spunând: „Privește tată, ce am găsit pe câmp. Nu este aceasta haina lui Iosif?” Astfel l-au înșelat pe tatăl lor. Când Iacob văzuse haina crezuse că Iosif fusese sfâșiat de un animal sălbatic. Tare se mai întristă bătrânul tată și zise: „Acuma, că fiul meu cel drag este mort, nu voi mai fi vesel niciodată!” Sărmanul Iacob. Nu știa că haina este mănjiată cu sângele unui ied. Dar oare nu-l înșelase și el odată pe tatăl său cu un ied și cu haina fratelui său, Esau? ...

Să vedem însă ce s-a mai întâmplat cu bietul Iosif? Negustorii îl duseră într-o țară foarte îndepărtată, tocmai în Egipt. S-au dus cu Iosif la piața de sclavi unde l-au vândut unui om bogat stăpânului oștirii faraonului numit Putifar, dregătorul lui faraon. Iosif era acum servitor la acest om, îi aparținea și nu se mai putea întoarce la tatăl său, așa cum ar fi vrut, dar ar fi dorit-o de atâtea ori. Iosif era însă harnic, muncea fără să cearască și își îndeplinea bine slujba. El se gândea: „Dumnezeu mă vede și aici în țara aceasta îndepărtată. Dumnezeu vrea ca eu să-mi dau toată silința.” Îi mergea bine acolo, căci Domnul veghea asupra lui. El îl ajuta în munca sa și îi binecuvânta. Putifar avea o grădină mare și când Iosif o lucra, florile erau și mai frumoase. Putifar avea și un grajd cu cai. Și când Iosif se îngrijea de ei, caii erau puternici și sănătoși. Pe unde ajungea Iosif, totul începea să meargă bine. El era cel mai bun dintre servitorii stăpânului său. Putifar vedea acest lucru și era un stăpân drept. Ca urmare, l-a pus pe Iosif stăpân peste slujitorii săi și peste tot ce avea el. Aceasta era bine deoarece îi ușura munca lui Iosif.

Dar soția lui Putifar era o femeie foarte rea și vicleană care dorea să-l determine pe Iosif să păcătuiească cu ea. El rezistă ispitei prin puterea credinței sale, iar soția stăpânului simțindu-se jignită, i-a reținut haina lui Iosif, și l-a acuzat pe nedrept totuși ei, că ar fi avut intenția să o violeze. Putifar i-a dat crezare și supărându-se foarte mult pe Iosif, l-a trimis la închisoare.

Iosif se găsea acum în temnița cu hoții, cu ucigașii și cu alți răufăcători. Era închis într-o cameră întunecoasă. Nu făcuse nimic și totuși era pedepsit. Era un lucru îngrozitor! ...

Intr-o zi au fost întemnițați alături de Iosif doi domnitori: paharnicul de la curtea lui faraon, care avea misiunea de a pregăti și servi vinul, și pitarul, care cocea pâinea și prăjiturile. Astfel că, aceștia doi au ajuns să-i povestească odată lui Iosif visele lor ciudate, cărora însă nu le descifrau înțelesul. Așadar, după ce paharnicul își povesti visul, a putut afla că peste trei zile va fi liber din nou, și promise să-i povestească lui Putifar cele întâmplate. Din nefericire pentru pitar, acesta urma să moară... și așa s-a întâmplat.

Dar Iosif a mai stat în închisoare încă doi ani, deoarece paharnicul uitase, să-i amintească lui faraon de el. Dar Dumnezeu nu-l uitase pe Iosif... Oare cum a făcut El ca să-l elibereze pe Iosif? Hai să vedem:

Intr-una din nopți, Faraon avusese două vise foarte ciudate. Se făcea că se găsea pe marginea unui râu și din apă au ieșit șapte vaci frumoase și mari. Ele pășteau iarba de pe mal. Apoi au mai ieșit încă șapte vaci, dar acestea erau urâte, prăpădite și slabe. Ele se năpustiseră asupra vacilor frumoase, și le înghițiră. Și, ciudat, ar rămas tot așa de slabe și urâte ca și mai înainte. Faraon se sperie și trezindu-se se bucură constatând că a fost doar un vis. După ce adormi avu al doilea vis și mai neobișnuit. Văzu cum pe un fir de grâu crescuseră spice frumoase, grase și pline cu boabe. Apoi văzu un alt fir de grâu, tot cu șapte spice. Dar acestea erau uscate și goale căci nu era nici un bob în ele. S-a întâmplat la fel ca și cu

(Continuate în pag. a 6-a)

Preot prof. Sorin Cosma

Sărbătorirea Patronilor Facultății de Teologie din Sibiu

Părinții apostolici

SFÂNTUL IGNATIE TEOFORUL AL ANTIOHIEI

Incepând cu anul 1936, Sf. Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan, prânzului de Biserica Creștină în 30 ianuarie sunt patronii școlilor teologice ale Bisericii Ortodoxe.

La fel ca și în ceilalți ani, Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu și-a sărbătorit și în acest an într-o atmosferă de înălțare duhovnicească patronii.

Sărbătorirea a început cu Sf. Liturghie arhierască săvârșită în Catedrala mitropolitană din Sibiu de către I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, înconjurat de un ales sobor de preoți și diaconi.

Predica zilei a fost rostită de către P.C. pr. Mihai Iosu, duhovnic la Facultatea de Teologie. După otpustul Sf. Liturghii I.P.S. Sa a hirotesit, la recomandarea conducerii Facultății, întru sachelar pe P.C. Pr. Mihai Iosu și întru arhidiacon pe C. diacon lector Dorin Oancea.

I.P.S. Sa a rostit apoi câteva cuvinte despre situația tragică a copiilor din Bosnia-Herțegovina și a făcut tuturor cuoscut îndemnul Sf. Sinod al B.O.R. pentru a înălța în aceste zile rugăciuni către Dumnezeu pentru a trimite pacea în acele locuri zguduite de ororile războiului. A fost rostită o rugăciune specială, după care a fost organizată, ca de altfel în întreaga Eparhie, o colectă benevolă pentru ajutorarea copiilor de acolo.

Programul a continuat în Aula Facultății de Teologie, fiind deschis de P.C. decan pr. prof. Mircea Păcurariu care, între altele, a salutat prezența la această sărbătoare a Facultății a I.P.S. Mitropolit Antonie, precum și a unor distinși oaspeți reprezentând autoritățile civile, Universitatea din Sibiu și Institutul Teologic Protestant Sibiu.

O bogată conferință a susținut apoi P.C. pr. lector Ioan Mircea Ielciu, axată pe tema: „Desăvârșirea în opera și gândirea Sf. Ioan Gură de Aur”.

Programul a cuprins de asemenea compoziții corale bisericești, executate de corul studenților teologi, sub conducerea P.C. pr. lector Vasile Grăjdean.

Au fost citite fragmente din operele celor trei sfinți părinți prânzului.

Actorul Paul Mocanu de la Teatrul de Stat din Sibiu a recitat câteva poezii scrise de autori trecuți prin infernul temnițelor comuniste: Radu Gyr, ș.a.

În încheiere a vorbit I.P.S. Mitropolit Antonie, care a prezentat pe larg rolul și rostul culturii în viața studenților teologi și a preoților în vremea noastră.

Adresând cuvinte îndemnuri studenților teologi, I.P.S. Sa a mulțumit corpului profesoral pentru munca depusă în formarea viitorilor slujitori ai altarelor, precum și tuturor oaspeților prezenți la această festivitate.

După terminarea serbării, în cantina Facultății de Teologie, Decanul a oferit o agapă frățească la care au luat parte invitații, cadrele didactice, precum și studenții teologi.

Arhid. Visarion Bălănt

Biruește răul cu bine: IOSIF ȘI FRAȚII SĂI

(Urmare din pag. a 5-a)

vacile. Spicele goale s-au aplecat peste cele bogate și le-au înghițit. De data asta a chemat pe toți talmăcitorii și înțelepții să-i spună ce oare semnifică aceste vise. Nimeni nu a putut da răspunsuri adecvate și astfel, paharnicul și-a adus aminte de Iosif.

Și iată-l în fața Faraonului, eliberat. El a stat mult timp în închisoare dar a avut credință și încredere în Domnul. Să vedem ce mai este pregătit pentru el, ca răsplăt. Faraonul îl întreabă: „Tu chiar știi să talmăcești vise?” Iosif răspunde: „Nu, eu nu știu, numai Dumnezeu știe ce înseamnă un vis. Poate că Dumnezeu mi-o va spune.” Faraon îi povestește visele pe care Iosif le interpretase astfel: „Cele două vise vor să zică același lucru. Mai întâi vor veni șapte ani buni; în acest timp va crește numai grâu în țară. Apoi, vor veni șapte ani grei, când nu va crește nimic, și oamenii nu vor avea ce să mănânce.” — „Vrei să spui că oamenii vor muri de foame?” — „Să speriat faraonul. „Nu! Știi ce aveți de făcut? Construiți grânare mari și umpleți-le cu grâul recoltelor celor șapte ani buni. Și când, anii cei răi vor veni, veți avea mâncare pentru toată lumea.” Faraonul încântat de răspuns, zise: „Da, așa să fie. Și pentru că tu ești așa de înțelept și de priceput, ocupă-te tu de toate acestea. Tu vei fi stăpân peste toată țara și ai voie să faci tot ce crezi că e bine. Eu sunt stăpânul tău căci sunt faraonul (împăratul), iar tu vei fi prim-ministru”. Faraon i-a pus lui Iosif numele „Tafnat — Pancha” (care tradus înseamnă „descoperitor de taine”). Așadar, Iosif avea o mulțime de servitori și multe lucruri frumoase; devenise un om bogat și cu rang mare. Dar Iosif nu se încrezu în oamenii deoarece știa bine cui datora toate acestea. Lui Dumnezeu, desigur.

Totul se întâmplase așa cum zisese Iosif. Întâi veniră cei șapte ani buni. A crescut mult grâu în țară, așa de mult că oamenii nu l-au putut mânca tot. Ei aduceau lui Iosif tot ceea ce era prea mult. El dădu ordin să se construiască hambare mari și le umplu pe toate cu grâu, Iosif primi mult grâu, iar el îl păstra bine.

Apoi veniră cei șapte ani grei în care nu creștea nimic. Soarele ardea totul. Peste tot, în afară de Egipt, oamenii sufereau din cauza foametei. Acolo era însă destul grâu, erau hambare pline. Iosif vindea grâu celor ce aveau trebuință și veneau din toate părțile lumii...

Într-o zi sosiră zece oameni la palat. Ei veneau din țara Canaan tot pentru a cumpăra grâu. Văzându-i Iosif tresări: erau tocmai frații săi, cei care fuseseră așa de răi cu el, cei care l-au vândut egiptenilor neavând pic de milă față de el. Dar ei nu l-au recunoscut și se închină în fața lui. Vedeți că totuși au ajuns să i se închine! Visul lui Iosif se împlini.

De data aceasta erau în mâinile lui. Acum putea să-i pedepsească pentru răutatea lor. Putea fără doar și poate să-i arunce în temniță. Putea chiar să-i omoare, dacă ar fi dorit. Dar el nu dorea așa ceva. În ciuda răului pe care i-l făcuseră altădată, el nu era supărat pe ei. Din contră, vroia să le facă bine, vroia să le ierte tot răul pe care i-l făcuseră ei. El se gândea: „Să le spun oare că eu sunt Iosif? Nu, n-o voi spune încă. Vreau mai întâi să văd dacă sunt la fel de răi. Dar... unde e Benjamin? L-au vândut cumva și pe el?”

Înainte de a li se descoperi, Iosif îi pune la încercare, acuzându-i că ar fi iscoade, veniți cu scopul de a cerceta locurile. Și i-a trimis acasă, cerându-le să-l aducă și pe fratele lor mai mic, drept dovadă că nu sunt decât niște cumpărători cinstiți de grâu. Iosif a mai cerut ca Simeon să fie lăsat ca zălog pentru întoarcerea lor. Au luat grâu cu ei, dar s-a terminat repede și au fost nevoiți să meargă din nou în Egipt, de astă dată însă ducându-l și pe Benjamin împreună cu ei.

Odată ajunși în palat, Iosif s-a bucurat mult revăzându-și fratele mai mic, stăpânindu-și cu greu emoția. Însă le pregătise o altă in-

Sfântul Ignatie Teoforul este unul din sufletele cele mai puternice și de asemeni cele mai smerite și mai pătrunse de dragostea lui Dumnezeu pe care Biserica să-l fi avut vreodată. Centrul vieții și activității sale este Iisus Hristos, de a cărui dragoste a fost neincetat mistuit. El însuși o spunea că „nu iubește nimic în afară de Iisus Hristos” sau ceea ce iubești „Iubește în Iisus Hristos”. Iisus Hristos este cel pentru care el poartă lanțurile sale, care sunt mângărire duhovnicești. Această dragoste puternică a fost izvorul umilinței, al devotamentului său în pastorație și îndeosebi al dorinței sale de martiriu. Acest episcop atât de smerit, atât de sensibil la mărturisirea de respect ce i se arătau, atât de atent la nevoile spirituale ale Bisericii atât de preocupat de pericolele care amenințau credința și puteau să-l rupă unitatea, atât de atașat comunității sale din Antiohia, nu aspira decât la onoarea de a-și vărsa sângele pentru Hristos, socotind că acesta era prin excelență mijlocul de a se face una cu Stăpânul său.

Toate acestea ne dau o idee înaltă despre măreția sa morală, personalitatea sa plină de viață și martiriul său glorios care a făcut neperitoare amintirea sa.

Asupra vieții Sf. Ignatie Teoforul cunoaștem foarte puține lucruri din lipsa documentelor autentice. Actele martiriului său, care ni se înfățișează sub două forme — Actele Romei și Actele Antiohiei, au caracter legendar fiind astfel lipsite de valoare istorică. Mărturiile despre el, avem totuși de la Eusebiu al Cezareei, Fericultul Ieronim și Origen. Epistolele sale și cea a Sfântului Policarp către Filipeni ne ajută numai la reconstituirea icoanei sale sufletești, iar ca material istoric nu servesc decât în ceea ce privește călătoria sa la Roma. Alte amănunte în legătură cu originea sa, educația, episcopatul său nu avem.

Ceea ce este caracteristic la Sf. Ignatie, sunt cele două numiri ale sale, care se află totdeauna în fruntea epistolelor sale și care pun în lumină intensă lui trăire lăuntrică.

Primul nume, Ignatie, derivând de la latinescul ignis — foc, caracterizează pe omul aprins și înflăcărat de dragostea pentru Hristos. Asupra celui de al doilea nume — Teoforul — există două interpretări: una care traduce cuvântul în sens pasiv adică — cel purtat de Dumnezeu — susține că Sf. Ignatie ar fi pruncul pe care luându-l în brațele sale Mântuitorul, l-ar fi dat exemplul de smerenie și nevinovăție ucenicilor (Matei XVIII, 2—3). De această părere sunt Anastasie Bibliotecarul și Simeon Metafrastul care o și transmit posterității, alta care traduce cuvântul în sens activ — purtător de Dumnezeu —. Acest nume i s-ar potrive mai bine arătând gradul înalt de viață duhovnicească la care ajunsese Sf. Ignatie.

Privind originea sa, ceea ce este sigur este că el nu era cetățean roman, altfel n-ar fi fost condamnat să moară prin darea la fiare, ci mai degrabă se crede că era de origine siriană. Lipsa documentelor fac de asemeni să nu se știe precis discipolul cărui apostol va

fi fost Sf. Ignatie. Și aici există păreri diferite la scriitorii bisericești, deoarece unii îl consideră ca ucenic al Sf. Ioan Evanghelistul iar alții al Sf. Apostol Pavel.

Cele mai vechi tradiții reprezintă pe Sf. Ignatie ca al doilea urmaș al Sf. Petru, pe scaunul Antiohiei. El a înlocuit pe Evodiu, nu se știe în ce an. De aceeași părere este și Fer. Ieronim. În timpul episcopatului Sf. Ignatie se abătuseră asupra Bisericii Antiohiei o persecuție care se pare că nu a fost nici foarte violentă și nici de lungă durată, întrucât se terminase, deja, când Sf. Ignatie sosise la Troada.

Asupra împrejurărilor martiriului său avem știri care ne vin pe cinci căi diferite. După cum ne arată Eusebiu și actele martirice, Ignatie a fost condamnat în timpul împăratului Traian. După Martiriul Colbertin, Sf. Ignatie a fost condamnat de însuși împăratul Traian pe când acesta trecea într-o expediție împotriva Armenilor și Parților. Că a fost condamnat pe timpul împăratului Traian suntem siguri, dar că această sentință a fost dată de însuși împăratul este fapt inoelnic, întrucât Ignatie ar fi pomenit acest lucru în epistolele sale și apoi el n-ar mai fi scris Romanilor să nu intervină în favoarea sa, deoarece știa sigur că o sentință dată de un împărat nu mai putea fi schimbată de nimeni. De asemeni se știe că Traian n-a venit în Orient decât pe la anul 112, iar Ignatie a murit după acest act martiric în anul 107. Mai sigur, se pare faptul că Sf. Ignatie a fost condamnat de către legatul Siriei și aceasta explică rugămintea făcută Romanilor de a nu interveni în favoarea sa pe lângă împărat. Motivele pentru care a fost condamnat nu le știm. Probabil în urma unui denunț scris sau a unei mișcări populare. Neîfind cetățean roman, dar primul personaj al Bisericii Antiohiei, legatul hotărăște ca Sf. Ignatie să fie dus la Roma și dat la fiare. Odată cu darea sentinței de a fi dus la Roma și dat spre mâncare fiarelor din circ, începe ultima, cea mai grea, dar și cea mai fericită etapă din viața Sf. Ignatie. Această etapă corespunde împlinirii dorinței sale nemărginite de a-și vărsa sângele pentru Iisus Hristos.

Incredințat unei găzdi alcătuită din 10 soldați, Sf. Ignatie pornește din Antiohia spre Roma călătorind, când pe uscat, când pe apă. Pe drum el are de suferit multe răutăți din pricina celor 10 leopardi, cum numește el garda care-l însoțește. „Din Siria până la Roma — spune Sf. Ignatie — mă lupt cu fiarele pe uscat și pe apă, ziua și noaptea legat de 10 leopardi, adică o grupă de soldați, care se fac încă și mai răutăcioși, când primesc binefaceri”. Din acestea reiese că acești soldați primeau unele daruri pentru a se purta mai omeneste cu cei pe care-i escortau, dar ei dimpotrivă, se purtau mai rău pentru a putea obține mai mult. În drumul spre Roma, acest detașament de soldați mai avea misiunea de a strânge și alți condamnați, care împreună cu Ignatie erau trimiși pentru a suferi martiriul la Roma.

Porbind din Seleucia Siriei pe apă, apoi pe uscat, trecând prin Filadelfia, convoiul din care făcea parte și Sf. Ignatie ajunge la Smirna, unde face un popas destul de lung. Auzind de sosirea la Smirna a sfântului martir, Bisericele vecine ale Efesului, Magneziei și Traliei își făcuseră o datorie de onoare de a trimite delegați pentru a-l saluta și împărți mângăierile lor. Delegația Efesului, cea mai numeroasă, cuprindea pe episcopul Onisim, diaconul Burrs și alți delegați: Crocus, Euxullus și Fronton a căror calitate nu o cunoaștem. Magnezia Meandruului trimise pe episcopul său Damas, pe cei doi preoți Basus și Apoloniu și pe diaconul Zotion. Biserica Traliei, mai îndepărtată, nu era reprezentată decât de episcopul său Polib. La Smirna Sf. Ignatie a fost oaspetele Sfântului Policarp — episcopul Smirnei.

Din Smirna, Sf. Ignatie scrisese patru din epistolele sale: trei erau adresate Bisericii ai căror delegați veniseră întru întâmpinarea sa pentru a-i transmite mângăierile lor și anume: Bisericii Efesului, Magneziei și Traliei, iar a patra era adresată către Biserica Romei. Aceasta din urmă, epistola către Romani, este singura care poartă o dată — ea a fost scrisă la 24 august — iar prin conținutul ei, ea exprimă prin excelență dragostea și dorința fierbinte a Sf. Ignatie de a fi martirizat. „Credința cea mai vie, grija arzătoare pentru moarte — spune un mare gânditor creștin — n-au inspirat niciodată accentuate atât de pasionate”. Într-adevăr, nici un glas și nimeni altul fără numai cuvintele celui care L-a simțit și L-a iubit pe Mântuitorul Iisus Hristos mai mult decât oricine, nu va putea să spună mai bine ceea ce a simțit Sf. Ignatie mergând spre martiriul și ceea ce a exprimat el în epistola către Romani. Numai această dragoste care face pe martirul obișnuiți să accepte martiriul pentru a rămâne credincioși lui Dumnezeu produce în Ignatie ceva mai mult; ea (dragostea) nu-l face să accepte ci să dorească moartea. „Mă tem, spune Sf. Ignatie, adresându-se creștinilor din Roma, adică de dragostea voastră, ca nu cumva tocmai ea să-mi aducă pagubă, căci vouă vă este ușor să faceți ce voiti, dar pentru mine este greu a ajunge la Dumnezeu, dacă cumva nu mă veți cruța”. Este aceeași idee pe care Sf. Ignatie o va relua cu mai multă tărie și înflăcărare sfântă în cap. IV, când adresându-se Romanilor îi va ruga să nu-și arate dragostea lor față de el în chip nepotrivit, căci el de bună voie vrea să moară pentru Dumnezeu. „Lăsați-mă să fiu mâncare fiarelor prin care am puțina să ajung la Dumnezeu. Grâu al lui Dumnezeu sunt și mă macină dinții fiarelor, pentru ca să fiu aflat pâine curată a lui Hristos”. Creștinii din Roma, mai degrabă, își pot manifesta dragostea față de dănsul mormind fiarele atunci când va fi aruncat în mijlocul lor. „Mai degrabă mormind fiarele, spune Sf. Ignatie, ca să-mi fie mormânt și să nu lase nimic din trupul meu, pentru ca să nu fiu cuiva povară (după moarte)”. Cu aceste din urmă cuvinte, Sf. Ignatie își arată într-adevăr smerenia sa sfântă, căci nici după moarte, după cum Sf. Apostol Pavel în viața n-a vrut să îngreuneze cu întreținerea sa pe nici unul din fiii săi duhovnicești ci a muncit și s-a rugat neîncetat și zi noapte, tot așa și el nu vrea ca după moartea sa să mai rămână ceva dintr-ansul, pentru a nu împovăra cu cele ale îngropării pe vreunul dintre creștini. „Atunci voi fi cu adevărat uenic al lui Iisus Hristos, spune Sf. Ignatie, când lumea nu va mai vedea nici trupul meu. Rugați pe Hristos — pentru mine, ca prin aceste unelte să fiu aflat jertfă lui Dumnezeu. Nu vă pronunsați ca Petru și Pavel. Aceia erau apostoli, eu sunt un osândit; aceia erau liberi, eu rob până acum. Dar dacă pățimesc, voi deveni rob slobozit al lui Iisus Hristos și voi învia ca slobod într-Insul. Acum, în lanțuri mă învâț să nu doresc nimic”. El nu cere mai mult „decât a fi jertfit lui Dumnezeu, până când este gata un jertfelnic — moartea ce i se pregătise — pentru ca în dragoste formând un cor, spune Sf. Ignatie, să cântăți Tatălui în Iisus Hristos, că Dumnezeu a învrednicit pe episcopul Siriei să fie aflat, fiind adus de la răsărit la apus. „Bine este a apune din lume către Dumnezeu, ca să răsar în El”. Ucenicia Sf. Ignatie începe abia acum cu prilejul acestor suferințe. El se roagă să aibă parte de fiarele ce-i sunt pregătite, să le găsească gata pentru a-l sfâșia și

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhid. prof. Constantin Voicu

(urmăre din pag. a 3-a)

Bunurile materiale nu se confundă cu răul, dar nici nu conferă un plus de valoare celui ce le deține. Ele sunt doar simple mijloace prin care ne câștigăm mântuirea. „Stăpân trebuie să fie peste toate cele create, și nu sclav lor; să-ți urmeze, nu să te târască după ele. Trebuie să-ți supui totul, cunoscându-te pe tine și recunoscându-Mă pe Mine, să recunoști cu alte cuvinte în toate minunile create desăvârșirea divină și să treci de la creaturi la Creator” (B. Gracian-Criticul, vol. 1, pg. 139).

Folosite corect, ele sunt un mijloc prețios în procesul mântuirii, abuzul de ele constituie o stavilă serioasă în realizarea acestui deziderat major al vieții umane. „Tot ceea ce este adunat în afară de trebuință, din pofta acestei lăcomii, se prefăce în ziua următoare, adică în viața următoare, celui ce a adunat-o, în vierme. Prin viermele acesta, cel ce aude înțelege viermele neadorat, care prinde viață din lăcomie” (Sf. Grigorie de Nissa).

Valoarea creștină a bunurilor

Creștinismul nu promovează sărăcia, căci aceasta nu este prin ea însăși și o virtute, după cum nu condamnă nici bogăția. „Nu totdeauna este laudată sărăcia, ci numai aceea de bunăvoie, după sfatul Evangheliilor. Mântuitorul nu fericește pe cei lipsiți de bunuri, ci pe cei ce îndepărtează din suflet sărăcia de fapte bune” (Sf. Vasile cel Mare, Omilie la Ps. 33), nici nu face distincție între sărac și bogat, între oameni aparținând anumitor categorii sociale, căci toți deopotrivă au acces la darurile lui Dumnezeu. Cel „sărac cu duhul” să se laude cu înălțimea chemării la care a fost chemat, bogatul să se folosească cuminte de avutul său și să se ferosească de îngâmfare, pentru că bogățiile sunt trecătoare, întocmai ca și iarba, cea dintâi arșiță le nimicește (Iac. 1,9—11).

Niciodată Mântuitorul Hristos n-a condamnat

bunurile sau agonisirea lor, ele fiind chiar recunoscute ca o condiție indispensabilă a propășirii și emancipării omului, a condamnat însă cu vehemență uzurparea ordinii firești rostuite de Dumnezeu, transformarea acestora în idoli, și aservirea în fața lor. „Drept aceea, omorâți mădulele voastre — ale omului pămăntesc — desfrânarea, necurăția, pofta cea rea și lăcomia, care sunt închinare la idoli” (Colos. 3,5). Mântuitorul Hristos a indicat raportul real dintre om, ca ființă cu vocația divinității, și bunuri, arătând că adevărata închinare și slujire o datorăm în exclusivitate lui Dumnezeu. „Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți” (1 Cor. 10,31). Misiunea Mântuitorului Hristos a fost de a-l emancipa pe om din robia păcatului și a morții, din lăcomia de avere și bunuri, arătându-ne că

adevărata temelie a vieții creștine nu sunt bunurile vremelnice, ci „îmbogățirea în Dumnezeu”.

Mântuitorul n-a contrazis nevoia firească de procurare a celor necesare pentru susținerea vieții, ci procurarea lor peste măsură, de multe ori înfrigurată, care prea ades nu face decât să ducă la desfigurarea persoanei umane, de aceea El ne îndeamnă la încredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de noi, încredere care îndeamnă la echilibru și cumpătare în procurarea lor. „Știe Tatăl vostru cel ceresc că aveți trebuință de ele” (Mat. 6,32).

„Sufletul dezlegat de patimi ajunge purtător de Dumnezeu” (Ilie Ecdicul, Filocalia IV) este starea la care ne îndeamnă Mântuitorul Hristos pe noi toți, de a ne dezlega din stăpânirea materiei, de a ne elibera lăuntric, eliberare care face posibilă sălășluirea harului divin în noi, condiția dintr-o mântuirii. „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș întru el” (In. 14,23).

Părintele arhim. Vicențiu Grifoni noul episcop vicar-patriarhal

Cu prilejul praznicului creștin al Aducerii la Templu a Pruncului Iisus, miercuri, 2 februarie a.c., la biserica „Sfântul Spiridon” din București, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOSTIST a săvârșit hirotonia întru arhierie a Părintelui Arhimandrit VICENȚIU GRIFONI, care va ocupa postul de episcop vicar patriarhal, cu titlul de Ploieșteanul.

Părintele Arhimandrit VICENȚIU GRIFONI s-a născut în orașul București, în anul 1954, primind la Botez numele de Victor.

După absolvirea liceului „Matei Basarab” din capitală, urmează cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu, între anii 1974—1978, obținând licența în Teologie la specialitatea Patrologie.

Din dorința de a-și continua preocupările cărțurărești va lucra, timp de cinci ani, la Editura Institutului Biblic din București, alături de cunoscutul teolog și om de cultură, I.P.S. Bartolomeu Anania, actualul arhiepiscop al Clujului, care, în acea vreme, era directorul acestei instituții.

În anul 1983, intră în monahism la Mănăstirea Lainici, jud. Gorj, primind numele de călugărie VICENȚIU. În același an este hirotonit diacon și apoi preot.

Ascultarea de monah și-o va face la Arhiepiscopia Craiovei, ca redactor la Editura „Mitropoliei Olteniei”, împlinind astfel viața de rugăciune cu cea cărțurărească și cu cea administrativă. Alături de revista bisericească a Eparhiei, prin munca sa vor vedea lumina tiparului lucrări de referință și de o deosebită importanță pentru cultura și teologia română contemporană, precum „Chipul nemuritor al lui Dumnezeu” și „Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă” ale părintelui Dumitru Stăniloae, Proloagele etc.

După Revoluție, în august 1990 este numit de către Patriarhia Română superiorul Așezămintelor românești de la Ierusalim. Împlinindu-și cu răvnă de monah ascultarea încredințată, în scurtă vreme, a fost remarcat și în noul context ca om al rugăciunii și al muncii, al blândetei și al dragostei de cultură, întărind sau statornicind astfel relații ecumenice de bună înțelegere și apropiere nu numai cu Patriarhia Ortodoxă a Ierusalimului și cu celelalte Biserici creștine, ci și cu mozaicii și cu musulmanii din Orașul Sfânt.

Pe plan gospodăresc a restaurat, a renovat și a adus îmbunătățiri substanțiale așezământului românesc, a sporit obștea călugărilor de acolo și a găzduit un mare număr de pelerini din țară care au vizitat în această perioadă Locurile Sfinte.

La data de 21 ianuarie 1994 a fost ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în postul vacant de Episcop Vicar Patriarhal.

BIROUL DE PRESĂ ȘI COMUNICAȚII
al
Patriarhiei Române

Sfântul Ignatie Teoforul al Antiohiei

(Urmare din pag. a 6-a)

nu numai fiarele dar orice să vină asupra lui numai să ajungă la Hristos. Cu acestea, Sf. Ignatie ajunge treapta cea mai înaltă în sfânta sa dorință și răvnă de a fi martirizat pentru a ajunge la Hristos: „Fie, ca să am parte de fiarele ce-mi sunt pregătite și mă rog să le găsesc gata! Le voi momi, ca să mă mănânce îndată, nu ca pe unii, de care temându-se nu-l ating. Și chiar dacă ele împotriva voinței lor nu vor vrea, eu le voi sili. Fiți îngăduitori cu mine; știu ce-mi este de folos. Acum încep a fi ucenic... Focul, crucea, mulțimea fiarelor, tăieri, împărțiri, risipiri de oase, strivire de membre, sfărâmări ale trupului întreg, pedepse rele ale diavolului să vie asupra-mi numai să ajung la Hristos”.

Nimic din cele ale lumii, plăcerile ei, împărățiile veacului acestuia sunt mai puțin decât a muri pentru Iisus Hristos. Moartea ce-i stă în față este nașterea cea adevărată a Sf. Ignatie, iar a trăi înseamnă a-i dori moartea. Dacă romanii au în adevăr pe Dumnezeu în ei, nu-l vor împiedica să sufere pentru Dumnezeu. „Nimic nu-mi vor folosi plăcerile lumii, nici împărățiile veacului acestuia. Mai bine-mi este să mor în Hristos Iisus, decât să împărătesc peste marginile pământului. Caut pe Acela care a murit pentru noi.”

Creștinii din Roma sunt rugați să țină cu Dumnezeu ajutând lui Ignatie să învingă pe diavolul. „Stăpânitorul lumii acesteia, spune Ignatie, vrea să mă răpească la sine și să strice gândul meu cel îndreptat către Dumnezeu. Să nu-i ajute nici unul din voi care sunteți de față; dimpotrivă să țineti cu mine, adică cu Dumnezeu”. Apoi, în cuvinte de o rară frumusețe și măreție spirituală Sf. Ignatie continuă: „Nu propovăduiți pe Hristos și să răvniți lumea! Zăvăstia să nu se sălășuiască între voi... Iubirea mea a fost răstăginită și nu este în mine foc iubitor de materie, ci apă vie, care vorbește în mine și-mi strigă dinlăuntru: „Vino la Tatăl. Epistola se încheie cu rugămintea adresată creștinilor din Roma de a se ruga pentru Biserica din Siria, și sfârșete prin cuvântul salutării în Iisus Hristos: „Pomeniți în rugăciunile voastre Biserica din Siria, spune Sf. Ignatie, care în locul meu are pe Dumnezeu ca păstor... Vă salută duhul meu și dragostea Bisericilor, care m-au primit în numele lui Iisus Hristos, iar nu ca pe un călător. V-am scris acestea la 24 august. Fiți sănătoși, până în sfârșit în statornicie pentru Iisus Hristos”.

Încheind epistola către Romani și cu aceasta și primul popas la Smirna, Sf. Ignatie alături de ceilalți martiri își continuă, de acum, din nou drumul îndreptându-se spre Troa. Până aici Sf. Ignatie fu însoțit de diaconul Burrus care i-a fost de mare folos. Aici, în Troa, el primi îmbucurătoare veste că persecuția din Siria încetase. El scrie acum ultimele trei epistole adresate Bisericilor din Filadelfia și Smirna și episcopului Policarp.

De la Troa, convoiul se întoarce pe mare la Neapole, continuă drumul pe uscat urmând calea ignatiană, apoi străbate Macedonia și Iliricul grecesc până la Dyrrachium (Durazzo) pe Adriatică. Convoiu celor mănâți la Roma, în aceleași condiții ca și Ignatie, se îngroșă mereu. În Filipi, martirii sunt bine primiți de creștinii de aici care își manifestă dragostea însoțindu-i până la o oarecare distanță de orașul lor. La rugămintea lui Ignatie, Filipenii adresează o scrisoare de felicitări creștinilor din Antiohia și totodată scriseră lui Policarp, episcopul Smirnei rugându-l să trimită scrisoarea lor, creștinilor din Siria, prin curierul său; totodată ei rugau pe Policarp să le trimită toate epistolele Sf. Ignatie pe care el putea să le aibă.

De la Dyrrachium călătoria Sf. Ignatie și a celorlalți a continuat pe apă, până la Brindisi, iar de acolo pe jos până la Roma, pe calea apiană.

Cu aceasta, drumul glorios al Sfântului martir ia sfârșit și de acum se apropie tot mai mult clipa când prin moartea sa, el se va putea ridica la Acel pe care l-a iubit atât de mult.

Călătoria Sf. Ignatie s-a calculat, probabil, în așa fel, ca el să sosească la Roma înaintea sfârșitului serbărilor care celebrau, în chip nemaiauzit până în acea zi, triumful biruitoare asupra Daclor. Dacă războiul cu dacii s-a terminat în anul 106, aceste serbări, care au durat 123 de zile s-au prelungit și în anul 107. Zece mii de gladiatori au pierit pentru distracția poporului roman; 11.000 de fiare sălbatice au fost omorâte. Înainte de a fi ucise, însă, li se aruncară, fără îndoială, după obicei și câțiva condamnați. Astfel la 18 decembrie muriseră doi din însoțitorii Sf. Ignatie, Zosim și Rufus. Două zile după aceea veni, în sfârșit, rândul episcopului Antiohiei. La 20 decembrie, el obține favoarea atât de arzător dorită; mestecat de dinții fiarelor, el devine grăul lui Hristos. Fiarele au devorat trupul său, iar ceea ce a mai rămas, adică părțile cele mai tari, au fost pios adunate și transportate în Antiohia, ca cel mai neprețuit tezaur. Aceste rămășițe au fost depuse într-un sanctuar în afara portului Dafne, unde se mai aflau încă pe timpul călătoriei lui Ieronim în Orient.

Biserica Antiohiei a prevăzut multă vreme nașterea episcopului martir la 17 octombrie. În panegiricul Sfântului, rostit cu această ocazie, Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Roma s-a înroșit de sângele său; voi (antiohienii) ați adunat rămășițele lui. Voi ați avut avantajul de a-l avea episcop; ei (românii) au primit ultima sa suflare; ei au fost martorii bătaiei sale, ai victoriei sale și ai triumfului său; voi îl aveți totdeauna în mijlocul vostru. Voi ați trimis un episcop, ei v-au înapoiat un martir. Sub împăratul Teodosie cel Tânăr, oasele martirului au fost mutate în orașul Dafne, în secolul al VI-lea, spune un istoric, oasele lui au fost transportate la Roma. Până astăzi Biserica răsăriteană prăznuiește amintirea lui la 20 decembrie iar cea apuseană la 1 februarie.

Conferința Internațională pentru Pace și Toleranță

Constantinopol, 7—9 februarie 1994

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Patriarhia Ecumenică și Fundația „Apel la Conștiință” din Statele Unite ale Americii au organizat, între 7—9 februarie a.c., o conferință interreligioasă dedicată păcii și toleranței.

Au participat reprezentanți ai celor trei mari religii monoteiste: Creștinismul, Iudaismul și Islamismul.

Din România au luat parte: I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei, P.S. Teofan Sinaitul, episcop-vicar patriarhal, și Pr. prof. Dumitru Abrudan, decanul facultății de Teologie din Oradea.

Lucrările întrunirii s-au desfășurat la hotelul elvețian „The Bosphorus” din Constantinopol.

Cuvântul de bun venit a fost rostit de către rabinul Arthur Schneier, președintele Fundației „Apel la Conștiință”.

Un cuvânt similar a rostit și Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic.

Au fost transmise apoi mesaje din partea președintelui american Bill Clinton, a președintelui turc Suleyman Demirel, a Papei Ioan Paul al II-lea, a secretarului general O.N.U. Boutros Boutros-Ghali, a patriarhului Alexei al II-lea al Moscovei și întregii Rusii, Arhiepiscopului George Carey de Canterbury, a patriarhului Ilya al Georgiei, a Prea Fericitului Teostist, patriarhul României (mesajul a fost transmis de către I.P.S. Antonie, mitropolitul Transilvaniei), a Sanctității Sale Maxim, Patriarhul Bulgariei, a Arhiepiscopului Anastasios de Tirana și întreaga Albanie, a Consiliului Ecumenic al Bisericilor; a Conferinței Bisericilor Europene (mesajul a fost transmis de P.S. Teofan Sinaitul); a președintelui pentru Afacerile religioase al Turciei; a șefului rabin al Turciei; a președintelui Departamentului islamic caucazian și șef al Azerbaidjanului, a secretarului general al Centrului de Cercetare pentru Istoria, Arta și Cultura Islamismului, din Turcia.

Participanții și-au desfășurat activitatea în patru grupe:

1. Grupa de lucru pentru Balcani;
2. Grupa de lucru pentru Asia Centrală;
3. Grupa de lucru pentru refugiați;
4. Grupa de lucru pentru Rusia, Georgia, Armenia și Azerbaidjan.

I.P.S. Antonie a făcut parte din Comitetul de Redactare a documentelor finale.

La încheierea lucrărilor a fost adoptată așa-numita *Declarație de la Bosfor*, al cărei cuprins îl redăm în continuare.

DECLARAȚIA DE LA BOSFOR

I. Participanții la Conferința pentru pace și toleranță doresc să mulțumească guvernului Turciei pentru deosebita ospitalitate de a ne fi oferit posibilitatea de desfășurare a dezbaterilor legate de problemele vitale ale păcii și toleranței.

Dorim să ne exprimăm recunoștința față de contribuțiile președintelui Clinton, președintelui Demirel, secretarului general Boutros Boutros-Ghali și ale tuturor liderilor religioși și politici care au trimis mesaje de susținere.

Această declarație are ca punct de plecare Declarația de la Berna din 26 noiembrie 1992, care și constituie fundamentul ei. Acea declarație susținea, în principal că: „o crimă comisă în numele religiei este o crimă împotriva religiei”.

Din 26 noiembrie 1992 am asistat la multe crime comise în numele religiei și noi, participanții la Conferință, dorim să ne pronunțăm ferm împotriva lor. După cum au dovedit evenimentele recente, crimele împotriva umanității continuă în Bosnia, în Armenia/Azerbaidjan, Georgia și Tadjikistan. Faptele de cruzime s-au desfășurat nestăvilit și noi pledăm insistent pentru o stopare a acestei brutalități. Subsemnații, respingem orice încercare de deformare a dogmelor fundamentale ale credinței noastre prin interpretări eronate sau pe calea unui naționalism extremist. Ne declarăm ferm împotriva celor care violează caracterul sacru al vieții omenești și urmează o politică de sfidare a legilor morale. Respingem concepția conform căreia ar fi posibilă justificarea acțiunilor cuiva în numele lui Dumnezeu, în orice conflict armat.

Dorim stăruitor să reamintim întreaga evlavie cu care Scripturile tuturor celor trei religii monoteiste vorbesc despre pace ca valoare supremă. „Feriți-vă făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema”. „Allah îndeamnă la menținerea păcii”. „Căile Lui sunt căile păcii”.

II. Repetăm că războiul din fosta Jugoslavie nu este un război religios și că apelul la simbolurile religioase și exploatarea lor, pentru a masca adevărata cauză a unui naționalism agresiv, reprezintă o trădare a universalității credinței religioase.

Ținem să subliniem necesitatea imperativă a libertății de conștiință și a libertății religioase a fiecărei minorități.

Pledăm pentru oprirea confiscării, profanării și distrugerii caselor de rugăciune și a locurilor sfinte ale oricărei tradiții religioase. Detestăm și condamnăm ciocririle etnice, precum și violarea și uciderea femeilor și copiilor. Credem că este necesară depășirea obstacolelor care împiedică ajutoarele umanitare să ajungă la cei în suferință.

Condamnăm recurgerea la forță în țările fostei Uniuni Sovietice. Conflictelor din Georgia, Armenia/Azerbaidjan și Tadjikistan trebuie soluționate imediat, dar rezolvarea neînțelegerilor importante trebuie făcută prin alte mijloace.

Recunoaștem că toți cei care suferă sunt victime, dar ne gândim, mai ales, că cele mai inocente și tragice victime sunt copiii.

III. Ne exprimăm rugămintea față de comunitățile noastre religioase de a adopta copii din arile de conflict în numele și cu dragostea lui Dumnezeu și de a acorda întregul ajutor posibil copiilor în suferință pentru a putea să-și găsească tămăduirea spirituală, psihologică și fizică. Nu știm cum am putea sublinia îndeajuns, faptul că *asistența spirituală este o necesitate extremă*, comunitățile religioase trebuie sprijinite. Cunoaștem de asemenea, că toate țările care suferă de pe urma conflictelor au trecut printr-o lungă perioadă întinsecă de comunism, când n-a existat educație spirituală sau aceasta a fost minoră. Apelăm, de aceea, la toate credințele pentru a-și dubla eforturile lor, în vederea îndrumării spirituale a celor care au fost privați.

Știm, de asemenea, că tensiuni există și între diferite credințe, de aceea ne adresăm „mai-marilor” acestor credințe de a recurge la soluții pașnice în rezolvarea diferendelor dintre ele.

IV. Participanții la conferință ca și toți cei care au urmărit evoluția acestor tragice conflicte, au putut observa cu oroare, migrarea forțată a refugiaților. Milioane de oameni au fost obligați sau sunt amenințați cu strămutarea forțată. De aceea, rugăm toate credințele religioase să se pronunțe clar și ferm împotriva acestor acțiuni. Condamnăm pe cei care dezrădăcinează familiile, îi smulg pe copii de la părinții lor, despart soțul de soția sa în numele unui fals naționalism. Ne exprimăm speranța că toți conducătorii religioși vor veni în sprijinul celor amenințați de migrare involuntară, indiferent de credințele lor religioase sau de apartenența etnică. Cerem ca tuturor refugiaților care și-au părăsit involuntar căminele, să li se permită întoarcerea demnă și onorabilă; de asemenea, comunitățile religioase să-și imputernicească instituțiile de a primi și a acorda asistență și protecție refugiaților indiferent de credință; iar instituțiile religioase și cele ale legii să dezvolte procedee de coordonare a eforturilor. Atât timp cât conflictele vor continua rugăm toate țările să acorde azil temporar victimelor, permițând obținerea statutului de refugiat tuturor celor care-l caută cu adevărat; să-și mărească resursele de ajutorare; și să coopereze cu toți cei de bună-credință, în vederea opririi ostilităților.

V. Participanții la Conferința pentru Pace și Toleranță au fost unanim de acord să condamnă cu fermitate războiul și conflictul armat; să solicite ca nici un act ostil să nu mai fie comis împotriva unui grup pașnic sau a unei regiuni în numele unei credințe religioase; să ceară inițierea unor dialoguri constructive pentru rezolvarea problemelor litigioase între cei de credințe diferite; și, să sprijine dreptul de practicare liberă a religiei, în demnitate, pentru fiecare.

VI. Noi am deliberat atent și am ajuns la concluzia că uciderea fără noimă trebuie oprită; că, cei care continuă să comită astfel de acte odioase sunt criminali și că, deși, noi nu dispunem de armele unui război sau de vreo armată pentru a-i combate, avem o putere mult mai mare — puterea spirituală.

Condamnăm ferm pe cei care comit brutalități, ucideri, violuri, mutilări, dezrădăcinări forțate și bătaii inumane.

Eveniment cultural la Sibiu

— Miercuri 19 ianuarie a.c. în saloanele Cercului Militar din Sibiu a avut loc lansarea volumului „Treis ceasuri în iad” de I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului. Apărut ca roman în urmă cu mai bine de două decenii, mai precis în anul 1970, pe când autorul se afla la studii la Oxford, acum el vede lumina tiparului într-o nouă ediție îmbunătățită și adnotată ceea ce face din el acum ca și atunci un veritabil jurnal autobiografic.

„Cartea — așa cum arată autorul în prefață, — denunță frica, opresiunea, atentatul împotriva identității oamenilor, limbajul de lemn și toate relele regimului. Personajele sunt doar alegorii care vor să exprime atmosfera de iad și măsura până la care au izbutit să deformeze ființa umană”. La festivitatea de lansare organizată de Inspectoratul pentru Cultură al Județului Sibiu, în colaborare cu Cercul Militar Sibiu au luat parte personalități civile și militare ale jud. Sibiu, profesori și studenți ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, preoți, oameni de cultură și artă un număr public. Festivitatea a fost deschisă de pictorul Aurelian Dinulescu, care a expus totodată în holul casei armatei, șase metafore grafice inspirate de roman, după care Conf. univ. dr. Ilie Gufaș de la Facultatea de Litere din Sibiu și prof. Ioan Mariș de la liceul „Octavian Goga” au făcut ample prezentări asupra romanului, asupra temei și a personajelor acestuia. Luând cuvântul I.P.S. Sa, în încheiere a sintetizat în câteva cuvinte ideile care au stat la baza genezei acestui roman alegoric a totalitarismului ce se vrea a fi un roman despre obsedant deceniu trăit de autor ca și de ceilalți oameni într-o țară cu un regim dictatorial și opresor. Autorul însuși a scris romanul pe când se afla în „iad” între anii 1948—1968, fugăr, apoi la Jilava, apoi la muncă forțată.

„Trebuia să scriu o carte, spunea încă în 1987 unui redactor de la revista Vatra, autorul, cu care să mă prezint la înfricoșata Judecată și a istoriei și a eternității. Și să zic: Vreți explicații asupra împrejurărilor, în care am intrat eu în viață? Poftiți. Aveți aici tot dosarul”.

Frumusețea romanului ține de sporul de cunoaștere, de adâncimea gândului înalt cu multiplele sale implicații etice, religioase și metafizice.

Este o carte nouă care depășește contingentul îndemnând la reflecție și întemeiere interioară.

Este o carte eveniment pentru literatura română și o relație pentru cititor care descoperă în ea destinul unui om și al unui neam ce se contopesc într-o perfectă simbioză.

Arhid. Visarion Bălăț

ȘTIRI — INFORMAȚII

— Sâmbătă, 1 ianuarie 1994, I.P.S. Sa Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, cu prilejul Anului Nou, roșind un bogat cuvânt de învățătură.

La orele amiezii, la Reședința mitropolitană din Sibiu, I.P.S. Sa a oferit îndătinată recepție de Anul Nou, la care au luat parte: corala mitropolitană, părinți consilieri, preoți din orașul Sibiu, profesori ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, alții ostenitori ai centrului Eparhial. P.C. Decan Mircea Păcurariu a prezentat cele mai bune urări de an nou fericit I.P.S. Mitropolit Antonie și colaboratorilor I.P.S. Sale după care corala mitropolitană a prezentat un mic buchet de colinde.

Tuturor le-a mulțumit I.P.S. Mitropolit Antonie, oferindu-le celor prezenți câte un exemplar din Noul Testament.

— Luni, 3 ianuarie 1994, I.P.S. Sa a primit pe poetul Ioan Mircea din Sibiu.

— Joi 6 ianuarie 1994, cu prilejul praznicului Botezului Domnului, I.P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană din Sibiu, roșind un ales cuvânt de învățătură.

I.P.S. Sa a oficiat apoi împreună cu soborul slujitor, sfințirea cea mare a apei, stopind apoi pe credincioșii prezenți în număr foarte mare la Sf. slujbă.

— Vineri, 7 ianuarie 1994, zi în care Biserica Creștină îl prăznuiește pe Sf. Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului, I.P.S. Sa răspunzând invitației preoților și credincioșilor din parohia Săliște, a luat parte la Sf. Liturghie din biserica cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul” din Săliște-Gruu, roșind un cuvânt de învățătură despre viața și activitatea Sf. Ioan.

La sfârșitul Sf. Liturghii I.P.S. Sa a hirotesit într-un „sachelar” pe cucernicul preot Ioan Ciocan.

— Sâmbătă, 8 ianuarie 1994, I.P.S. Sa a prezidat în Reședința mitropolitană, lucrările Consiliului Eparhial Sibiu, convocat în ședința ordinară pe anul 1994.

— Duminică, 9 ianuarie 1994, I.P.S. Sa a prezidat lucrările Adunării Eparhiale Sibiu, desfășurate în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.

— Între 11—14 ianuarie, I.P.S. Sa a participat ca membru la lucrările Adunării Naționale bisericesti și ale Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

— Marți, 18 ianuarie, a.c., I.P.S. Sa a participat, în calitate de membru o., la ședința Academiei Române, dedicată alegerii noului ei președinte.

În aceeași zi, I.P.S. Sa a făcut o vizită canonică la mănăstirea Predeal, jud. Brașov.

— Miercuri, 19 ianuarie a.c., I.P.S. Sa a luat parte la festivitatea lansării cărții I.P.S. Sale: „Treis ceasuri în iad”, lansare desfășurată în Saloanele Cercului Militar Sibiu și asupra căreia apare un reportaj aparte în acest număr.

— Joi, 20 ianuarie a.c., I.P.S. Sa a primit la Reședința Mitropolitană din Sibiu pe membrii Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu și cadre didactice de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu care i-au prezentat urări de sănătate și spor întru cele duhovnicești, cu prilejul zilei Sf. Antonie cel Mare, patronul spiritual al I.P.S. Sale.

— Marți, 25 ianuarie a.c., I.P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.

— Joi, 27 ianuarie a.c., I.P.S. Sa a primit pe dl. Achim Velicea, subprefectul Județului Brașov.

— Vineri, 28 ianuarie a.c., I.P.S. Sa a prezidat lucrările Comisiei Economice a Arhiepiscopiei Sibiului.

— Sâmbătă, 29 ianuarie a.c., I.P.S. Sa a primit o delegație a Ligii Culturale „Andrei Șaguna” din Sf. Gheorghe, condusă de dl. Ioan Solomon, președinte.

— Duminică, 30 ianuarie a.c., cu prilejul zilei Sf. Trei Ierarhi, I.P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană din Sibiu. După otpustul Sf. Liturghii, I.P.S. Sa a hirotesit pe P.C. pr. asist. Mihai Iosu într-un sachelar și pe C. diac. lector Dorin Oancea într-un arhidiacon.

I.P.S. Sa a participat apoi la serbarea patronilor Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu desfășurată în Aula acestei facultăți, adresându-se cu acest prilej studenților și tuturor celor prezenți.

Arhid. Visarion Bălăț

VII. Noi, participanții la Conferință am decis să stabilim o „Comisie de rezolvare a conflictului prin apel la conștiință” în vederea rezolvării conflictelor etnice. Această comisie va fi formată din reprezentanți ai tuturor credințelor și ai tuturor țărilor participante la această conferință.

Comisia de rezolvare a conflictelor prin apel la conștiință va fi responsabilă de informarea membrilor comisiei și va recomanda căi și mijloace de luptă împotriva naționalismului extremist și a conflictelor etnice.

Rabbi Arthur Schneier,
Președintele Fundației „Apel
la Conștiință”

Eminența Sa Mehmet Nuri Iilmaz
Președintele oficiului Afacerilor
religioase al Republicii Turcia

Sanctitatea Sa Patriarhul
Ecumenic
Bartolomeu I

Eminența Sa Cardinalul
Roger Etchegaray
Președintele Pontifical
pentru Pace și Dreptate

Cor unum

Participanții la Conferința pt. Pace și Toleranță.

O „Istorie a Ungariei“ balansând între omisiuni și adevăruri cu privire la... Transilvania

E vorba de ISTORIA UNGARIEI de Gergely András, trad. de Hermann Gusztáv, revăzută de Gelu Păteanu și publicată de „Asociația culturală Haáz Rezső”, Odorheul Secuiesc, 1993, 173 p. Ediția originală a apărut la Budapesta în 1991 în cadrul unei lucrări mai mari redactată de Kósa László și de alți cinci istorici, unde se află între paginile 163—354.

Autorul (n. 1946 la Șoproon), istoric, fost profesor la Universitatea de istorie de pe lângă Academia Ungară de Științe, visiting profesor la Universitatea din Hamburg, este acum ambasador al țării sale în Africa de Sud.

Conștient că în Istoria sa, autorul nu prea face așa cum s-ar cuveni operă de istoric, editura ne avertizează în patru limbi, pe ultima copertă, că s-ar putea să avem obiecțiuni asupra textului ei. Cum să luăm acest avertisment? Dacă am ști că e din partea autorului, ne-am putea pronunța repede: onestitate asupra unor anume inexactități în prezentarea faptelor istorice, provocare etc. Oricum, am pendula între plus și minus, evident nesatisfăcut. Dar avertismentul fiind din partea editurii (maghiare) din Odorheul Secuiesc, lucrurile devin mai complicate. E ca și cum ni s-ar spune că ni se oferă o *Istorie* atacabilă, dar nu se justifică de ce totuși se publică o astfel de *Istorie*? Dacă editura ar avea credința că publică o *Istorie* care se respectă și care nu iese din limitele adevărului istoric, de ce avertismentul? Iar dacă e o istorie, chiar după convingerea lor inexactă, atacabilă, atunci de ce o publică?

Las cititorul să-și facă singur o idee despre acest avertisment al editurii. Noi vom încerca să identificăm în carte părțile care, mai ales prin omisiuni — acestea sunt mai greu sesizabile cetitorului de rând, nespecialistului, deci pot înșela ușor de tot — falsifică istoria Transilvaniei.

Dar mai întâi să ne oprim chiar asupra avertismentului editurii: „Cartea lui Gergely András este prima scurtă istorie a țării vecine care apare în limba română.

Publicul român va avea, probabil, nu puține observații critice la adresa ei, căci o sincronizare a părților în privința unor chestiuni, care de multă vreme constituie obiectul unei aprige controverse între istoricii români și maghiari, nu este de așteptat în viitorul apropiat.

Autorul nu trece pe lângă aceste probleme, dar nici nu insistă în etalarea cu orice preț a propriei opinii, ori în combaterea părților contrare, lăsându-ne să înțelegem, că pentru el știința istorică și sfera politicului sunt total diferite.

Redactorii serialului Muzeum Füzetek (Caiete muzeale) speră să ofere cu această ocazie o carte utilă pentru biblioteca cititorului român preocupat de istoria Europei Centrale de la Răsărit.

Să începem cu sfârșitul. Să începem cu intenția mărturisită a publicării cărții pentru cititorul român. Să fie ea într-adevăr utilă? Vom spune de la început: Nu este o „carte utilă cititorului român”. E utilă celor care vor să răstălmăcească istoria românilor. E o carte de-a dreptul periculoasă. Ea vrea să impună cititorului de rând, care nu știe istorie, care nu citește istorie și care are doar cunoștințe istorice generale și foarte sumare, o *Transilvanie, în perioade lungi, fără români*. E drept că, după ce a creat în mintea cititorului acest climat de gol și de absență totală a românilor în Transilvania, autorul face totuși câteva mențiuni despre români, abia în secolul al XVIII-lea, dar și acum împărțindu-i prin toată Ungaria, în fapt înjumătățindu-i, ca să fie mai puțini în Transilvania. Și chiar și atunci când îi menționează, îi prezintă ca pe niște cantități neglijabile în societatea maghiară — pur și simplu nu știau ce vor, deci nu puteau fi luați în considerație ca o etnie care ar fi avut nevoie de drepturi, fiindcă n-ar fi știut ce să facă cu ele.

Dar să mai rămânem tot la „avertismentul” editurii. Zice că autorul „nu trece pe lângă controverse”. Așadar le abordează. Nu este deloc adevărat. Face afirmațiile care îi convin lui, dar nu menționează absolut nici un alt punct de vedere. Ca să nu vadă nimeni că mai există și alte puncte de vedere, și că alta e realitatea istorică. Nu amintește alte opinii. Nu le combate. Așadar nu există. Nu există decât părerea sa, „adevărul” său. E o metodă diabolică. Mai rea decât orice abordare în contradictoriu. În felul acesta nu este obligat să prezinte argumente pentru ceea ce afirmă. Ca și cum nu e contrazis de nimeni și de nimic. De aceea nici nu e nevoie „să insiste cu orice preț asupra propriilor opinii”, cum îl laudă dezinvolat autorul avertismentului. El afirmă. Nu contrazice pe nimeni, nu se confruntă cu alte opinii pe care le ignoră. Și le afirmă pe ale sale, ca fiind unicele și cele adevărate.

Onest ar fi fost să arate că există și alte opinii, să le numească, să arate cum sunt argumentate și să vină cu contraargumente. Cum știa că nu are contraargumente, nu și-a mai dat ocazia confruntării.

Și-a creat astfel imaginea de povestitor bonom care nu suferă pe nimeni și care, expune, simplu, adevărul istoric, deși despre istoria pe care o prezintă, chiar cel care scrie „avertismentul” spune că e mult controversată și că o „sincronizare”, deci o unitate de vederi asupra ei „nu este de așteptat în viitorul apropiat”. Ca să nu se confrunte în cartea lui cu astfel de „imposibile sincronizări”, autorul le omite, le ignoră, și-și prezintă dezinvolat doar punctele sale de vedere. Simplu. Simplu dar vicelan. Căci așa, cum din nou spune prezentatorul de pe coperta a doua, autorul nu mai este obligat „să combată părțile contrare”, ca și cum acestea n-ar exista. Comod. Și nu mai este obligat nici să și le apere pe ale sale, pentru că nu sunt puse la îndoială de nimeni. Cel puțin acest lucru e sugerat de autor.

O mai ignoasă metodă de păcăleală a „cititorului român” nici că se putea!

Dar să ne oprim și asupra câtorva aspecte din conținutul cărții. Mai întâi vom observa că, în fapt, autorul prezintă o istorie a Ungariei cu intenția de a se ocupa mai ales de Transilvania. În primele circa 90 de pagini, de la anul 1000 până în anul 1918, Transilvania și Bazinul Carpatic sunt pomenite de cca 50 de ori și, dimpotrivă, în paginile care se ocupă de perioada 1940—1944, Transilvania e numită o singură dată (p. 116). Cum e numită, vom vedea mai departe.

Cartea conține și câteva lucruri importante cu privire la soseirea ungarilor în Europa Centrală.

Cităm din Gergely András:

— „Nu putem trasa — pentru Ungaria — conturul perfect al unei „țări de baștină” (p. 9).

Semnalăm... Semnalăm...

„Există însă și ipoteza care plasează „Țara de baștină” în Asia Centrală, în preajma lacului Aral ori în partea apuseană a Siberiei” (p. 9).

O „Magna Hungaria” ar fi existat pe Volga mijlocie dar „cea mai verosimilă este ipoteza potrivit căreia țara de baștină propriu-zisă s-a aflat în Siberia apuseană și de acolo ungarilor s-a trecut în Europa” în sec. IV (p. 11).

Campania împotriva Bazinului Carpatic începe în anul 895 (p. 12). „Bazinul Carpatic nu a fost niciodată vid” (p. 13). Stabilirea centrului Principelui lor, adică „Cetatea de scaun și-a ridicat-o într-un loc spectaculos, pe Dealul Cetății de la Esztergom (Strigoniium)” (p. 15).

Ungurii sunt „unicul popor răsăriten seminomad care a reușit să-și întemeieze un stat și să-și găsească un loc definitiv în Europa” (p. 15).

Și acum câteva precizări în legătură cu unele aspecte ale afirmațiilor de mai sus ale autorului Gergely András:

Așadar „Bazinul Carpatic — Transilvania — nu a fost niciodată vid” (p. 13). Autorul n-a mai reluat teoria vidului care, evident, nu mai poate fi susținută, dar pe cine gășesc ungarilor când spre anul 900 poposec în Câmpia Panonică și în Transilvania? Pe avari, slavii (sloveni, moravi, bulgari) și francii (p. 13). Așadar nici urmă de români! De nota!

Când autorul vorbește de notarul regelui Bela al III-lea, Anonymus, nu însemnează faptul că acesta vorbește despre valahii găsiți în Transilvania de unguri.

„Populația Bazinului Carpatic — Transilvania — era încheiată deja în secolul al XIII-lea” (p. 26). Popularea de către cine? Și apoi se spusese doar că la venirea ungarilor, Transilvania era populată.

Autorul nu mai îndrăznește să vină cu teza sosirii românilor din sud, până în secolul XIII pentru că își dă seama că teza nu mai merge, dar lasă să se înțeleagă că popularea s-a făcut de către unguri și de către sași (p. 27) și tot acum, în secolul al XIII-lea granitele Ungariei se stabilesc pe Carpați (p. 28).

Dacă autorul nu mai reia teza migrației românești din sudul Carpaților și din sudul Dunării, până în sec. al XII-lea, el vine cu o „informație” și mai năstrucnică. Mută epidemiile din sec. XII—XIII care i-ar fi decimat pe unguri și ar fi lăsat loc românilor să vină din sud, în sec. al XVIII-lea și inventează o migrație dinspre nord spre sud. Cine va fi venit? Nu spune. Dar inventează o migrație dinspre sud, numind Muntenia, lăsând să se înțeleagă că ea a durat din secolul al XVIII-lea până în al XX-lea. Și dacă înainte de aceasta populația „Ungariei” medievale era de 80% maghiari, „cum (când? n.n.) românii reprezentau majoritatea absolută în Transilvania, numărând câteva sute de mii și pe teritoriul Ungariei” (p. 62—63). În sfârșit iată-i și pe români, în secolul al XVIII-lea, și chiar majoritari. Minune. Minune pentru că până acum autorul nu i-a pomenit.

E bună și această informație, cu toată lipsa ei de precizie istorică. Trebuie să remarcăm însă că dacă în această perioadă în afara Transilvaniei majoritar românească erau și în Ungaria „câteva sute de mii de români” (p. 63) nu mult mai târziu vor fi acolo „peste un milion de români” (p. 82) cum vom vedea mai departe.

Potrivit realităților istorice cunoscute oricărui istoric de bună credință, românii erau acolo pentru că erau dintotdeauna, de dinainte de sosirea ungarilor. Acest lucru ar fi trebuit să-l spună, dar nu-l spune autorul. Ne lasă să-l ghicim. E bine și așa. Despre românii din Transilvania până în secolul XV autorul nu suflă nici un cuvânt în cartea sa.

Abia la p. 33, când autorul ajunge să descrie situația din secolul al XV-lea sunt amintiți o singură dată iobagii români cărora nu le reușește o răscăoală și care e urmată de nerecunoașterea dreptului lor la existență, prin proclamarea acelei *Unio trium nationum* în anul 1437: unguri, sași și secui. Și aici îi amintește numai pentru a-i exclude din această uniune.

Până la 1848, din nou, românii nu mai sunt amintiți deloc când se vorbește despre Transilvania după ce, până la 1848, cum am observat mai sus, fuseseră amintiți o singură dată. În legătură cu anul 1848 sunt amintiți de două ori într-o singură frază (p. 82). Atât. Și-apoi din nou nu mai sunt amintiți până în 1918.

Autorului i-au scăpat totuși și câteva adevăruri pe care nu le-a putut ocoli. Probabil prin acestea va pretinde că acoperă lipsa totală a românilor din istoria Transilvaniei. Iată-le:

În secolul al XIX-lea „Ungaria avea 14 milioane de locuitori. Din aceștia nici șase milioane nu erau maghiari”. Și unde locuiau cei șase milioane? „În zona centrală a țării, în câmpia roditoare”. Prin urmare celelalte opt milioane de locuitori locuiau în alte părți, parte desigur în Transilvania, dar nu maghiari, decât, probabil, în parte, deși autorul nu precizează acest lucru. Abia acum apar din nou și românii, până acum ignorați. Cităm: „Cea mai numeroasă naționalitate (în afară de cei 6 milioane de unguri n.n.) o alcătuiu românii; în Transilvania, prin electivul lor de 1,2 milioane, ei constituiau majoritatea absolută, și în afară de ei mai trăiau peste un milion de români și pe teritoriul Ungariei propriu-zise” (p. 82).

Așadar, autorul recunoaște 2,2 milioane de români. Încercarea de a dispersa un milion dintre ei în „Ungaria propriu-zisă” e numai pentru a diminua numărul celor din Transilvania! O mică diversiune.

Doar nu trebuie să trecem peste acest text fără să remarcăm noțiunea de „Ungaria propriu-zisă”. Așadar Ungaria propriu-zisă e în afara Transilvaniei. Să-i fi scăpat autorului așa, din condei, potrivit cu zicala: gura păcătosului adevăr grăiește? Și da, și nu. Vom vedea puțin mai departe.

Decomdată să mai notăm că autorul arată că limba maghiară s-a impus calimbă oficială, printre intelectuali, în locul latinei. Cât despre ceilalți, despre „membrii diferitelor naționalități”, aceștia „trebuiau să învețe ungrește”, dar autorul spune că pe nedrept aceste naționalități „vedeau în aceasta primul pas pe calea asimilării forțate”. (p. 83).

Ciudată judecată. Poate vrea cineva să știe de ce aceasta nu era asimilare forțată? Pentru că aceștia — românii de pildă — „nu aveau vre-o idee constructivă pentru rezolvarea problemei naționale” (p. 83).

Așadar toată lupta românilor împotriva legilor de maghiarizare a numelor satelor, a dealurilor, a școlilor, toate acestea nu erau „idei constructive”. Desigur, pentru că, „idee constructivă” era doar acceptarea maghiarizării celor 2,2 milioane de români.

Vorbind despre 1848, românii nu sunt amintiți deloc cu numele. Se vorbește doar de unirea Transilvaniei cu Ungaria în 1848 (p. 85—86), apoi de separarea în 1849 a Transilvaniei (p. 90) și de

uniunea din nou cu Ungaria, prin pactul dualist din 1867 (p. 94). Până la primul război mondial românii nu mai sunt amintiți cu numele niciodată.

Căderea imperiului Habsburgic și autodeterminarea Transilvaniei sunt prezentate contradictoriu și în mare parte inexact. Dar să lășăm textele lui Gergely András să vorbească:

— „Destinul imperiului Habsburgic l-a decis năzuința de autodeterminare a popoarelor sale și scopurile militare ale puterii antantei învingătoare”.

Aceasta pe de o parte. Dar mai jos autorul spune:

„În loc de o împărțire echitabilă, situația spațiului în cauză s-a rezolvat printr-un dictat imperialist” (p. 105).

Și așa:

„Ungaria istorică — după război — nu mai există” (p. 105).

Care „Ungarie istorică”? Doar același autor mai înainte vorbește de o „Ungarie propriu-zisă” (p. 82) fără Transilvania. De altfel același autor arată mai departe că „dezmembrarea Ungariei... era percepută ca un act al violenței externe” (p. 107).

Care era însă această violență? Căci mai jos autorul nu poate să nu spună că:

„La 1 decembrie (1918) impunătoarea adunare populară românească de la Alba Iulia declara desprinderea Transilvaniei și a celorlalte teritorii cu populație românească ale Ungariei (? n.n.), hotărâre susținută și de către sași” (p. 107).

Dar din nou va pune în discuție și această „impunătoare adunare populară”.

„Aceste hotărâri ale naționalităților nu se bazau pe promovarea consecventă a principiului autodeterminării, nu doreau constituirea prin plebescit...” (p. 107).

Deci hotărârile și adunările erau „impunătoare”, dar nu erau valide, nu erau plebescit, ci „dictat imperialist” (p. 105), „violente externe” (p. 103), situații obținute prin forța armelor (p. 107).

Dovada că așa gândește autorul e mai jos:

„Guvernul ungar nu a luat la cunoștință aceste acte de separare și propunea tratative care nici măcar n-au început, ori s-au soldat prin eșec” (p. 107). Și, după ce a vorbit de „adunări impunătoare”, acum încheie:

„Decizia asupra teritoriilor le-a revenit astfel armelor, adică puterilor învingătoare” (p. 107).

Era bine ca autorul să se decidă. Ori una, ori alta, ori „Adunările” plebescitare, ori armelor. De gândire logică nu sunt scutiți nici istoricii!

Despre Diktatul de la Viena autorul spune doar atât:

„În 1940, prin al doilea dictat de la Viena se recupera nordul Transilvaniei, cu o populație majoritar maghiară” (p. 116).

Patru ani de suferințe într-o frază inexactă din punct de vedere istoric! Cum adică se recupera? Se recupera ceea ce fusese anexat în 1867 împotriva voinței românilor, când hotărârea s-a luat de nobis sine nobis, cum au spus românii în epocă? Cum se recupera ceea ce nu fusese niciodată în „Ungaria propriu-zisă”, cea de din afara Transilvaniei? Logica autorului șchioapătă rău!

De altfel în privința aceasta autorul se încurcă în propriile ițe. Transilvania în ISTORIA sa e când parte a Ungariei, când Principat independent.

Sesizăm chiar o insistență asupra ideii Principatului independent, evident fără să fi avut vreo dată vreo conducere românească. N-am vrea să-i facem autorului nici un proces de intenție, dar prea des pomenește de o Transilvanie-Principat independent de parcă ar vrea să reducă în conștiința anumitor contemporani această realitate istorică, poate, spre a servi la ceva. Cel care introduce cartea — editorul — ne asigură că autorul nu confundă știința istorică cu politicul. Să dea Dumnezeu să fie așa, dar analiza noastră ne spune altceva. Dacă nu prin afirmații, autorul urmărește un scop ascuns prin omisiuni care ar fi greu să fie socotite involuntare.

Așa e și cu Principatul independent al Transilvaniei. Altădată era negat, minimalizat, inclus în „Ungaria istorică”, deși uniunea propriu-zisă, silită, și ea, între Ungaria și Transilvania, a fost doar în perioada dualistă (1867—1918).

Vom trimite cititorul la câteva locuri, în care e notat Principatul independent al Transilvaniei chiar cu aceste cuvinte, sau, odată cu numele de voievodat al Transilvaniei: p. 35 (voievod al...), principat al...), p. 43 (principat autonom al... de trei ori pe aceeași pagină), p. 45 (principatul), p. 49 (independența Transilvaniei), p. 59 (principale al...), p. 60 (autonomia Principatului Transilvaniei), p. 67 (marele Principat al Transilvaniei). Sperăm să fie de ajuns. Nu avem nici o obiecție. Așa a fost, Istoricii români au susținut din todeauna acest adevăr. E de mirare că el se recunoaște acum cu atâtă insistență, deși se mai amestecă și cu „Ungaria istorică” despre care se știe că e gândită ca și cum ar fi fost una cu acest Principat acum atât de independent!

De ce să-l fi apucat pe dl. Gergely András așa, deodată, obiectivitatea istorică? Noi înțelegem ce vrea să sugereze!

Rămânem, după analiza succintă pe care am făcut-o cărții sale, la ideea că ea balansează între omisiuni (vinovate) și adevăruri (cu neputință de evitat), dar și acestea din urmă nu fără distorsionări care, în general, dezorientază. Cartea nu poate fi de folos nici cititorului român, nici celui maghiar. Nu pot fi două istorii. Dacă sunt două, informează greșit și pe unii și pe alții. Din acest punct de vedere, ISTORIA UNGARIEI a d. Gergely András nu e o *Istorie*. E totuși o carte politică. În sensul cel mai rău al cuvântului!

Profesorul C. Gh. Marinescu a publicat a optsprezecea carte, intitulată EPOPEEA MARII UNIRI (Ed. Porto-Franco, Galați, 1993, 422 p.). Așa cum anunță în „Cuvântul înainte”, „lucrarea pune în relief cu pregnanță faptul că ideea de unitate politică și independență națională statală a reprezentat o constantă, o permanență a conștiinței de sine, principala motivație a luptelor seculare ale poporului nostru de la origini până în zilele noastre”. Autorul stabilește rolul important pe care l-au jucat în istoria unirii românești unele personalități din toate ținuturile românești, până la cea din 1918.

Pe Mitropolitul Andrei Șaguna îl arată a fi fost un „spiritus rector”, neobosit călăuzitor al tuturor demersurilor culturale și patriotice ale vremii sale. „Științele și artele — zicea Șaguna — sunt cele care dau popoarelor țări și le asigură viitorul” (p. 41).

C. Gh. Marinescu se ocupă pe larg de ierarhia ortodoxă a Transilvaniei care a luptat fără încetare cu guvernele de la Budapesta care încercau deznaționalizarea românilor, numind în afară de Șaguna pe Mitropolitul Miron Romanul și pe Elie Miron Cristea, episcop de Caransebeș și apoi, după Unire, mitropolit primat și primul patriarh al României (p. 69—70). Din Basarabia amintește de activitatea și lupta pentru unire a arhimandritului Gurie Grosu, viitorul mitropolit, și de mulți alții. Rolul lui Onisifor Ghibu în Basarabia e reliefat îndeosebi.

Antonie P.

Traian DORZ —

Cărarea tinereții curate

Editura „Oastea Domnului” — Sibiu, 1993

În cei șaptesprezece ani petrecuți prin diferite penitenciare din țară, Traian Dorz a fost întrebat la unul din nenumăratele interogatorii:

— „Dar cu tinerețea ce aveți?”

— „Sunt copiii noștri, viitorul neamului și credinței noastre și avem răspundere pentru educația și viața lor... Dacă nu vreți să aveți creștinism, veți avea huliganism, alcoolism, trântorism, terorism...”

Erau cuvinte îndrăznețe, dar în același timp semnificative pentru grija față de poporul nostru, căzut în bratele ucigașe ale ateismului.

Născut în anul 1914, în mica așezare Livada Beiușului, Traian Dorz, după numai șapte clase primare, a ajuns din fragedă tinerețe ucenicul harnic și credincios al părintelui Iosif Trifa, cel care în anul 1924 a înființat mișcarea de renaștere duhovnicească „Oastea Domnului”.

De-a lungul întregii sale vieți, Traian Dorz a fost un adevărat învățător și apostol al lui Hristos, atât pentru membrii Oastei, cât și

pentru orice om care trăia vremelnice în preajma lui.

Un adevărat miracol s-a petrecut însă în domeniul creației. Harul lui Dumnezeu s-a revărsat asupra acestui suflet cinstit și înflăcărat, în asemenea măsură, încât a lăsat în urma lui o incredibilă comoară spiritual-literară.

Atunci când creația lui Traian Dorz va vedea în întregime lumina tiparului, avem convingerea că fiecare român îl va rostii cu adâncă recunoștință numele.

„CĂRAREA TINEREȚII CURATE” — recent apărută în editura „Oastea Domnului” din Sibiu, este prima dintr-o serie de șase cărți, grupate sub titlul „Îndrumări nemuritoare”. Celelalte sunt: Scurtele noastre surori; Lucrători cu Dumnezeu; Dreptul învățării sănătoase; Zile și adevăruri istorice și Sfînții noștri înaintași.

Ca unul care și-a dăruit fără nici o rezervă întreaga viață lui Hristos ca Domn și Mântuitor, încă din prima tinerețe și până în pragul trecerii spre vesnicie, Traian Dorz analizează cu competență, sinceritate, dreptă-credință, înțelegere, dragoste și purtare de grijă părintească, marea diversitate de situații prin care poate trece orice tânăr.

Din cele 33 de capitole, dezvoltate pe 240 de pagini, amintim doar câteva: Cel dintâi pas: Nașterea din nou; Tânărul ca fiu; Tânărul ca logodnic; Tânărul în belșug; Tânărul în boală; Tânărul în izbândă; Tânărul în nenorocire; Tânărul în meditație; Tânărul în moarte. Fie-

care capitol este ilustrat la început cu modele din Sfânta Scriptură sau din istorie, unele cu exemple de viață zguduitoare cunoscute de autor, iar în încheiere oferă valoroase sfaturi și îndemnuri pentru tinerii cititori. Întrucât principala vocație a lui Traian Dorz a fost cutegarea în versuri, sfârșitul fiecărui capitol este împodobit cu câteva poezii care completează în mod armonios conținutul tematic.

Nu cunoaștem altă carte din literatura noastră religioasă, care să cuprindă un domeniu atât de vast din experiențele tineretii, oferind în același timp cele mai bune și folosite soluții practice.

Rodul educației ateiste din cei peste patruzeci de ani de comunism, îl vedem și astăzi în cei aproape 50 000 de deținuți din penitenciare, din care 5 000 de tineri minori.

Măsurile administrative-corecționale luate împotriva acestor suflete răătăcite, nu i-au făcut niciodată mai buni. Singurul mijloc prin care se poate schimba sufletul și viața oricărui om căzut în cursa păcatelor, este prin harul și cuvântul Evangheliei lui Iisus Hristos, Cel care ne-a iubit nespus, ne-a iertat și S-a jertfit pe Crucea Golgotei, pentru totuși păcătoșii.

„CĂRAREA TINEREȚII CURATE” — gândită, trăită și scrisă de Traian Dorz, poate deveni o adevărată călăuză, atât pentru tinerii care trăiesc în libertate, cât și pentru cei din dosul grătilor.

Prof. Ion Lazăr

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Dr. Serafim Făgărășanu, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

ABONAMENTUL pe un an: 2 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.